

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

---

7) BRÄNVINS TILLVERKNING OCH FÖRSÄLJNING. I.

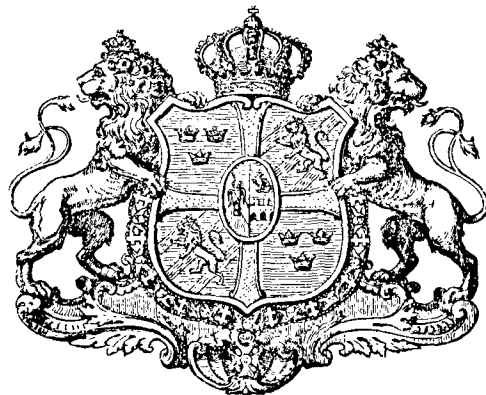
UNDERDÅNIG BERÄTTELSE

AF

BYRÅN FÖR KONTROLLEN Å TILLVERKNINGSAFGIFTER

FÖR TILLVERKNINGSÅREN

1873—74 och 1874—75.

(Pour le Resumé en Français voir page LXIII).

STOCKHOLM, 1877.
KONGL. BOKTRYCKERIET,
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. V, Brännvins tillverkning och försäljning. Underdånig berättelse af Byrån för kontrollen å tillverkningsafgifter för tillverkningsåren ...– Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1887-1912.

Täckningsår: 1873/74-1874/75–1910/11 = 1-28.

Seriens titel: Brännvins tillverkning och försäljning, tillverkningsåren 1873/74—1885/86. Brännvins tillverkning och försäljning samt hvitbetssockertillverkningen, tillverkningsåren 1886/87—1902/03. Brännvins tillverkning och försäljning samt hvitbetssocker- och maltdryckstillverkningen, tillverkningsåren 1903/04—1905/06. Brännvins tillverkning och försäljning samt socker- och maltdryckstillverkningen, tillverkningsåren 1906/07—1910/11.

Berättelsen togs fram av: Byrån för kontrollen å tillverkningsafgifter, 1877-1884.

Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrån, 1885-1907. Kontroll- och justeringsstyrelsen, 1908-1909. Kontrollstyrelsen, 1910-1912.

Efterföljare:

Accispliktiga näringar / af Kungl. Kontrollstyrelsen. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1913-1959. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911/12-1958.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.

S. 120: Tab. 102. Brännvinstillverkningen 1856-1959/1951.

S. 121: Tab. 103. Maltdryckstillverkningen 1903-1950/51.

S. 122: Tab. 104. Förbrukningen av alkoholhaltiga drycker och tobak 1856-1950.

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

IV) BRÄNVINS TILLVERKNING OCH FÖRSÄLJNING. I.

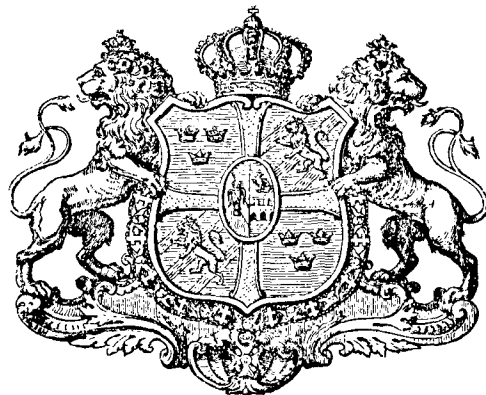
UNDERDÅNIG BERÄTTELSE

AF

BYRÅN FÖR KONTROLLEN Å TILLVERKNINGSAFGIFTER

FÖR TILLVERKNINGSÅREN

1873—74 och 1874—75.

(Pour le Resumé en Français voir page LXIII).

STOCKHOLM, 1877.
KONGL. BOKTRYCKERIET,
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Innehållsförteckning.

Tillverkningen af bränvin.

	Sid.
Äldre lagstiftning rörande tillverkningen af bränvin	II.
Kongl. Förordningen af år 1824	II.
Antalet taxerade bränvinspannor under tiden fr. o. m. 1824 t. o. m. 1854 jemte Statsverkets behållna inkomst af tillverkningsafgifterna	IV.
Tillverkningens utbredning inom landet under samma tid.....	V.
Verkningarne i sedligt och ekonomiskt hänseende af denna lagstiftning	V.
Åtgärder vid 1853 och 1854 årens Riksdag	VI.
Kongl. Förordningen af år 1855	VII.
Kongl. Förordningen af år 1871	IX.
Sammandrag, utvisande bränneriernas antal och tillverkningens storlek under åren 1855—1860	X.
Sammandrag, utvisande bränneriernas antal och tillverkningens storlek under åren 1861—1867.....	XI.
Sammandrag, utvisande bränneriernas antal och tillverkningens storlek under tillverkningsåren 1868—1873.....	XII.
Uppgift öfver åtgången af rå-ämnen fr. o. m. 1861 t. o. m. 1873 XVI—XVIII.	
Sammandrag öfver Statsverkets brutto-inkomster af bränvinstillverkningen fr. o. m. 1855 t. o. m. 1873	XX.
Sammandrag af kostnaderna för kontrollen öfver bränvinstillverkningen äfvensom för uppörden och redovisningen af tillverkningsafgifterna fr. o. m. 1861 t. o. m. 1873	XXI.
Bränvinstillverkningen under tillverkningsåren 1874—1875 XXII—XXVIII.	
Förändringar i lagstiftningen	XXII.
Bränneriernas antal	XXII.
Tillverkningsdygnens antal	XXIII.
Tillverkningens storlek.....	XXIII.
Tillverkningens fördelning inom landet.....	XXIV.
Uppgifter öfver använda rå-ämnen.....	XXIV.
Uppgifter öfver åtgången af bränsle.....	XXV.
Uppgifter öfver använd arbetskraft.....	XXVI.
Kontrollen öfver bränvinstillverkningen	XXVII.
Statsverkets inkomster af bränvinstillverkningen under åren 1874 och 1875.....	XXVII.
Statsverkets omkostnader för kontrollen öfver bränvinstillverkningen äfvensom för uppörden och redovisningen af tillverkningsafgifterna under åren 1874 och 1875	XXVII.
Minuthandeln med och Utskänknigen af bränvin.....	XXVII.
Äldre lagstiftning rörande handeln med bränvin	XXIX.
Kongl. Förordningen af år 1855.....	XXIX.
Förändringar i densamma	XXX.
Antal försäljningsrättigheter fr. o. m. 1876 t. o. m. 1877	XXXI.
Försäljningsafgifternas totalbelopp fr. o. m. 1876 t. o. m. 1877.....	XXXII.
Försäljningsafgifternas fördelning fr. o. m. 1876 t. o. m. 1877.....	XXXIII.
Försäljningsafgifternas fördelning inom länen fr. o. m. 1876 t. o. m. 1877.....	XXXIII.
Städernas andelar af försäljningsafgifterna fr. o. m. 1876 t. o. m. 1877	XXXVII.
Förbrukningen af bränvin inom landet fr. o. m. 1870 t. o. m. 1875	XL.

Table des matières.

Fabrication de l'eau-de-vie.

	Pages.
Législation antérieure sur la fabrication de l'eau-de-vie	II.
Ordonnance royale de 1824	II.
Nombre des distilleries soumises à la taxe pendant la période de 1824—1854, et revenu net tiré par l'Etat des droits de fabrication.....	IV.
Extension de la fabrication pendant la même période.....	V.
Effets moraux et économiques de la législation précitée.....	V.
Mesures décrétées par la Diète de 1853—1854.....	VI.
Ordonnance royale de 1855	VII.
Ordonnance royale de 1871.....	IX.
Relevé du nombre des distilleries et des chiffres de la fabrication pendant les années 1855—1860	X.
Relevé du nombre des distilleries et des chiffres de la fabrication pendant les années 1861—1867.....	XI.
Relevé du nombre des distilleries et des chiffres de la fabrication pendant les exercices de 1868—1873.....	XII.
Quantité des matières premières employées pendant les années 1861—1873.....	XVI—XVIII.
Relevé des recettes brutes de l'Etat sur la fabrication de l'eau-de-vie pendant les années 1855—1873.....	XX.
Relevé des frais de contrôle de la fabrication de l'eau-de-vie, et de ceux de perception et de comptabilité des droits de fabrication, pendant la période de 1861—1873.....	XXI.
Fabrication de l'eau-de-vie pendant les exercices de 1874—1875.....	XXII—XXVIII.
Modifications apportées à la législation	XXII.
Nombre des distilleries	XXII.
Nombre des jours de travail.....	XXIII.
Grandeur de la fabrication.....	XXIII.
Répartition de la fabrication d'après les gouvernements (départemens)	XXIV.
Matières premières	XXIV.
Combustible	XXV.
Force de travail.....	XXVI.
Contrôle de la fabrication	XXVII.
Recettes de l'Etat sur la fabrication de l'eau-de-vie pendant les années 1874 et 1875.....	XXVII.
Frais de contrôle de la fabrication de l'eau-de-vie; frais de perception et de comptabilité des droits de fabrication pendant les années 1874 et 1875.....	XXVII.
Commerce de l'eau-de-vie en détail et au débit.....	XXVII.
Législation antérieure sur le commerce de l'eau-de-vie.....	XXIX.
Ordonnance royale de 1855.....	XXIX.
Modifications y apportées.....	XXX.
Nombre des patentes de vente, pendant la période de 1876—1877	XXXI.
Montant total des droits de vente pendant la période de 1876—1877.....	XXXII.
Répartition des droits de vente pendant la période de 1876—1877.....	XXXIII.
Répartition, d'après les gouvernements, des droits de vente pendant la période de 1876—1877.....	XXXIII.
Part retirée par les villes des droits de vente pendant la période de 1876—1877.....	XXXVII.
Consommation de l'eau-de-vie dans le pays pendant la période de 1870—75	XL.

Bilagor.

Sammandrag af uppgifterna öfver bränvinstillverkningen under tillverkningsåret 1871	Tab. I a.
Sammandrag af uppgifterna öfver bränvinstillverkningen under tillverkningsåret 1872	Tab. I b.
Åtgång af rå-ämnen för bränvinstillverkningen under tillverkningsåret 1871	Tab. II a.
Åtgång af rå-ämnen för bränvinstillverkningen under tillverkningsåret 1872	Tab. II b.
Åtgång af bränsle och arbetskraft för bränvinstillverkningen under tillverkningsåret 1871	Tab. III a.
Åtgång af bränsle och arbetskraft för bränvinstillverkningen under tillverkningsåret 1872	Tab. III b.
Minuthandeln med och utskänkingen af bränvin under försäljningsåret 1872	Tab. IV.

Annexes.

Résumé des données sur la fabrication de l'eau-de-vie pour l'exercice de 1871	Tabl. I a.
Résumé des données sur la fabrication de l'eau-de-vie pour l'exercice de 1872	Tabl. I b.
Quantité des matières premières employées à la fabrication de l'eau-de-vie pendant l'exercice de 1871	Tabl. II a.
Quantité des matières premières employées à la fabrication de l'eau-de-vie pendant l'exercice de 1872	Tabl. II b.
Quantité du combustible consommé pour la fabrication de l'eau-de-vie, et force de travail employée à cette fabrication pendant l'exercice de 1871	Tabl. III a.
Quantité du combustible consommé pour la fabrication de l'eau-de-vie, et force de travail employée à cette fabrication pendant l'exercice de 1872	Tabl. III b.
Vente en détail et au débit de l'eau-de-vie pendant l'exercice de vente 1872	Tabl. IV.

Résumé, en français.

I. Fabrication	pages XLIII.
II. Vente	" "

Observations.

100 kub:-fot	= 2,617 mètres cubes.
1 kanna	= 2,617 litres.
1 centner (Ctr) = 100 skålpund (S)	= 42,508 kilogrammes.
1 krona = 100 öre	= 1,39 franc.

STORMÄGTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Då byrån för kontrollen å tillverkningsafgifter nu går att första gången i Sveriges officiela Statistik meddela berättelse rörande bränvinstillverkningen i riket, synes det vara lämpligt att förutskicka en kort

Bränvinskroll-Byråns underd. Berättelse.

redogörelse för samma tillverkning under föregående tid, hvarvid byrån dock af brist på tillförlitliga materialier nödgas inskränka denna öfverblick till tiden från och med år 1824.

Det torde vara otvifvelaktigt att icke någon del af den ekonomiska lagstiftningen varit underkastad så många vexlingar och påverkats af så olika åsigter som lagstiftningen rörande bränvinstillverkning. Det finnes knappast någon omständighet vid denna tillverkning, som icke blifvit gjord till föremål för lagliga bestämmelser. Sjelfva rättigheten att tillverka bränvin har än varit uteslutande fästad vid jordegendomen, än varit ett kronans regale, än inskränkt till vissa personer, än förvägrad vissa kategorier af samhällsmedlemmar. Tiden, hvarunder tillverkningen fått utöfvas, har vexlat från hela året till några veckor deraf. Det medgifna tillverkningsbeloppet har äfven varierat och stundom varit beroende af den jordegendoms storlek, hvarå tillverkningen bedrifvits. I fråga om afverkningsredskapens konstruktion och till och med i fråga om rå-ämnenas beskaffenhet har lagstiftningen ingripit. — Emellertid utvecklade sig från början af innevarande århundrade bränvinstillverkningen allt mer och mer till en bi-näring för jordbruket; och ehuru bränvinet fann en stark afsättning utan att utgöra någon nödvändighetsvara, mötte det ändock stor svårighet att underkasta detsamma en betydligare beskattning, just derföre att dess tillverkning hade blifvit så innerligt förenad med landets modernäring, att hvarje dylikt beskattningsförslag fick utseende af ett försök att på jordbruket lägga ny tunga. Och sålunda inträffade, att bränvinstillverkningen inom landet, till stor skada såväl i sedligt som ekonomiskt hänseende, öfvergick till en i oerhördt stor skala både lagligt och olagligt bedrifven husslöjd.

Sedan såväl kronobrännerierna som de dem efterträdande arrendebrännerierna upphört, stadgades i *Kongl. Kungörelsen den 19 Maj 1824*, att

”En fri bränvinsbränning af hvad tjenligt ämne eller växt som helst skall, med den pannerymd samt mot de afgifter och öfriga vilkor här vidare föreskrifvas, vara tillåten hela året igenom, så framt icke högst viktiga omständigheter föranleda inställandet af denna tillverkning.”

Rättigheten till utöfvandet af bränvinsbränning åtföljde på landet hemman och hemmansdelar samt i städerna de till hvarje stads område hörande jord-

lotter. Det stod likväl ingalunda jordinnehafvaren fritt att drifva tillverkningen till hvilket omfång som helst, utan var detta beroende af hemmanets eller jordlottens taxeringsvärde, på det sätt att af nämnde värde bestämdes största rymden af den bränvinspanna, som fick begagnas. För hemman eller stadsjord, hvars taxeringsvärde understeg eller uppgick till 500 Riksdaler banko, fick således begagnas en pannerymd af högst 20 kannor; derifrån för taxeringsvärden till och med 750 Riksdaler banko panna af 25 kannors rymd och så vidare, så att då hemmanets eller jordlottens taxeringsvärde uppgick till 15,000 Riksdaler banko, fick begagnas en panna af högst 90 kannors rymd, hvilken var den största tillåtna. Dock kunde å hemman, hvars taxeringsvärde öfversteg 15,000 Riksdaler banko få begagnas 2:ne pannor af högst sistnämnde rymd.

Den å tillverkningen lagda beskattning utgjordes af bevillnings-afgifter, hvilka voro fastställda att utgå på grund af dels pannerymden dels hemmans- eller stadsjordsvärdet.

Pannerymds-afgiften beräknades i allmänhet efter en särskild tariff, som var synnerligen gynnande för de små pannorna. Sålunda var nämnde afgift för pannor, hvilka rymde 6 till 16 kannor, endast 2 skillingar banko årligen för hvarje kanna af pannerymden; afgiften var dubbel eller 4 skillingar banko för pannor rymmande från och med 17 till och med 25 kannor, 6 skillingar banko för pannor af 26 till och med 35 kannors rymd o. s. v., så att den för en 90 kannors panna uppgick till 1 Riksdaler banko för hvarje kanna af pannerymden.

Afgifterna efter egendomsvärdet voro beständiga och utgjordes på landet såväl som i städerna med 8 skilling banko för hvarje ett tusen riksdaler af värdet å den egendom, för hvilken tillverkning var medgifven; likväl fick denna afgift aldrig understiga 4 skilling banko.

I denna tillverkningslag vidtogos sedermera åtskilliga *förändringar*, af hvilka de väsendtligaste voro följande:

Genom *Kongl. Kungörelsen den 19 Juni 1835* gjordes den inskränkning i sjelfva rättigheten att tillverka bränvin, att sådan rätt ej vidare tillkom jord,

hvars taxeringsvärde understeg 300 Riksdaler banko, så vida ej innehafvare af flera sådana jordlotter förenade sig till handteringens utöfvande.

Genom samma Kongl. Kungörelse inskränktes äfven den tid, hvarunder tillverkning af bränvin årligen fick utövas till sex månader, nemligen Januari—April samt November—December, hvilken tid genom Kongl. Kungörelsen den 13 Oktober 1848 delades i trenne terminer, hvardera om två månader, nemligen Januari—Februari, Mars—April och November—December.

I bestämmelserna rörande tillverkningsavgifterna gjordes vid hvarje riksdag förändringar, hufvudsakligen afseende att förekomma ett sjunkande i den af bränvinstillverkningen beräknade statsinkomst, i följd af förbättrade tillverkningsmetoder, genom hvilka det blef möjligt att med lika pannerymd åstadkomma allt större och större myckenhet bränvin. I Kongl. Kungörelsen den 25 Juni 1830 uttalades såsom allmän grundsats, att förutom den fastställda avgiften af hemmanets eller stadsjordens värde skulle för hvarje kanna bränvin, som om året tillverkades, erläggas en tillverkningsbevillning af minst en skilling banko. Denna minimi-avgift beräknades för då vanliga enkla pannor, enligt den i 1824 års Kongl. Kungörelse fastställda tariff. Men derjemte förekomma nu för första gången särskilda bestämmelser om högre avgifter för redskap af mera sammansatt konstruktion, så att för enkel redskap med maskvärmare avgiften höjdes med 25 %; användes enkel så kallad rektifikator höjdes avgiften med $33\frac{1}{3}$ % och för dubbel rektifikationsapparat med 50 %. Dessutom skulle avgiften för så kallad pistorisk redskap beräknas efter en särskild högre tariff, i hvilken pannornas sammanslagna rymd var lagd till grund för avgiftsbeloppen, så att för en dylik redskap af 40 kannors sammanslagen pannerymd skulle avgiften enligt nämnde tariff utgöra 65 Riksdaler och för en pannerymd af 90 kannor 270 Riksdaler banko. Det ålåg derjemte hvarje tillverkare, som under ett föregående år hade tillverkat ett större belopp bränvin än som efter en skilling banko för kannan svarade mot dessa enligt tarifferna beräknade minimi-avgifter, att vid mantals- och skattskrifningen uppgifva det verkliga tillverk-

ningsbeloppet. Dessutom voro Berednings- och Taxeringskomiteerna "icke endast berättigade utan jemväl förpligtade, att på grund af inhemtad kännedom af förhållandena samt efter ed och samvete, påföra förhöjd afgift efter tillverkningskvantiteten å hvar och en, som anses hafva tillverkat ett större kannetal än hvad som efter ofvan anförda grund svarar mot minimi-avgifterna." Dessa stadganden dels om tillverkarens åliggande att sjelf uppgifva i hvad mån hans tillverkning öfversteg den mot minimi-avgiften svarande och dels om Berednings- och Taxeringskomiteernas befogenhet att påföra förhöjd afgift återfinnas likväl icke i följande förordningar angående bränvinstillverkningen.

Genom Kongl. Kungörelsen den 19 Juni 1835 upphörde de dittills efter hemmans- och stadsjordsvärderna utgående bevillningsavgifterna, så att beskattningen för bränvinsbränning derefter skulle utgöras endast efter pannerymden; hvaremot, och ehuru tillverkningstiden inskränktes till 6 månader årligen, tariffen betydligt höjdes. I denna tariff delades redskaperna allt efter deras mer eller mindre sammansatta beskaffenhet i sju klasser med olika avgifter för hvarje klass; så att då den t. ex. för en 20 kannors panna i första klassen var 4 Riksdaler, så var den för en redskap af lika kannetal i sjunde klassen 154 Riksdaler. Med kannetalet steg naturligtvis äfven avgiften, så att den exempelvis för en 90 kannors panna i första klassen var 135 Riksdaler och i den sjunde 810 Riksdaler allt banko. För den tillverkare, som anmälde sig att under endast tre månader utöfva bränvinsbränning, nedsattes den i tariffen utförda avgiften till hälften.

Genom Kongl. Kungörelsen den 6 Augusti 1841 indelades redskapen i fem särskilda klasser, och avgifterna i tariffen höjdes ytterligare, så att exempelvis densamma för en 20 kannors redskap af första klassen var 6 Riksdaler 32 skillingar, under det den för en redskap i femte klassen med lika pannerymd uppgick till 480 Riksdaler. För en 90 kannors redskap uppgick tillverkningsavgifterna i första och femte klasserna till respektive 180 och 2,160 Riksdaler banko.

Uti Kongl. Kungörelsen den 13 Juni 1845 bibehölls redskapens indelning i fem klasser och äfven

afgifterna för den enkla redskapen, hvaremot för den sammansatta en ytterligare förhöjning egde rum, så att den exempelvis inom femte klassen uppgick till 720 Riksdaler för en panna om 20 kannor och till 3,240 Riksdaler för en redskap, hvars pannerymd var 90 kannor.

Slutligen höjdes genom Kongl. Kungörelsen den 13 Oktober 1848 afgifterna med 25 % för redskap, drifna omedelbarligen med eld och med $33\frac{1}{3}$ % för ångapparater.

För de små enkla pannorna var således tillverkningsafgiften, beräknad af pannerymden, år 1848 omkring 5 gånger så stor som år 1824; och för de större mera sammansatta ångbrännerierna hade under samma tid nämnde afgift blifvit nära 50 gånger förstorad. Dessa successiva förhöjningar i skatten för- anleddes förnämligast deraf, att redskapens afverkningsförmåga allt mer och mer uppdrefs, så att utan en dylik förhöjning statsinkomsten skulle hafva allt mer och mer nedgått. Genom de högre afgifterna på de mera sammansatta eller så kallade konstbrännerierna sökte man nog äfven att hindra dessa från att aldeles uttränga småpannorna, hvilka företrädesvis användes för den egentliga husbehofsbränningen. Sålunda antogs enligt 1845 års förordning afverkningsförmågan i månaden för de olika klasserna af redskap vara följande:

För *första* klassen, som hvarken fick innehålla mäskvärmare eller rektifikationsapparater, allenast 8 gånger pannans rymd, d. v. s. att 8 gånger pannans rymd 6-gradigt bränvin skulle med redskap af denna klass kunna åstadkommas i månaden.

För *andra* klassen, bestående af enkel redskap med mäskvärmare, 12 gånger pannans rymd;

För *tredje* klassen, utgörande enkel redskap med rektifikations-apparat, 24 gånger pannans rymd;

För *fjerde* klassen, enkel redskap med både mäskvärmare och rektifikations-apparat, 36 gånger pannans rymd; och

För *femte* klassen, som omfattade dubbla pisto- riska apparater eller af annan uppfinning, ej hänför-

lig till någon af de föregående, 72 gånger pannans rymd, hvarjemte antogs att genom användning af ånga afverkningsförmågan inom hvardera klassens redskap fördubblades.

Tariffen för samma år 1845 var vidare uppgjord efter den regel, att för de enkla pannorna af t. o. m. 15 kannors rymd afgiften borde utgöra 3 runstycken för hvarje kanna bränvin, som med dem, enligt föregående antagande rörande afverkningsförmågan, kunde tillverkas, hvilken afgift derefter ökades med $\frac{1}{5}$ runstycke för hvarje enhet i pannerymden till och med 30 kannors pannan, samt med $\frac{3}{10}$ runstycke för hvarje enhet i pannerymden från sistnämnda panna till och med 90 kannors pannan, för hvilken afgiften sålunda blef 2 skillingar banko för hvarje kanna bränvin, som med densamma ansågs kunna tillverkas. Men oaktadt den sålunda åstadkomna högre beskattningen på konstbrännerierna framgår dock, att de små pannorna icke med dem kunde uthålla täflan, deraf, att antalet af de senare allt mer och mer nedgick, hvarför redan 1848, såsom förut är omförmaldt, då afgifterna ytterligare förhöjdes, detta skedde i ett större förhållande för ångapparaterna. Detta oak- tadt var i många fall den utgående afgiften betydligt lägre, än hvad den enligt ofvanstående förutsätt- ning bordt vara. Således utgjorde afgiften för en 50 kannors pisto- risk redskap 2,400 Riksdaler banko, mot- svarande en tillverkning af 9,600 kannor i månaden, under det att med en dylik redskap betydligt större tillverkning kan åstadkommas.

Bestämmandet af bränvinstillverkningens verkliga storlek under tiden före 1855 torde ej numera vara möjligt, då dertill skulle erfordras kännedom ej blott om bränneriernas antal, storlek och beskaffenhet, utan äfven om den tid, som hvarje sådant varit i verk- samhet. En sådan utredning skulle dessutom, äfven om den vore möjlig, numera ej vara af synnerligt värde. Enligt statskontorets räkenskaper meddelas följande sammandrag öfver antalet årligen *taxerade bränvinspannor* såväl å landsbygden som i städerna, äfvensom *statsverkets behållna inkomst* af tillverknings- afgifterna från och med 1824 till och med 1854.

År.	Antal taxerade pannor.			Statsverkets behållna inkomst.		År.	Antal taxerade pannor.			Statsverkets behållna inkomst.	
	Landet.	Städerna.	Summa.	Kronor.	öre.		Landet.	Städerna.	Summa.	Kronor.	öre.
1824	168,957	746	169,703	682,300	98	1839	109,734	565	110,299	755,040	35
1825	171,224	1,125	172,349	701,758	60	1840	105,841	509	106,350	947,595	20
1826	171,526	1,060	172,586	701,430	85	1841	101,206	476	101,682	844,836	30
1827	161,708	1,025	162,733	661,114	85	1842	74,980	438	75,418	1,008,531	12
1828	168,654	1,090	169,744	672,851	80	1843	71,696	447	72,143	1,013,544	10
1829	172,043	1,081	173,124	685,206	85	1844	71,700	413	72,113	1,028,478	20
1830	169,509	1,063	170,572	659,836	60	1845	65,150	345	65,495	869,289	24
1831	153,830	990	154,820	644,697	40	1846	54,289	340	54,629	794,137	45
1832	149,404	944	150,348	340,962	25	1847	50,690	345	51,035	728,104	30
1833	155,826	997	156,823	693,781	35	1848	52,421	351	52,772	801,736	85
1834	160,705	1,046	161,751	701,777	55	1849	50,852	301	51,153	986,203	20
1835	151,329	944	152,273	474,125	55	1850	43,634	322	43,956	842,746	30
1836	120,186	714	120,900	1,057,749	10	1851	41,240	296	41,536	786,615	05
1837	121,096	737	121,833	1,093,772	60	1852	35,271	210	35,481	751,335	40
1838	108,860	624	109,484	945,761	50	1853	33,157	185	33,342	722,031	90
						1854 *)	—	—	—	306,766	75

Det visar sig här af, huruledes antalet taxerade bränvinspannor, som år 1829 uppnådde sitt maximum af 173,124, sedermera nästan oafbrutet aftog, så att det 1853 sjunkit till 33,342. Äfven synes, att 1835 års förändring i beskattningen medförde en väsendtlig förökning af statsinkomst, ehuru denna under de följande åren åter småningom nedgick.

Sammanlagda rymden af de taxerade pannorna uppgick under perioden 1824—1835 till emellan 3½ och 3 millioner kannor. Äfven denna sjönk sedan, så att den 1844 var omkring 1,400,000 kannor och 1848 blott 1,100,000 kannor. Denna minskning såväl i bränneriernas antal som i pannerymden åtföljdes dock efter all anledning ingalunda af en motsvarande minskning i beloppet tillverkad bränvin. Då man tager i betraktande, att af de brännerier, som under de senare bland ofvan upptagne år voro i verksamhet, ett antal af 6 till 7 hundra drevos med ånga, och att i öfrigt förbättrade tillverkningsmetoder allt mer och mer vunno tillämpning, så torde snarare kunna antagas, att tillverkningen ökats, ehuru bränneriernas antal minskats.

I afseende å tillverkningens utbredning inom landet, så utöfvades den inom alla rikets län. Mest inom Elfsborgs, Kristianstads och Vermlands, inom hvilka bränneriernas antal i hvarje ännu efter 1850 uppgick till öfver 3,000; dernäst inom Östergötlands, Kalmar, Ska-

raborgs och Stora Kopparbergs med öfver 2,000, inom Hallands, Malmöhus, Upsala, Södermanlands och Vestmanlands län med omkring 1,500, inom Jönköpings, Kronobergs, Örebro, Blekinge, Stockholms och Gefleborgs län med öfver 1,000 brännerier, allt inom hvarje län. Minst var tillverkningen inom Norrbottens län med under 10 brännerier.

Den stora utbredning, som bränvinstillverkningen sålunda hade, i förening med en försäljningslag, hvilken gjorde all handel till belopp af en kanna och derutöfver fullkomligt fri samt dessutom med gaf jordbrukarne rätt att till underhåfvande och personer, som hos dem förrättade arbete, försälja så ringa myckenhet som en fjerdedels kanna, genom hvilka omständigheter nära nog krogrörelse utan all kontroll kunde uppstå hvar som helst, måste helt naturligt framkalla ett oroväckande missbruk af rusdrycker. Visserligen hade antalet af de egentliga så kallade husbehofsbrännerierna, såsom ofvan är omfördt, småningom minskats, ehuru det i alla fall var ganska betydligt; men i följd af ökadt antal ångbrännerier med stor afverkningsförmåga var dock sjelfva tillverkningsbeloppet ingalunda minskadt. Om dessutom de större brännerierna föranledt ett nedgående i antalet husbehofspannor, så hade å andra sidan de förbättrade tillverkningsmetoderna med-

*) Tillverkning egde rum endast under 1½ månad; uppgift på antalet brännerier saknas.

fört en nedsättning i priset på bränvin, hvilken ytterligare måste göra detsamma lätt åtkomligt för den stora massan af befolkningen. Tillståndet inom landet led här af i moraliskt, fysiskt och ekonomiskt hänseende till en grad, som uppväckte de allvarligaste bekymmer. En liflig agitation uppstod äfven emot detta onda. Nykterhets- och måttlighetsföreningar bildades i alla delar af landet; frågan behandlades i tidningar och talrika skrifter, hvarjemte ett stort antal petitioner i ämnet ingåfvos till regeringen. Under dessa förhållanden sammanträdde år 1853 Rikets Ständer samt emottogo en Kongl. proposition med förslag till helt och hållet ny lagstiftning angående villkoren för tillverkning af bränvin, hvarförutom ej mindre än 59 motioner beträffande samma fråga inom Riksstånden väcktes.

Frågans stora vikt och omfattning föranledde tillsättandet för densammans behandling af ett särskildt Utskott, hvilket den 31 Mars 1854 afgaf betänkande i ämnet. Sinnesstämningen inom landet beträffande missbruket af rusdrycker afspeglar sig fullständigt i inledningen till detta betänkande. "Sällan, om någonsin," säger Utskottet, "har väl en öfvertygelse så allmänt och otvetydigt uttalat sig, som i de senare åren här i Sverige om nödvändigheten af kraftiga åtgärder mot det fysiska, ekonomiska och sedliga förderf, hvarmed det omätliga bruket af starka drycker hotar nationen. Tänkarens forskning och den olärdes oförvillade känsla hafva kommit till samma slutföljd; och denna har varit, att svenska folkets trefnad, ja bestånd, såsom ett bildadt, idogt och laglydigt folk, äfventyras, om icke medel kunna utfinnas att hämma det onda. Nästan alla, som yttrat sig i ämnet hafva derom kommit öfverens; och en stor mängd bland alla folkklasser har sökt tillfälle att yttra sig. De flesta länens hushållningssällskap och nykterhetsföreningar hafva uttalat sin öfvertygelse i starka och bestämda ordalag; och landets presterskap, troget sitt heliga kall, har ifrat mot förderfvet. Från alla landsändar hafva petitioner, undertecknade af tusentals personer af alla yrken och vilkor, inkommit dels till Riksstånden och dels till Konungen och blifvit till folkets ombud öfverlemnade. Flera menigheter hafva till sina valda representanter lemnat

föreskrifter och uppmaningar att nitälska för den stora angelägenheten. Man kunde säga, att ett ångestrop gått ur svenska folkets hjertan, ett vädjande till alla, som hafva något inflytande på landets öden, en bön om förskoning från ett plågoris, som föregående lagstiftning planterat och vårdat." Icke mindre skarp och sorglig är skildringen i den Kongl. propositionen. "Det är", heter det, "en vid rikets domstolar lika allmän som sorglig erfarenhet, att de flesta dråp och själfmord och största delen af de öfriga gröfre brott, som der äro föremål för åtal, föröfvats under öfverlastadt tillstånd. För drinkaren är, under rusdryckens inflytande, ingenting heligt; och sedan han slitit mensklighetens starkaste band, slutar han ofta sitt brottsliga lif antingen igenom lagens arm, eller träffad af naturens lika hämnande hand, som ändtligen beröfvar honom det förnuft, han länge sökt tillintetgöra, och låter honom sluta sitt lif i ett tillstånd af fullkomligt förstörda både kropps- och själsförmögenheter."

I den Kongl. propositionen föreslogs först och främst tillverkningstidens inskränkning från sex till två månader om året samt derjemte förhöjd beskattning. Bränvinstillverkning skulle kunna utöfvas antingen till *husbehof* eller såsom *fabriksnäring*; till den förra skulle endast få begagnas enkel redskap af begränsad storlek och skatten utgöra 12 skillingar banko för hvarje tillverkad kanna bränvin, beräknad af pannerymden. Vid fabriksbränningen åter skulle få begagnas redskap af hvad beskaffenhet som helst, men skatten beräknas på grund af de använda mäskkarens rymd samt utgå med 16 skillingar banko för hvarje tillverkad kanna bränvin.

I de afgifna motionerna framställdes de mest olika förslag. I några föreslogs husbehofsbränningens fullständiga undertryckande och tillverkningens utöfvande uteslutande i större fabriker, under det att enligt andra förslag endast husbehofsbränning skulle tillåtas och alla så kallade konstbrännerier förbjudas. Åtskilliga motionärer föreslogo bränvinstillverkningens skiljande från jorden; andra deremot fortfarandet af dess förening med jordegendom. Förslag voro väckta om absolut förbud mot all bränvinstillverkning utom för medicinskt och tekniskt ändamål, om till-

verkningstidens inskränkning till allenast två månader årligen, hvaremot af andra yrkades rätt till bränning under hela året. I afseende å tillverkningsafgiften yrkades i allmänhet förhöjning af densamma, men beträffande såväl beloppet som sättet för dess bestämmande voro åsigtterna väsendtligen olika. Sålunda föreslogs afgiftsbeloppet från två skillingar till en Riksdaler banko för hvarje kanna; än att det skulle vara lika för alla slag af brännerier, än och allmännast betydligt högre för konstbrännerierna. I åtskilliga motioner föreslogs att det tillverkade bränvinet skulle uppmätas af särskilda kontrollörer, i andra att tillverkningen skulle beräknas ur mäskkarens rymd o. s. v.

En närmare redogörelse för de lifiga riksdagsstrider, som fördes rörande denna viktiga fråga, torde här icke vara på sin rätta plats; allt nog ur desamma framgick emellertid slutligen det underdåniga förslag till författning, som allt sedan legat till hufvudsaklig grund för den svenska bränvinslagstiftningen. Den med anledning häraf utfärdade tillverkningslagen innehålles i Kongl. Maj:ts nådiga Förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin den 18 Januari 1855 jemte Ordningsstadga för bränvinsbrännerierna den 1 Juni samma år.

En grundsats, som redan från början uttalas i den nya bränvinstillverkningslagen, är den, att rättighet till bränvinsbränning såväl i stad som å landsbygden skall tillkomma en hvar, som antingen är berättigad att idka fabriksrörelse eller ock eger eller innehar i mantal satt eller särskild skattlagd jord. Men ehuru bränvinstillverkningen sålunda gjordes till en fri fabrikation, icke uteslutande fästad vid någon slags egendom, folkklass eller yrke, ansågs dock, att personer funnos, som på grund af sina befattningar och sin ställning i samhället borde vara förhindrade att befatta sig med denna näring. Hit hörde i främsta rummet domare och andra civila embetsmän, som skulle komma att vaka öfver bränvinsförfattningarnes efterlefnad. Äfven ecklesiastike embets- och tjenstemän, kyrkobetjente, folkskolelärare äfvensom praktiserande läkare uteslötos från rätt till utöfvande af bränvinstillverkning.

I afseende å den viktiga frågan om husbehofs-

bränningen, så hade Utskottet visserligen uttalat sig emot densamma och för de större fabrikerne; men steget kunde dock ej på en gång uttagas, helst såsom Utskottet yttrar, det skulle vara att "alltför mycket ingripa i gamla antagna hushållsmaximer och vanor att påbjuda upphörandet af bränvinstillverkning med den så allmänna enkla redskapen, som omedelbart drifves med eld." Författningen medgaf sålunda, att bränvin skulle få tillverkas antingen i *större bränneri*, der redskap af hvilken storlek och beskaffenhet som helst finge användas, eller i *mindre bränneri* med enkel panna, med eller utan mäskvärmare, och hvars rymd ej fick vara under 12 och ej öfverstiga 20 kannor, hvarjemte villkoret för rätt till tillverkning i mindre bränneri fortfarande skulle vara innehafvandet af jordegendom.

Ehuru valet af redskap, så till form som storlek för de större brännerierna var fritt, var dock sjelfva tillverkningen begränsad, så att densamma ej fick i dygnet vara under 300 och ej öfverstiga 1,000 kannor 6-gradigt bränvin.

På tvenne vägar sökte man minska bränvinsproduktionen, nemligen dels genom att inskränka den tid, hvarunder tillverkning årligen skulle få ega rum, och dels genom en betydligt ökad beskattning. Tillverkningstiden inskränktes således till tvenne månader årligen, eller från den 15 Oktober till den 15 December, med rätt för bränneriegaren att, efter föregående anmälan, under hela eller halfva denna tid utöfva handteringen.

Den tillverkningsafgift, som nu fastställdes, uppgick till 16 skillingar banko för hvarje kanna 6-gradigt bränvin, och denna afgift borde vara lika antingen tillverkningen skedde i enkelt eller sammansatt bränneri. Allt vidare bemödande att genom strängare beskattning motverka användandet af konstbrännerier var sålunda öfvergifvet. En särdeles viktig omständighet härvid är sättet för utbytets bestämmande. I afseende härå kunna förnämligast trenne olika metoder ifrågakomma; nemligen det uppkomna utbytets beräkning antingen af sjelfva afverkningsredskapens storlek och beskaffenhet eller af de använda mäskkarens rymd eller ock medelst bränvinets omedelbara uppmätning af för detta ändamål särskildt an-

stälde kontrollanter. Otillförlitligheten af den första metoden hade erfarenheten inom landet nog samt visat, åtminstone så vidt frågan vore om annan redskap än den aldra enklaste. Beskattning efter mäskkarens rymd, som var och ännu är använd i flera länder, är svår att kontrollera, erbjuder åtskilliga tillfällen till författningens kringgående och föranleder, liksom redskapsbeskattningen, dertill att de aldra bästa rå-ämnena företrädesvis måste användas för bränvinstillverkningen, en omständighet, hvilken ej är af ringa vikt, synnerligen i ett land med Sveriges klimatologiska förhållanden. Båda dessa metoder kunna dessutom lätt nog, särdeles om beskattningen är någolunda hög, gifva tillverkaren anledning att, äfven med uppoffring af rå-material, söka med minsta möjliga rymd af redskapen eller mäskkaren få stort utbyte af sprit, ett resultat, som naturligtvis medför en rent stats-ekonomisk förlust. Den direkta produktbeskattningen är fri från dessa olägenheter, och den blef äfven för de större brännerierna från början tillämpad i den nya svenska tillverkningslagen, enligt hvilken vid dessa brännerier det tillverkade bränvinet, innan det öfverlemnades åt tillverkaren, skulle uppmätas och profvas under tillsyn af en statens kontrollör. Vid de små brännerierna, der ej kunde ifrågakomma att anställa kontrollörer, skulle afverkningen fortfarande beräknas efter pannerymden, under det antagande att tillverkningen på dygnet uppgick till $1\frac{1}{9}$ eller $\frac{5}{6}$ gånger pannerymden, allt efter som mäskvärmare användes eller icke. Denna afverkningsförmåga antogs sålunda nu omkring 4 gånger så stor som sju år förut eller 1848.

All tillämnad bränvinstillverkning skulle i god tid före dess början anmälas till ställe och tillverkningsbelopp hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, då frågan var om större brännerier och hos Härads-skrifvaren i fråga om de mindre. Afgiften skulle förskottsvis erläggas för minst en half månad i sänder. Visade sig sedermera att tillverkningen öfverstigit det belopp, hvarför anmälan blifvit gjord, måste för öfverskottet betalas högre afgift, ifall öfvertillverkningen utgjorde mer än en tiondel af det belopp, för hvilket anmälan skett. Uppgick deremot den uppmätta tillverkningen ej till det belopp, som

blifvit anmaldt, och hvarför afgiften erlagts, kunde motsvarande andel af denna få återlyftas; dock att hvad sålunda återlyftes ej fick utgöra mer än högst en femtedel af den erlagda afgiften.

Tillsynen vid de större brännerierna skulle utöfas af en vid hvarje sådant af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordnad kontrollör, som dagligen borde uppmäta det tillverkade bränvinet; hvarjemte vederbörande kommunalstyrelse egde utse en redbar och skrifkunnig person att såsom vittne närvara vid bränvinets uppmätning och profning. Arfvoden till kontrollörer äfvensom dagtraktamente till vittnena skulle utgå af statsmedel, och bestämdes de förra till minst 3 Riksdaler 16 skillingar och högst 6 Riksdaler 32 skillingar banko om dagen, samt det senare till likhet med det som god man vid landtmäteriförrättning erhöil. Derjemte ålades tillverkaren att förse kontrollören med bostad jemte kost på det ställe, der bränvinstillverkningen utöfvades. De sålunda anställda kontrollörerna skulle lyda under öfverkontrollörer, hvilka af Kongl. Maj:ts förordnades, med åliggande att hålla allmän tillsyn öfver författningens efterlemnad. För hela kontrollens öfvervakande och för insamlandet af statistiska uppgifter rörande tillverkningen m. m. inrättades inom Kongl. Civil-departementet en särskild kontrollbyrå, under hvars chef hela kontrollpersonalen skulle lyda.

Författningen innehöll derjemte flera detaljföreskrifter rörande tillverkarens skyldigheter, redskapens beskaffenhet, dess mätning och stämpling vid de mindre brännerierna, om bränvins distillering och rening, om kontrollen och tillsynen, ansvarsbestämmelser m. m.; hvarjemte ordningsstadgan för de större brännerierna innehöll föreskrifter angående kontrollens utöfvande m. m.

Det viktiga steg till den så kallade husbehofsbränningens inskränkning, som genom denna författning togs, fullbordades först år 1860, då, på grund af Rikets Ständers beslut, de mindre brännerierna helt och hållet upphörde, och all inom landet utöfvad bränvinstillverkning ställdes under omedelbar tillsyn och kontroll, med hvilka åtgärder den stora reformen i denna lagstiftning var fullständigt genomförd. De förändringar hvilka sedermera blifvit vid-

tagna i tillverkningslagen, hafva i allmänhet afsett att, utan rubbning af grunderna för 1855 års förordning, småningom frigöra tillverkningen från alla sådana band och inskränkningar, som, utan att vara nödvändiga för en tillfredsställande kontroll, försvårade eller hindrade en rationell utöfning af industrien. Sålunda utsträcktes tillverkningstiden, först genom Kongl. Kungörelsen den 21 Juni 1858 till fem månader om året eller från den 15 Januari till den 15 April och från den 15 Oktober till den 15 December, samt sedermera genom Kongl. Kungörelsen den 17 Maj 1867 till sju månader, eller från den 1 Januari till den 1 Maj och från den 1 Oktober till den 31 December hvarje år. Denna senare tillverkningstid, Januari—April och Oktober—December, indelades i 14 terminer, hvardera om en half månad, och tillverkaren egde rätt att, efter eget val och föregående anmälan, under en eller flera af dessa terminer tillverka bränvin. Den minsta tillverkning, hvarom anmälan fick ske och hvarför afgift skulle för minst en half termin i sender förskottsvis erläggas, utgjorde fortfarande 300 kannor, hvarjemte föreskrifterna i afseende å så kallad öfver- och undertillverkning voro i hufvudsaken bibehållna, men skulle denna beräknas för hvarje termin särskildt, äfven om tillverkningen oafbrutet fortgick under flera omedelbart efter hvarandra följande terminer. Tillverkningsafgiften förhöjdes från och med början af år 1858 till 60 samt från och med den 1 Oktober 1867 till 70 öre för hvarje kanna af 50 % alkoholhalt vid + 15° å Celsi termometer.

Den väsendtligaste förändring som tillverkningslagen sedan 1855 undergått vidtogs af 1871 års riksdag. Enligt den på grund af nämnde riksdags beslut utfärdade Kongl. Förordningen af den 26 Juni 1871, och hvilken med några obetydliga förändringar ännu är gällande, upphörde helt och hållet terminindelningen äfvensom åliggandet för tillverkaren att vid anmälan uppgifva det afsedda dagliga tillverkningsbeloppet. Tillverkningen är i allmänhet tillåten från första helgfria dag i Oktober till första helgfria dag i Maj månad det derpå följande året och må under nämnde tidrymd utöfvas huru lång tid

som helst; men är hvad beloppet beträffar, begränsad emellan 200 och 1,200 kannor i medeltal för hvarje tillverkningsdygn samt minsta tillverkningen vid något bränneri 3,000 kannor. Äfven under sommarmånaderna, eller tiden från den 1 Maj till den 1 Oktober, kan bränvinstillverkning, dock endast i sammanhang med pressjästberedning, af vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande medgifvas; dock stadgades härför en med 25 öre för hvarje kanna förhöjd tillverkningsafgift, hvilken särskilda afgift dock upphört från och med den 1 Maj 1874.

Tillverkningsafgiften höjdes från och med den 1 Oktober 1871 till 80 öre för hvarje kanna bränvin, dock att af det vid uppmätningen bestämda och till normalstyrka (50 % alkoholhalt vid 15° Celsius) reducerade kannetalet skall afdragas 3 procent, då återstoden utgör det beskattningsbara kannetalet, för hvilket alla afgifter skola beräknas. Detta afdrag medgafs såsom ersättning för den förlust genom af-dunstning, som, särdeles omedelbart efter tillverkningen, eger rum. I stället för de förut gällande temligen hårda bestämmelserna i fråga om så kallad öfver- och undertillverkning, föreskrefs nu, att om tillverkningen vid afslutningen visade sig antingen icke hafva uppgått till den lägsta eller öfverskridit den högsta, som författningen medgifver, skulle för hvarje kanna af bristen i det förra och af öfverskottet i det senare fallet erläggas en särskild afgift af 25 öre.

Slutligen medgafs tillverkare, som ej ville förskottsvis erlägga tillverkningsafgiften, att uti ett derfor uteslutande afsedt och vederbörligen godkändt magasin å nederlag inlägga det tillverkade bränvinet, till dess därför belöpande afgifter blifvit erlagda. För åtnjutandet af samma rätt skall tillverkaren såsom nederlagsafgift erlägga 10 Kronor för hvarje helt tusental kannor bränvin, som inlägges; dock att denna afgift utgår endast för det bränvin, som vid tillverkningens upphörande kvarligger å nederlaget, för hvilket då af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordnas särskild tillsyningsman. Under pågående tillverkning öfvervakas nemligen nederlaget af den vid bränneriet anställde kontrollören. Tillverkningsafgiften för

bränvin, som sålunda å nederlag qvarligger, skall dock erläggas inom den 1 efter inläggningen följande Oktober.

Uti en statistisk öfversigt af bränvinstillverkningen under tiden sedan år 1854 till och med 1873, kan denna tidrymd lämpligen indelas i trenne perioder. Den första omfattande åren 1855—1860, under hvilken period de små brännerierna, ehuru i betydligt minskadt antal, fortforo; den andra, omfattande åren 1861—1867, hvilket sistnämnda år dels skatteförhöjning egde rum, dels tillverkningstiden utsträcktes till sju månader om året; och den tredje perioden för tiden från och med den 1 Oktober 1867 till den 1 Oktober 1873. Ur de berättelser, som byrån allt-

sedan 1855 årligen afgifvit till Cheferne för Kongl. Civil- och Finans-Departementen äro här nedan intagne tabellariska sammandrag gjorda för hvar och en af förenämnde perioder. Sammandraget Tab. Litt. A. angifver länsvis dels antalet såväl större som mindre brännerier, hvilka under hvarje år af första perioden varit i verksamhet, dels motsvarande utbyte af bränvin, dels medelvärdena af utbytet för hela perioden och dels slutligen den procent af hela bränvinsproduktionen, som i medeltal kommit på hvarje län. Tillverkningen, hvilken, såsom förut är omfördäldt, under åren 1855—1857 var tillåten endast under tvenne höstmånader, utsträcktes från och med 1859 afven till trenne månader under våren, hvarför den redogörelse, som byrån afgifvit för år 1858, af-

Tab. Litt. A.

Sammandrag utvisande bränneriernas antal och tillverkningens storlek under åren 1855—1860.

Län.	1855.		1856.		1857.		1858—1859.		1859—1860.		1860 (hösten).		Medelvärden.		
	Antal brännerier.		Antal brännerier.		Antal brännerier.		Antal brännerier.		Antal brännerier.		Antal brännerier.		Tillverkning. Kannor.	Tillverkning. Kannor.	Procent af hela tillverkningen.
	Större.	Mindre.	Större.	Mindre.	Större.	Mindre.	Större.	Mindre.	Större.	Mindre.	Större.	Mindre.			
Stockholms stad	1	—	4	—	3	—	3	—	1	—	—	—	—	90,456	0,8
Stockholms län	23	2	30	—	28	2	24	2	18	2	12	1	204,640,5	567,838	5,4
Upsala d:o	14	2	18	2	18	2	17	1	14	—	12	—	249 593,0	533,561	5,1
Södermanlands d:o	11	37	11	44	12	40	12	15	12	14	11	15	181,168,5	266,436	2,5
Östergötlands d:o	67	854	50	902	42	894	52	464	53	501	33	525	1,155 707,0	1,551,421	14,9
Jönköpings d:o	15	96	15	94	17	89	15	31	16	28	14	31	191,968,5	299,970	2,9
Kronobergs d:o	13	199	12	264	12	283	10	75	9	131	8	120	239,847,0	329,826	3,2
Kalmar d:o	13	222	11	241	10	234	10	63	12	68	8	62	300,434,5	378,921	3,6
Gotlands d:o	—	7	1	9	1	6	1	—	1	—	1	—	11,531,5	24,172	0,2
Blekinge d:o	28	364	29	526	33	575	34	276	25	360	18	333	735,062,0	922,908	8,8
Kristianstads d:o	38	1,119	36	1,670	52	1,812	48	1,053	37	1,170	19	1,088	1,347,293,0	1,689,894	16,2
Malmöhus d:o	32	136	34	199	38	238	39	102	40	123	32	108	712,459,5	971,517	9,3
Hallands d:o	18	63	19	112	18	126	17	12	17	16	10	19	136,904,5	317,858	3,4
Göteborgs och Bohus d:o	15	6	11	7	13	5	6	1	4	—	—	—	—	151,034	1,4
Elfsborgs d:o	9	571	9	615	11	686	13	253	11	272	6	220	252,958,0	378,938	3,6
Skaraborgs d:o	53	236	45	272	41	279	52	84	50	90	38	77	733,567,0	999,970	9,5
Vermlands d:o	8	47	10	53	13	73	10	9	9	6	5	4	65,239,0	159,986	1,5
Örebro d:o	16	120	17	117	16	120	15	34	12	42	10	41	274,267,5	438,280	4,2
Vestmanlands d:o	13	1	14	7	11	11	10	4	9	—	5	—	145,816,0	276,753	2,7
Kopparbergs d:o	1	3	1	2	1	4	1	1	—	1	—	1	1,837,5	21,906	0,2
Gefleborgs d:o	—	1	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	13,528	0,1
Vesternorrlands d:o	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	535	—
Jemtlands d:o	1	1	2	1	1	2	2	1	1	—	1	—	44,907,5	32,189	0,3
Vesterbottens d:o	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15,745	0,1
Norrbottnens d:o	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	9,149,0	7,516	0,1
Summa	391	3,090	330	5,138	400	5,452	393	2,481	353	2,824	244	2,645	6,994,351,0	10,441,158	100

ven omfattar vårmånaderna 1859, och likaledes 1859 års redogörelse äfven våren 1860. Från och med år 1861 omfatta byråns redogörelser åter hela kalenderår, hvarför en sådan blifvit afgifven särskildt för höstmånaderna år 1860. Förenämde redogörelser för hela denna period, och på hvilka tabellen grundar sig, omfatta emellertid fullständigt de sex kalenderåren 1855—1860. Tab. Litt. B. upptager likaledes länsvis såväl bränneriernas antal som tillverkningsbeloppen under hvarterdera af de sju kalenderåren 1861—1867 äfvensom motsvarande medelvärdet för hela perioden å antal brännerier och tillverkningsbelopp, medeltillverkningen för hvarje bränneri äfvensom den procent af hela produktionen, som under perioden fallit på hvarje län.

Det är emellertid tydligt, att nyåret ej utgör en lämplig tidsgräns mellan de efter hvarandra följande

statistiska årsredogörelserna för en industri sådan som bränvinstillverkningen. Såsom rå-ämne inom densamma användes nästan uteslutande landets egna jordbruksalster; och det måste i anledning häraf vara af mesta intresset att hvarje redogörelse för tillverkningen och dess resultat afser allenast en skörd; men hvilket ej kan blifva händelsen då den tid, som redogörelsen omfattar, sammanfaller med kalenderåret, enär i sådant fall vartillverkningen är en produkt af närmast föregående och höstillverkningen af det löpande årets skörd. Skiftet mellan kalenderåren är äfven mindre lämpligt såsom gräns mellan årsredogörelserna öfver bränvinstillverkningen derföre, att det infaller just under fortgående tillverkning, hvar emot denna under sommaren är nästan helt och hållet afbruten i följd både af sin egen beskaffenhet och lagens stadgande. Om denna tidpunkt väljes för års-

Tab. Litt. B. Sammandrag utvisande bränneriernas antal och bränvinstillverkningens storlek under åren 1861—1867.

Län.	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.		1866.		1867.		Medelvärdet.		Procent af hela tillverkningen.	Medeltillverkning på hvarje bränneri.
	Antal.	Tillverkning. Kannor.	Antal.	Tillverkning. Kannor.	Antal.	Tillverkning. Kannor.	Antal.	Tillverkning. Kannor.	Antal.	Tillverkning. Kannor.	Antal.	Tillverkning. Kannor.	Antal.	Tillverkning. Kannor.	Antal.	Tillverkning. Kannor.		
Stockholms stad.....	3	199,602,5	2	77,749,5	1	79,171,0	1	39,170,5	1	80,561,0	1	80,328,0	—	—	1 ² / ₇	79,512	0,5	61,831
Stockholms län.....	24	783,312,0	20	680,921,5	20	716,533,5	21	641,169,5	15	501,682,5	14	358,448,5	12	348,096,0	18	575,738	3,9	31,986
Upsala d:o.....	15	692,368,5	14	474,570,5	16	621,549,0	12	560,601,0	12	614,938,0	14	594,998,5	8	530,194,0	13	584,174	3,9	44,937
Södermanlands d:o.....	15	455,192,5	14	395,906,0	14	449,198,0	13	342,869,0	14	351,989,5	14	292,573,5	7	64,007,0	13	335,962	2,3	25,843
Östergötlands d:o.....	93	1,837,708,5	89	2,136,672,0	97	2,368,659,0	84	1,970,173,0	94	2,529,421,0	110	2,637,722,0	73	1,736,251,0	91 ³ / ₇	2,173,801	14,6	23,770
Jönköpings d:o.....	17	418,864,5	17	401,445,0	19	371,931,0	19	276,626,5	21	380,954,0	20	366,278,0	12	167,846,0	17 ⁶ / ₇	340,563	2,3	19,072
Kronobergs d:o.....	26	515,598,5	25	609,518,0	24	515,057,0	21	441,488,5	22	526,312,0	18	364,124,0	18	363,684,5	22	476,540	3,2	26,661
Kalmar d:o.....	17	535,038,0	20	678,528,5	19	789,316,5	19	763,225,0	16	658,539,5	16	632,593,0	14	361,195,5	17 ² / ₇	631,207	4,3	36,516
Gotlands d:o.....	1	39,634,0	2	70,677,0	1	44,576,0	2	47,947,5	2	82,865,5	2	129,193,0	2	127,117,5	1 ⁵ / ₇	77,430	0,5	45,168
Blekinge d:o.....	61	1,589,132,0	65	1,740,449,0	65	1,730,795,0	62	1,561,591,5	60	1,830,228,0	59	1,545,951,0	50	1,051,562,0	60 ² / ₇	1,578,530	10,7	26,184
Kristianstads d:o.....	133	2,414,176,5	128	2,625,149,0	132	3,447,644,0	134	3,925,834,0	137	4,411,782,5	140	4,119,853,0	138	4,088,213,0	134 ⁴ / ₇	3,576,094	24,1	2,574
Malmöhus d:o.....	43	967,354,5	43	976,675,5	39	1,199,326,5	39	1,255,323,5	39	1,297,353,0	39	1,266,651,0	33	1,209,383,0	39 ² / ₇	1,167,438	7,9	29,716
Hallands d:o.....	17	261,344,0	10	156,636,5	12	280,913,5	11	267,070,0	11	281,390,5	9	192,991,5	9	136,793,5	11 ² / ₇	225,306	1,5	19,964
Göteborgs o. Bohus d:o.....	2	38,539,0	2	38,143,5	3	55,039,0	2	44,322,5	2	45,044,5	—	—	1	6,306,0	1 ⁵ / ₇	32,485	0,2	18,950
Elfsborgs d:o.....	23	511,119,0	31	628,066,5	31	634,443,5	27	401,637,0	25	450,671,5	20	386,021,5	16	255,989,5	24 ³ / ₇	466,849	3,1	18,890
Skaraborgs d:o.....	61	1,457,626,5	59	1,471,309,0	67	1,643,451,0	63	1,526,550,0	61	1,593,844,5	62	1,610,218,0	50	1,187,812,5	60 ³ / ₇	1,498,687	10,1	24,800
Vermlands d:o.....	8	145,584,5	7	82,617,0	7	105,371,5	5	51,327,5	4	36,341,5	1	12,532,0	—	—	4 ⁴ / ₇	61,968	0,4	13,555
Örebro d:o.....	15	557,884,0	16	580,135,5	16	506,006,5	13	363,082,0	17	545,258,5	15	430,643,0	10	312,365,0	14 ⁴ / ₇	470,768	3,2	32,308
Vestmanlands d:o.....	11	448,136,0	11	470,518,0	10	540,195,0	9	399,906,0	9	478,587,0	8	330,309,5	4	180,787,0	8 ⁶ / ₇	406,920	2,7	45,942
Kopparbergs d:o.....	—	—	—	—	1	21,181,0	1	63,194,5	1	61,765,5	1	50,676,5	1	56,041,0	3 ⁷ / ₇	36,123	0,2	50,572
Gefleborgs d:o.....	1	8,849,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 ⁷ / ₇	1,264	—	8,850	
Vesternorrlands d:o.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jemtlands d:o.....	2	61,085,5	2	61,227,5	2	73,233,0	2	41,665,0	1	8,720,0	1	26,588,0	1	32,135,5	1 ⁴ / ₇	43,522	0,3	27,696
Vesterbottens d:o.....	1	42,653,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 ⁷ / ₇	6,093	0,1	42,653	
Norrbottnens d:o.....	1	26,304,0	—	19,384,0	2	21,512,5	2	14,286,0	—	—	1	9,949,0	—	—	1 ¹ / ₇	13,062	0,1	11,430
Summa.....	590	14,007,107,5	579	14,376,299,0	598	16,215,103,0	562	14,999,060,0	564	16,768,250,0	565	15,438,647,5	459	12,215,784,5	559 ⁷ / ₇	14,860,036	100	—

redogörelsens afslutande, så kommer därför denna att afse ett skörde-år och omfatta ett verkligt tillverkningsår, sådant detta genom gällande tillverkningslag bestämmes, eller tiden från och med den 1 Oktober det ena till och med den 30 September det följande året. Enär de uti byrån uppgjorda sammandragen öfver bränvinstillverkningen först från och med år 1867 upptaga förhållandena under våren och hösten hvar för sig, har det likväl först från och med hösten år 1867 blifvit möjligt att meddela redogörelser omfattande tillverkningsår. I Tab. Litt. C. äro således för hvartera af tillverkningsåren under tredje perioden eller tiden från den 1 Oktober 1867 till den 1 Oktober 1873, länsvis sammanförda uppgifter öfver antalet brännerier, antalet dygn de varit i verksamhet, utbytet af bränvin äfvensom motsvarande medelvärdet för hela perioden och den pro-

cent af produktionen i sin helhet, som under perioden åstadkommits inom hvarje län. En följd af denna öfvergång från kalender- till tillverkningsår är emellertid att höstmånaderna 1867 ingå i båda tabellerna B. och C.

Vid en granskning af byråns förut afgifna berättelser äfvensom här ofvan intagne tabellariska sammandrag, visar sig följande:

I afseende å *tillverkningens storlek*, att

år	vid 391 större och 3,090 mindre brännerier tillverkades	kannor.
1855		9,436,820,5.
1856	» 380 » » 5,138 » » »	10,543,356,5.
1857	» 400 » » 5,482 » » »	12,727,468,5.
1858—1859	» 393 » » 2,481 » » »	11,674,232,0.
1859—1860	» 353 » » 2,824 » » »	11,270,741,5.
1860 (hösten)	» 244 » » 2,645 » » »	6,994,351,0.
1861	» 590 » » — » » »	14,007,107,5.
1862	» 579 » » — » » »	14,376,299,0.
1863	» 598 » » — » » »	16,215,103,0.
1864	» 562 » » — » » »	14,999,060,0.

Tab. Litt. C.

Sammandrag utvisande bränneriernas antal och

Län.	1867—1868.			1868—1869.			1869—1870.		
	An-tal.	Tillv.-dygn.	Tillverkning. Kannor.	An-tal.	Tillv.-dygn.	Tillverkning. Kannor.	An-tal.	Tillv.-dygn.	Tillverkning. Kannor.
Stockholms stad.....	1	43	29,703,5	2	234	101,677,5	3	285	172,347,0
Stockholms län	8	643	218,622,0	12	1,299	474,583,0	6	570	205,021,5
Upsala d:o	6	504	345,035,5	9	771	456,783,5	8	949	741,698,0
Södermanlands d:o	7	150	46,687,5	9	644	248,434,0	8	546	259,934,5
Östergötlands d:o	63	2,887	1,027,665,0	73	5,179	1,856,880,5	70	5,407	2,047,124,0
Jönköpings d:o	12	398	148,329,5	15	628	251,058,5	13	778	329,631,0
Kronobergs d:o	17	577	221,628,0	17	451	159,746,0	14	601	210,867,5
Kalmar d:o	14	643	309,509,0	8	348	162,680,5	12	940	455,637,5
Gotlands d:o	2	135	86,370,0	2	135	82,997,0	2	188	143,444,5
Blekinge d:o	47	1,437	738,923,0	46	1,949	1,055,211,0	44	2,795	1,488,570,5
Kristianstads d:o	134	5,794	2,775,536,0	135	6,841	3,134,325,0	135	9,742	4,168,884,0
Malmöhus d:o	31	1,683	913,435,0	32	2,519	1,252,383,0	29	2,767	1,367,677,0
Hallands d:o	9	308	123,405,0	8	283	116,260,0	9	265	116,473,5
Göteborgs och Bohus d:o	1	24	6,306,0	1	37	9,729,5	2	147	58,356,0
Elfsborgs d:o	15	602	222,706,0	17	1,105	427,109,0	16	830	293,650,0
Skaraborgs d:o	46	2,526	906,335,0	52	4,431	1,753,033,5	51	3,760	1,375,122,0
Vermlands d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro d:o	7	492	216,423,0	11	1,210	539,142,0	13	922	373,908,5
Vestmanlands d:o	4	292	182,414,5	5	371	199,117,5	3	313	194,229,5
Kopparbergs d:o	1	27	20,864,5	1	64	43,634,5	1	65	56,213,5
Gefleborgs d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vesternorrlands d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jemtlands d:o.....	—	—	—	2	59	37,742,5	—	—	—
Vesterbottens d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens d:o	—	—	—	1	133	37,854,0	1	100	28,156,5
Summa	425	19,165	8,539,898,0	458	23,691	12,400,332,0	440	31,970	14,036,946,5

år 1865.....	vid 564 större brännerier tillverkades	16,768,250,0	kannor.
» 1866.....	» 565 » » »	15,438,647,5	»
» 1867.....	» 459 » » »	12,215,784,5	»
» 1867—1868.....	» 425 » » »	8,539,898,0	» *).
» 1868—1869.....	» 458 » » »	12,400,382,0	»
» 1869—1870.....	» 440 » » »	14,086,946,5	»
» 1870—1871.....	» 443 » » »	16,031,975,3	»
» 1871—1872.....	» 426 » » »	16,522,841,5	»
» 1872—1873.....	» 431 » » »	17,602,753,2	»

Härvid bör emellertid erinras, att då uti ofvanstående tillverkningsbelopp under första perioden (1855—1860) ingå afven tillverkningarne vid de mindre brännerierna, och dessa blifvit beräknade och beskattade på grund af pannerymden, hvilken beräkningsgrund otvifvelaktigt gifvit ett för lågt resultat, så äro afven de uppgifna tillverkningsbeloppen under samma period ej obetydligt lägre än hvad de i verkligheten varit. I hvad mån detta varit fallet kan numera ej med någon tillförlitlighet bestämmas, men

vid jämförelse med resultaten under de närmast följande åren, synes sannolikt att de verkliga tillverkningsbeloppen med åtminstone 20 procent öfverstigit de ofvan uppgifna för de sex första åren.

Under de första sex åren efter genomförandet af 1855 års lagstiftning utgjorde således tillverkningen i medeltal ungefärligen 10,400,000, eller med tillägg af 20 %, med afseende å för låg uppskattning vid de mindre brännerierna, 12,500,000 kannor årligen, hvilket belopp efter all sannolikhet ej ens utgjorde hälften af den årliga bränvinsproduktionen någon tid före den nya lagstiftningens införande. Den andra perioden eller åren 1861—1867 steg tillverkningen, så att densamma i medeltal uppgick till omkring 14,860,000 kannor årligen, och under den tredje eller tillverkningsåren från och med hösten 1867 till och med våren och sommaren 1873 utgjorde den

bränvinstillverkningens storlek tillverknings-åren 1867—1873.

1870—1871.			1871—1872.			1872—1873.			Medelvärden.			Procent af hela tillverkningen.	Tillverkning i medeltal	
An-tal.	Tillv.-dygn.	Tillverkning. Kannor.	An-tal.	Tillv.-dygn.	Tillverkning. Kannor.	An-tal.	Tillv.-dygn.	Tillverkning. Kannor.	Antal.	Tillv.-dygn.	Tillverkning. Kannor.		på bränneri. Kannor.	på tillv.-dygn. Kannor.
2	289	171,233,3	2	328	177,665,8	2	372	186,336,8	2	258 ³ / ₆	139,827	0,92	69,913	542
5	466	174,565,5	5	607	200,383,5	5	664	217,179,6	6 ⁵ / ₆	708 ¹ / ₆	248,393	1,70	26,350	351
9	919	585,961,5	11	1,366	1,076,722,3	11	1,266	781,859,1	9	962 ³ / ₆	664,677	4,61	73,853	691
8	429	237,243,0	8	701	337,653,6	8	674	302,065,5	8	524	238,670	1,62	29,834	455
75	6,751	2,769,190,5	70	6,110	2,254,647,5	72	6,179	2,200,133,3	70 ³ / ₆	5,418 ³ / ₆	2,025,940	14,22	28,737	374
14	894	419,041,0	13	950	450,695,8	12	822	345,614,1	13 ¹ / ₆	745	321,061	2,24	24,612	435
12	727	267,223,0	12	769	293,282,5	13	1,032	361,972,2	14 ¹ / ₆	692 ² / ₆	252,453	1,73	17,820	364
13	1,035	571,947,0	9	825	433,776,1	11	818	387,662,7	11	768 ¹ / ₆	386,869	2,70	35,170	504
2	239	168,005,5	2	245	184,055,5	2	230	179,161,8	2	195 ² / ₆	140,672	1,62	70,336	721
49	3,511	1,757,472,0	52	3,388	1,696,917,2	51	4,095	1,859,958,7	48 ¹ / ₆	2,862 ³ / ₆	1,432,842	10,12	29,747	501
132	9,997	4,560,357,5	127	9,571	5,049,217,7	124	12,463	5,960,784,0	131 ¹ / ₆	9,068	4,274,851	30,10	32,591	471
27	2,788	1,374,960,0	27	3,074	1,550,988,4	29	3,443	1,866,771,2	29 ¹ / ₆	2,712 ² / ₆	1,387,702	9,72	47,578	512
9	381	164,163,5	6	304	121,111,9	7	357	161,421,8	8	316 ² / ₆	133,806	0,92	16,726	423
2	202	122,048,5	2	284	133,774,3	2	286	145,264,6	1 ¹ / ₆	163 ² / ₆	79,247	0,54	47,548	486
16	1,001	373,559,5	15	949	333,382,4	20	1,621	503,318,8	16 ³ / ₆	1,018	358,954	2,52	21,755	353
51	4,652	1,751,019,0	49	4,229	1,462,298,5	47	4,604	1,563,027,4	49 ² / ₆	4,033 ¹ / ₆	1,468,473	10,32	29,766	364
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	962	410,837,0	11	939	407,017,2	10	736	306,016,1	10 ³ / ₆	876 ³ / ₆	375,557	2,60	35,768	428
2	89	21,514,0	2	291	274,823,3	2	247	196,962,3	3	267 ¹ / ₆	188,177	1,31	62,726	705
1	52	37,744,0	1	68	40,643,5	1	38	28,993,5	1	52 ² / ₆	38,015	0,28	38,015	731
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	51	25,531,5	1	81	34,636,6	2	122	48,249,7	1 ¹ / ₆	52 ¹ / ₆	24,360	0,15	20,880	468
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	26	8,359,0	1	26	9,147,9	—	—	—	4 ¹ / ₆	47 ³ / ₆	13,920	0,10	20,880	296
443	35,401	16,031,975,8	426	35,105	16,522,841,5	431	40,069	17,602,753,2	437	31,743 ³ / ₆	14,197,466	100		

*) Den uti detta belopp ingående höstillverkningen 1867 utgjorde 5,798,172,5 kannor.

årliga medeltillverkningen i det närmaste 14,200,000 kannor, allt af normalstyrka eller 50 procent alkoholhalt vid + 15° Celsius. Emellan de särskilda åren visar sig tillverkningsbeloppen variera betydligt; sålunda steg det under de i finansiellt hänseende gynsamma åren på 1860-talet och uppnådde 1865 ett maximum af 16,768,250 kannor; sjönk derefter, för att under tillverkningsåret 1867—1868 nedgå till ett minimum af allenast 8,539,898 kannor, hvarefter det ånyo oafbrutet steg, så att det under tillverkningsåret 1872—1873 utgjorde 17,602,753 kannor, den högsta tillverkning, som dittills sedan 1855 varit uppnådd.

I afseende å *tillverkningens utbredning* inom landet visar sig, att i den mån husbehofsbränningen upphörde, tillverkningen samlades företrädesvis i vissa provinser. Sålunda utgjorde under första perioden (1855—1860) tillverkningen inom Skåne och Blekinge 34,3 %, inom Östergötland 15 %, inom Vestergötland 13 %, inom de Småländska länen 9,7 % och inom Mälardalen (Stockholms, Södermanlands, Vestmanlands och Upsala län jemte Stockholms stad) 16,5 % af landets hela bränvinsproduktion. Under den följande perioden (1861—1867) hade tillverkningen inom Skåne och Blekinge stigit till 42,7 %, inom Östergötland var den 14,6 %, inom Vestergötland 13,2 %, inom de Småländska länen 9,8 % och inom Mälardalen 13,3 % af hela produktionen, hvaremot vid slutet af denna period tillverkningen alldeles upphörde inom Vermlands, Gefleborgs, Vesternorrlands och Vesterbottens län, utan att inom dessa län sedermera hafva blifvit återupptagen. Under tredje perioden slutligen uppgick tillverkningen inom Skåne och Blekinge till i det närmaste 50 %, inom Östergötland till 14,2 %, inom Vestergötland till 12,8 %, inom de Småländska länen till 6,7 % och inom Mälardalen till 10,2 % af hela produktionen. Hvad fördelningen emellan landsbygden och städerna beträffar, så har tillverkningen nästan uteslutande bedrifvits på landsbygden, så att af hela antalet brännerier endast 10 förekommit i städerna, nämligen 2 i Stockholm, 3 i Upsala, 1 i Vesterås, 1 i Sala, 1 i Nyköping, 1 i Örebro och 1 i Uddevalla.

I afseende å *bränneriernas antal och storlek*:

Ett bland syftena med den nya lagstiftningen rörande bränvinstillverkningen var, jemte undertryckandet af den egentliga husbehofsbränningen, tillverkningens samlande i ett minskadt antal större fabriker. Derigenom borde nämligen tillverkningen kunna drifvas på ett i tekniskt och ekonomiskt hänseende fullkomligare sätt, så att under det att ett bättre tillgodogörande af rå-ämnenas åstadkoms äfven åtgången af bränsle samt arbetskraft minskades, liksom naturligtvis äfven anläggningskostnaden för ett större bränneri måste vara mindre än för flera små. Det är äfven tydligt att statsverkets omkostnader för kontrollens utöfvande minskas i mån som brännerierna blifva större och deras antal följaktligen mindre. Å andra sidan kan likväl ingalunda förbises, att då för bränvinstillverkningen såsom rå-ämne nästan uteslutande användes jordbrukets egna alster, det måste vara af stor ekonomisk betydelse, att affallet i möjligaste mån åter kommer jorden till godo. Detta sker nu genom en i sammanhang med bränvinstillverkningen ordnad ladugårdsskötsel, antingen så att tillverkaren för egna kreatur tillgodogör affallet eller och afyttrar detsamma till kringboende ladugårdsegare. Här af måste emellertid naturligen följa, att bränneriernas lämpliga storlek begränsas af den lätthet, hvarmed dels rå-ämnen kunna hopsamlas dels affallet kan afyttras. I hvad mån det ifrågavarande syftet, eller tillverkningens mera fabriksmessiga bedrifvande, blifvit med den nya lagstiftningen uppnådt framgår af förhållandet mellan hela tillverkningsbeloppet och bränneriernas antal eller medeltillverkningen på hvarje bränneri. Under den tid då ännu de små brännerierna fortforo är en sådan undersökning utan all betydelse; men sedermera var ifrågavarande medeltillverkning under den andra perioden (åren 1861—1867) enligt Tab. Litt. B.:

år 1861	23,740 kannor,
» 1862	24,830 »
» 1863	27,120 »
» 1864	26,690 »
» 1865	29,730 »
» 1866	27,320 »
» 1867	26,610 »

och uppgick sålunda medeltillverkningen under hela perioden till 26,556 kannor på hvarje bränneri.

För sista perioden voro medeltillverkningarne enligt Tab. Litt. C. under hvardera af tillverkningsåren, följande:

år 1867—1868	20,090 kannor,
» 1868—1869	27,080 »
» 1869—1870	32,020 »
» 1870—1871	36,190 »
» 1871—1872	38,790 »
» 1872—1873	40,840 »

och medeltillverkningen för hela perioden 32,488 kannor på hvarje bränneri.

Under det att antalet brännerier från år 1861 till 1873, såsom ofvan är omförmäldt, sjunkit från 590 till 431 eller med nära 24 procent, har sålunda medeltillverkningen på hvarje bränneri stigit från 23,740 till 40,840 kannor eller med mer än 72 procent. Jemföras hela periodernas medelvärden, visar sig resultatet likartadt, eller med en minskning i bränneriernas antal från 560 till 437 mot en tillökning i tillverkningsmedium från 26,556 till 32,488 kannor. Det var emellertid just med ingången af tillverkningsåret 1867—1868 som den medgifna tillverkningstiden utsträcktes från 5 till 7 månader; och ofvan meddelade resultat visa sålunda att med nämnde utsträckning i tillverkningstiden följt en förminskning i bränneriernas antal och en deremot svarande förhöjning i medeltillverkning på hvarje bränneri.

En annan mätare af bränneriernas storlek är det kannetal bränvin, som dagligen tillverkas vid hvarje bränneri. För ett någorlunda tillförlitligt bestämmande häraf erfordras kännedom om det antal dygn hvarje bränneri varit i verksamhet. En sådan kännedom har ej kunnat vinnas för de första åren efter 1855 och är afven för denna tid, då ännu de mindre brännerierna fortforo, af ringa intresse. Men för tiden efter 1860 har tillverkningen under dygnet i medeltal för hela riket varit

under år 1861	473 kannor,
» » 1862	464 »
» » 1863	470 »
» » 1864	468 »
» » 1865	500 »

under år 1866	482 kannor.
» » 1867	455 »
» » 1867—1868	445 »
» » 1868—1869	432 »
» » 1869—1870	441 »
» » 1870—1871	452 »
» » 1871—1872	470 »
» » 1872—1873	440 »

Medeltalet för alla sju de första åren blir 474 och för de sex senare 447 kannor, så att den med hösten 1867 medgifna utsträckningen i tillverknings-tiden, hvilken, såsom nyligen är visat, medfört en tillökning i den absoluta tillverkningen vid hvarje bränneri och en deremot svarande förminskning i bränneriernas antal, synes hafva åstadkommit någon ehuru ringa nedsättning i det dagliga tillverkningsbeloppet. Det senare har emellertid under hela tiden ej synnerligen vexlat; och den med början af tillverkningsåret 1871—1872 medgifna nedsättningen i det tillåtna tillverkningsminimum från 240 till 200 kannor, synes åtminstone ej hafva utöfvat något inflytande på ofvannämnda medium af tillverkningsbeloppet per dygn.

Inom de län, der bränvinstillverkning i något betydligare skala utöfvats hafva de största brännerierna förekommit uti Upsala län, der medeltillverkningen vid hvarje bränneri under sista perioden uppgått till 73,853 kannor, med en tillverkning per dygn af 691 kannor, hvilket förhållande dock väsendtligen beror af tvenne synnerligen betydliga brännerier i Upsala stad. I öfrigt hafva de största brännerierna förekommit i Malmöhus län, dernäst i Kalmar och Kristianstads samt de minsta i Kopparbergs och Elfsborgs län.

Såväl ur allmänt ekonomisk som ur teknisk synpunkt måste det vara af synnerligt intresse att ega kännedom om de rå-ämnen, hvilka användas inom en industri, utöfvad i så betydlig skala som bränvinstillverkningen, äfvensom i hvad förhållande utbytet står till mängden af de sålunda använda rå-ämnena. Af en dylik jemförelse kunna dragas slutsatser beträffande såväl jordbrukets och skördarnes beskaffenhet som sjelfva tillverkningsmethodernas ändamålsenlighet. Af denna anledning har allt sedan

införandet af kontroll öfver bränvinstillverkningen, det ålegat kontrollpersonalen att samla och aflemna uppgifter rörande såväl mängd som beskaffenhet af de inmaskade rå-ämnena. Äfven om dessa uppgifter icke alltid kunna anses fullt tillförlitliga, torde dock medelvärdena af desamma ega en tillfredsställande noggrannhet. Nedanstående Tab. Litt. D. utgör ett korrigeradt sammandrag af uppgifterna öfver de hvarje år inmaskade myckenheterna olika slags spanmål äfvensom rotfrukter fr. o. m. 1861 t. o. m. tillverkningsåret 1872—1873.

Utom spanmål och rotfrukter hafva såsom råämne för bränvinstillverkningen äfven blifvit använde

melass från hvitbetssockerfabrikerna, affall från pressjästberedningen och renlaf, till myckenheter upptagne i Tab. Litt. E.

Af ännu större intresse blifva naturligtvis inmasknings-journalerna sedan tillverknings-sammandraget kunnat uppgöras för tillverkningsår i stället för kalenderår, så att det uppgifna spritutbytet erhållits af en och samma skörd. För de sex tillverkningsåren från och med den 1 Oktober 1867 till den 1 Oktober 1873 äro af detta skäl uppgifterna rörande inmaskningen särskildt länsvis sammanförda i Tab. Litt. F., i hvilken spanmålen är uppgifven i vigt.

Tab. Litt. D.

Inmaskning af spanmål och rotfrukter fr. o. m. 1861 t. o. m. 1873.

År.	S p a n m å l (kub.-fot).						Rotfrukter (kub.-fot).	
	Hvete.	Råg.	Korn.	Blandsäd.	Hafre.	Summa.	Potatis.	Hvitbetor m. m.
1861	61,750	639,915	946,080	207,820	116,850	1,972,415	8,419,519	30,485
1862	42,725	369,805	1,203,050	310,025	223,975	2,149,580	8,166,289	23,627
1863	106,625	490,840	1,154,070	423,535	310,415	2,485,485	8,769,958	9,888
1864	124,518	317,535	899,241	199,445	109,863	1,650,602	8,941,875	295
1865	55,150	384,616	891,089	208,287	85,179	1,624,321	9,701,015	—
1866	29,975	371,445	862,490	183,890	70,050	1,517,850	9,848,845	—
1867	39,440	188,725	989,965	272,640	170,270	1,661,040	7,571,111	2,402
1867—1868	7,024	69,866	439,425	165,531	189,729	871,575	4,880,670	5,774
1868—1869	8,633	254,606	682,224	121,093	51,990	1,118,546	7,615,695	83,600
1869—1870	22,757	361,943	872,312	264,976	140,149	1,662,137	7,616,279	64,090
1870—1871	2,568	209,983	791,535	150,982	56,212	1,211,280	10,274,425	26,316
1871—1872	18,630	422,070	1,000,325	292,260	98,640	1,831,925	8,631,390	19,635
1872—1873	14,530	290,530	889,910	262,985	77,305	1,535,260	11,190,805	17,210

Tab. Litt. E.

Inmaskning af melass, jästaffall och renlaf.

År.	Hvitbets- melass. Centner.	Pressjästaffall. Kub.-fot.	Renlaf. Centner.
1861	5,252,5	—	—
1862	5,534,8	—	—
1863	6,250,0	—	—
1864	8,275,0	—	—
1865	8,519,0	—	—
1866	9,853,2	—	—
1867	12,630,8	53,144	—
1867—1868	16,392,0	5,470	1,350
1868—1869	10,372,0	43,100	65,324
1869—1870	9,037,0	35,291	36,832
1870—1871	13,928,0	60,950	28,428
1871—1872	18,913,0	64,870	31,930
1872—1873	24,586,0	75,461	6,013

För bedömande slutligen af förhållandet mellan åtgången af de olika slagen spannmål och andra rå-ämnen inom de särskilda länen under nu ifrågavarande period, innehåller Tab. Litt G. medelvärdena för de sex tillverkningsåren närmast före hösten 1873.

Det framgår af Tab. Litt. F. och Tab. Litt G. att förnämsta rå-ämnet för bränvinstillverkningen inom landet varit rotfrukter, och bland dessa nästan uteslutande potatis, så att åtgången deraf under hela den ifrågavarande perioden eller från den 1 Oktober 1867 till den 1 Oktober 1873 i medeltal för hvarje tillverkningsår uppgått till 8,453,627 kubikfot mot 526,136 centner eller 1,371,787 kubikfot diverse spannmål. Länen omkring Mälaren göra likväl härifrån

ett undantag, i det att uti dessa län tillverkningen i väsentlig mån skett af spannmål. Af öfriga i någon nämnvärd mängd för bränvinstillverkningen begagnade rå-ämnen, neml. hvitbetsmelass, pressjästaffall och renlaf, har den förstnämnda under en längre följd af år användts först vid ett och sedan vid tvenne brännerier i Malmöhus län i förening med der inrättade hvitbetssocker-fabriker. Renlaf, hvars betydelse såsom rå-material för bränvinstillverkningen först ådagalades genom praktiska försök i stor skala, anställda af Professor Stenberg under sommaren 1868, begagnades för nämnde ändamål i ej ringa myckenhet under de närmast följande åren, så att under tillverkningsåret 1868—1869 inmäskning deraf egde

Tab. Litt. F. Inmäskade rå-ämnen under tillverkningsåren från den 1 Oktober 1867 till den 1 Oktober 1873.

Län.	1867—1868.			1868—1869.			1869—1870.		
	Spannmål, alla slag. Centner.	Rotfrukter. Kub.-fot.	Diverse.	Spannmål, alla slag. Centner.	Rotfrukter. Kub.-fot.	Diverse.	Spannmål, alla slag. Centner.	Rotfrukter. Kub.-fot.	Diverse.
Stockholms stad.....	3,035	—	{ Renlaf 1,350 ctr.	3,060	—	{ Jästfall 37,900 k.f.	11,844	—	{ Jästfall 29,371 ctr.
Stockholms län.....	29,259	1,161	{ Jästfall 5,470 k.f.	38,498	38,954	{ Renlaf ¹⁾ 24,523 ctr.	21,754	8,875	{ Jästfall 5,920 k.f.
Upsala d:o.....	45,531	—	—	42,349	86,462	{ Renlaf 3,550 ctr.	87,266	1,404	—
Södermanlands d:o.....	5,020	10,607	—	9,160	72,675	{ Renlaf 5,777 ctr.	28,312	29,457	—
Östergötlands d:o.....	59,648	740,101	—	64,171	1,045,385	{ Renlaf 4,039 ctr.	110,905	920,184	—
Jönköpings d:o.....	6,700	100,472	—	6,853	152,235	{ Renlaf 5,709 ctr.	9,499	115,782	{ Renlaf 20,218 ctr.
Kronobergs d:o.....	6,888	179,569	—	4,067	120,842	—	5,746	159,330	—
Kalmar d:o.....	20,562	164,040	—	10,079	77,152	—	26,906	212,866	—
Gotlands d:o.....	8,952	15,756	—	5,957	25,139	—	6,807	57,566	—
Blekinge d:o.....	18,928	591,701	—	27,741	788,467	—	38,077	1,086,712	—
Kristianstads d:o.....	73,282	1,961,489	—	86,366	2,434,275	—	106,931	3,005,736	—
Malmöhus d:o.....	39,494	349,108	{ Melass 16,392 ctr.	46,058	804,065	{ Melass 10,372 ctr.	44,644	791,157	{ Melass 9,037 ctr.
Hallands d:o.....	3,458	87,115	—	3,457	83,158	—	2,772	75,081	—
Göteborgs och Bohus d:o.....	273	6,300	—	399	8,467	—	3,648	24,453	—
Elfsborgs d:o.....	6,286	201,443	—	8,089	333,348	—	11,660	193,292	—
Skaraborgs d:o.....	33,107	331,393	—	36,797	1,244,273	—	56,023	862,720	—
Örebro d:o.....	11,610	139,516	—	13,185	283,622	{ Renlaf 13,664 ctr.	16,215	121,755	{ Renlaf 10,424 ctr.
Vestmanlands d:o.....	21,508	3,806	—	15,906	53,029	—	21,547	13,999	—
Kopparbergs d:o.....	2,119	2,867	—	3,363	15,454	—	6,721	—	—
Jemtlands d:o.....	—	—	—	1,083	22,962	—	—	—	—
Norrbottnens d:o.....	—	—	—	651	9,331	{ Renlaf 3,062 ctr.	95	—	{ Renlaf 6,190 ctr.
Summa	395,660	4,836,444	—	427,239	7,699,295	—	617,372	7,630,369	—

¹⁾ Jemte jästaffall 5,200 kub.f.

rum vid 17 brännerier i olika delar af landet. Användandet af detta rå-ämne har likväl sedermera allt mer och mer aftagit. Bränvinstillverkning i förening med pressjästberedning hade under denna period förträdesvis egt rum på tvenne ställen inom Stockholms stad och län.

Genom jämförelse mellan åtgången af rå-material och det erhållna utbytet af bränvin finner man, att under de sex tillverkningsåren 1867—1873 för åstadkommande af 1,000 kannor bränvin, åtgått inom

	Spanmål. Centner.	Rotfrukter. Kubikfot.
Upsala län	110,8.	73.
Södermanlands d:o	73,9.	296.
Östergötlands d:o	41,2.	544.
Jönköpings d:o	35,4.	592.
Kronobergs d:o	25,4.	758.
Kalmar d:o	41,8.	591.

	Spanmål. Centner.	Rotfrukter. Kubikfot.
Gotlands d:o	47,7.	444.
Blekinge d:o	25,2.	741.
Kristianstads d:o	24,9.	717.
Malmöhus d:o	31,0.	624.
Hallands d:o	27,4.	667.
Göteborgs och Bohus d:o	66,4.	456.
Elfsborgs d:o	28,3.	753.
Skaraborgs d:o	30,3.	694.
Örebro d:o	38,7.	573.
Vestmanlands d:o	90,6.	186.
Kopparbergs d:o	89,8.	230.
Jemtlands d:o	22,4.	580.
Norrbottnens d:o	31,5.	719.

Af de speciella inmäskningsjournalerna vid de brännerier, der melass och renlaf användts, framgår, att en centner hvitbetsmelass i medeltal lemnat nå-

Tab. Litt. F. (Forts.) Inmäskade rå-ämnena under tillverkningsåren från den 1 Oktober 1867 till den 1 Oktober 1873.

Län.	1870—1871.			1871—1872.			1872—1873.		
	Spanmål, alla slag. Centner.	Rotfrukter. Kub.-fot.	Diverse.	Spanmål, alla slag. Centner.	Rotfrukter. Kub.-fot.	Diverse.	Spanmål, alla slag. Centner.	Rotfrukter. Kub.-fot.	Diverse.
Stockholms stad.....	10,580	—	{ Jästfall 45,200 k.f.	15,174	—	{ Jästfall 43,320 k.f.	14,999	—	{ Jästfall 33,600 ctr.
Stockholms län.....	13,513	109,688	{ Jästfall 15,750 k.f.	20,256	11,423	{ Jästfall 21,550 k.f.	17,980	30,105	{ Jästfall 41,861 ctr.
Upsala d:o.....	61,516	60,864	—	127,079	68,131	—	78,075	73,305	—
Södermanlands d:o	17,300	77,857	—	23,251	114,861	—	20,728	109,688	—
Östergötlands d:o.....	77,262	1,625,117	—	119,483	921,061	—	69,177	1,344,656	—
Jönköpings d:o.....	10,014	193,769	{ Renlaf 17,667 ctr.	13,085	163,906	{ Renlaf 20,920 ctr.	10,375	219,116	{ Renlaf 5,125, ctr.
Kronobergs d:o	6,469	196,261	—	6,496	209,518	—	8,970	276,418	—
Kalmar d:o	14,969	393,069	—	13,049	271,225	—	11,557	263,460	—
Gotlands d:o	3,546	100,870	—	8,277	81,385	—	6,751	94,367	—
Blekinge d:o	42,761	1,319,739	—	39,387	1,172,188	—	49,885	1,410,304	—
Kristianstads d:o	109,979	3,362,789	—	116,485	3,336,606	—	145,082	4,227,336	—
Malmöhus d:o	30,981	878,265	{ Melass 13,928 ctr.	43,922	849,434	{ Melass 18,913 ctr.	32,094	1,109,551	{ Melass 24,586 ctr.
Hallands d:o	5,363	112,117	—	2,878	74,758	—	4,052	103,074	—
Göteborgs och Bohus d:o	3,324	87,159	—	13,091	37,055	—	10,850	53,430	—
Elfsborgs d:o	9,110	281,596	—	12,592	214,535	—	13,186	392,634	—
Skaraborgs d:o.....	38,723	1,292,706	{ Renlaf 6,019 ctr.	57,647	871,695	{ Renlaf 660 ctr.	43,468	1,193,286	—
Örebro d:o	10,791	243,214	{ Renlaf 4,742 ctr.	16,557	160,607	{ Renlaf 10,350 ctr.	10,095	213,267	{ Renlaf 888 ctr.
Vestmanlands d:o	3,643	39,407	—	22,943	48,274	—	16,779	51,488	—
Kopparbergs d:o.....	3,173	11,717	—	3,337	10,130	—	1,771	12,061	—
Jemtlands d:o.....	291	6,316	—	974	24,867	—	925	30,469	—
Norrbottnens d:o	190	8,221	—	235	9,366	—	—	—	—
Summa	473,498	10,300,741	—	676,193	8,651,025	—	566,709	11,208,015	—

got mer än 7 kannor bränvin och en centner renlaf omkring 5 kannor dylikt af normalstyrka. Det sednare utbytet har dock visat sig vara i hög grad vexlande, beroende dels af lafvens beskaffenhet och dels af den omsorg och noggrannhet, hvarmed tillverkningen bedrifvits, så att lafven stundom gifvit 8 till 9 kannor, men vid andra tillfällen allenast 4 kannor och derunder af hvarje centner laf. Vid ofvanstående beräkning af spanmål och rotfrukter till åstadkommande af 1,000 kannor bränvin är därför från hela tillverkningsbeloppen, sådane de framgå ur Tab. Litt. C. frändragne de belopp, som antagas hafva erhållits af melass och renlaf. Stockholms stad och

län hafva ur denna beräkning uteslutits, enär de derstädes befintlige pressjästfabrikerna skulle gjort resultaten otillförlitliga. I medeltal för hela landet i öfrigt har under de sex tillverkningsåren 1867—1873 till åstadkommande af 1,000 kannor bränvin af normalstyrka åtgått 36,3 centner spanmål och 260 kubikfot rotfrukter. Huru vexlande detta förhållande varit i olika delar af landet synes då exempelvis för nyssnämnde produktion i Kristianstads län erfordrats 24,9 centner spanmål och 717 kubikfot rotfrukter, men i Upsala län 110,3 centner spanmål och allenast 73 kubikfot rotfrukter.

Tab. Litt. G. Medelvärdena för år af inmäskningarne under tiden från den 1 Oktober 1867 till den 1 Oktober 1873.

Län.	S p a n m å l.						Rotfrukter. Kubikfot.	Diverse.
	Hvete.	Råg.	Korn.	Blandsäd.	Hafre.	Summa.		
	C e n t n e r.							
Stockholms stad	235	4,211	3,688	1,550	98	9,782	—	{ Jästfall 31,564 ctr.
Stockholms län	128	12,458	8,274	1,030	1,653	23,543	33,368	{ Jästfall ¹⁾ 15,958 ctr.
Upsala d:o	666	22,760	41,927	6,840	1,443	73,636	48,361	{ Renlaf 592 ctr.
Södermanlands d:o	192	9,603	5,743	1,005	752	17,295	69,191	{ Renlaf 963 ctr.
Östergötlands d:o	875	24,266	29,475	25,281	3,544	83,441	1,099,417	{ Renlaf 673 ctr.
Jönköpings d:o	—	1,803	6,254	332	1,032	9,421	157,547	{ Renlaf 11,606 ctr.
Kronobergs d:o	—	47	5,947	—	445	6,439	190,323	—
Kalmar d:o	321	2,308	7,115	2,439	4,004	16,187	230,302	—
Gotlands d:o	105	2,234	3,249	673	454	6,715	62,514	—
Blekinge d:o	6	971	29,184	1,849	4,120	36,130	1,061,518	—
Kristianstads d:o	105	1,126	84,034	17,453	3,636	106,354	3,038,039	—
Malmöhus d:o	381	3,891	28,534	6,415	311	39,532	796,930	{ Melass 15,728 ctr.
Hallands d:o	—	115	2,990	553	6	3,664	89,217	—
Göteborgs och Bohus d:o	2,002	918	1,803	427	114	5,264	36,144	—
Elfsborgs d:o	44	2,032	6,471	907	700	10,154	269,475	—
Skaraborgs d:o	306	12,279	24,295	2,682	4,732	44,294	1,015,324	{ Renlaf 1,113 ctr.
Örebro d:o	133	3,019	8,158	1,262	504	13,076	193,664	{ Renlaf 7,511 ctr.
Vestmanlands d:o	107	6,719	5,484	2,449	2,295	17,054	35,000	—
Kopparbergs d:o	20	1,587	1,192	132	483	3,414	8,705	—
Jemtlands d:o	—	35	511	—	—	546	14,102	—
Norrbottnens d:o	—	44	151	—	—	195	4,486	{ Renlaf 1,542 ctr.
Summa	5,626	112,426	304,479	73,279	30,326	526,136	8,453,627	—

¹⁾ Jemte renlaf 4,087 centner.

Statsverkets brutto-inkomster af bränvinstillverkningen hafva under de år, som denna öfversigt omfattar, blifvit i byrån beräknade med ledning af de från öfverkontrollörerna och kontrollörerna meddelade samt i vederbörande landskontor granskade uppgifterna öfver såväl kvantiteterna af verklig tillverkad bränvin som öfver de under- eller öfvertillverkningar, för hvilka, enligt vid hvarje tid gällande författningar, särskilda afgifter bordt erläggas. Då emellertid vid hvarje kalenderårs utgång måste kunna inträffa, att dels afgifter blifvit till landskontoren förskottsvis erlagde för då annu ej tillverkad bränvin, dels äfven bränvin tillverkad utan att afgiften derfor annu blifvit inbetald, och landskontorens bokslut strängt omfatta blott hvad under året influtit, så följer häraf, att byråns på verkliga tillverkningsbeloppen grundade beräkning öfver statsinkomsterna icke kan fullkomligt öfverensstämma med statskontorets bokslut. Enligt de i byrån upprättade sammandragen hafva de sålunda beräknade bruttoinkomsterna sedan 1854 uppgått till följande belopp, nemligen:

År 1855 för			
9,436,820,5	kannors	tillverkning à 50 öre	4,718,410: 25.
246,349,0	"	undertillverkning à 50 "	123,174: 50.
130,018,5	"	öfvertillverkning à 12½ "	16,252: 31.
			4,857,837: 06.
År 1856 för			
10,543,356,5	kannors	tillverkning à 50 öre	5,271,678: 25.
154,225,0	"	undertillverkning à 50 "	77,112: 50.
93,157,5	"	öfvertillverkning à 12½ "	11,644: 69.
			5,360,435: 44.
År 1857 för			
12,727,468,5	kannors	tillverkning à 50 öre	6,363,734: 25.
26,362,0	"	undertillverkning à 50 "	13,181: —
69,059,0	"	öfvertillverkning à 12½ "	8,632: 38.
			6,385,547: 63.
År 1858 för			
11,674,232,0	kannors	tillverkning à 60 öre	7,004,539: 20.
20,123,4	"	undertillverkning à 60 "	12,074: 04.
173,667,5	"	öfvertillverkning à 15 "	26,050: 12.
		Förverkad restitution m. m.	249: 75.
			7,042,913: 11.
År 1859 för			
11,270,741,5	kannors	tillverkning à 60 öre	6,762,444: 90.
15,747,5	"	undertillverkning à 60 "	9,448: 50.
70,708,7	"	öfvertillverkning à 15 "	10,606: 17.
			6,782,499: 57.
År 1860 för			
6,994,551,0	kannors	tillverkning à 60 öre	4,196,610: 60.
26,212,5	"	undertillverkning à 60 "	15,727: 50.
27,833,5	"	öfvertillverkning à 15 "	4,175: 02.
			4,216,513: 12.

År 1861 för			
14,007,107,5	kannors	tillverkning à 60 öre	8,404,264: 50.
94,518,5	"	undertillverkning à 60 "	56,711: 10.
12,902,5	"	öfvertillverkning à 15 "	1,935: 37.
			8,462,910: 97.
År 1862 för			
14,376,299,0	kannors	tillverkning à 60 öre	8,625,779: 40.
33,683,5	"	undertillverkning à 60 "	20,210: 10.
13,935,0	"	öfvertillverkning à 15 "	2,090: 25.
		Förverkad restitution m. m.	6: —
			8,648,085: 75.
År 1863 för			
16,215,103,0	kannors	tillverkning à 60 öre	9,729,061: 80.
16,303,0	"	undertillverkning à 60 "	9,781: 81.
12,789,5	"	öfvertillverkning à 15 "	1,918: 42.
			9,740,762: 03.
År 1864 för			
14,999,060,0	kannors	tillverkning à 60 öre	8,999,436: —
15,810,5	"	undertillverkning à 60 "	9,486: 30.
19,693,0	"	öfvertillverkning à 15 "	2,953: 95.
			9,011,876: 25.
År 1865 för			
16,768,250,0	kannors	tillverkning à 60 öre	10,060,950: —
8,833,5	"	undertillverkning à 60 "	5,300: 10.
35,236,5	"	öfvertillverkning à 15 "	5,285: 47.
		Förverkad restitution m. m.	58: 17.
			10,071,593: 74.
År 1866 för			
15,433,647,5	kannors	tillverkning à 60 öre	9,263,188: 50.
19,606,5	"	undertillverkning à 60 "	11,763: 90.
36,135,5	"	öfvertillverkning à 15 "	5,420: 31.
			9,280,372: 71.
År 1867 ¹⁾ för			
6,417,612,0	kannors	vårtillverkning à 60 öre	3,850,567: 20.
5,793,172,5	"	hösttillverknig à 70 "	4,058,720: 75.
5,864,5	"	undertillverkning à 60 "	3,518: 70.
2,415,0	"	" à 70 "	1,690: 50.
			7,914,497: 15.
År 1868 för			
2,741,725,5	kannors	vårtillverkning à 70 öre	1,919,207: 85.
7,441,801,5	"	hösttillverkning à 70 "	5,209,261: 05.
19,264,0	"	undertillverkning à 70 "	13,484: 80.
			7,141,953: 70.
År 1869 för			
4,958,580,5	kannors	vårtillverkning à 70 öre	3,471,006: 35.
7,256,676,0	"	hösttillverkning à 70 "	5,079,673: 20.
23,860,0	"	undertillverkning à 70 "	16,702: —
			8,567,381: 55.
År 1870 för			
6,830,270,5	kannors	vårtillverkning à 70 öre	4,781,189: 35.
8,880,042,0	"	hösttillverkning à 70 "	6,216,029: 40.
7,884,0	"	undertillverkning à 70 "	5,518: 80.
			11,002,737: 55.
År 1871 för			
7,136,370,5	kannors	vårtillverkning à 70 öre	4,995,459: 35.
2,397,0	"	undertillverkning à 70 "	1,677: 90.
15,563,3 ²⁾	"	sommartillverkning à 80 "	12,450: 64.
		Särskild afgift af 25 öre per kanna af sommartillverkningen.....	3,890: 82.
8,382,518,7	kannors	hösttillverkning à 80 öre	6,706,014: 96.
			11,719,493: 67.

¹⁾ Ehuru allt hvad som rör sjelfva tillverkningen från och med hösten 1867 meddelats för tillverkningsår, torde dock vara lämpligast att hvad statsverkets såväl inkomster som utgifter af och för bränvinstillverkningen beträffar, redogörelserna omfatta kalenderår.

²⁾ Tillverkningen är här från och med sommaren 1871 uppgifven i beskattningsbara kannor, d. v. s. det till normalstyrka reducerade kannetalet efter afdrag af tre procent.

År 1872 för			
7,584,086,8	kannors vårtillverkning à 80 öre	6,067,269:	44.
60,550,8	» sommartillverkning à 80 »	48,440:	64.
	Särskild afgift för sommartillverkningen	15,137:	70.
8,533,376,3	kannors höstillverkning à 80 öre	6,826,701:	04.
3,695,6	» öfver- och undertillverkning	923:	90.
		12,958,472:	72.
År 1873 för			
8,162,520,9	kannors vårtillverkning à 80 öre	6,770,016:	72.
78,773,4	» sommartillverkning à 80 »	63,018:	72.
	Särskild afgift för sommartillverkningen	19,693:	35.
8,981,312,6	kannors höstillverkning à 80 öre	7,185,050:	08.
3,363,6	» undertillverkning	840:	90.
		14,038,619:	77.

Statsverkets brutto-inkomst af bränvinstillverkningsafgiften har från och med 1855 till och med 1873 således uppgått till ett sammanräknadt belopp af 163,204,503 kronor 49 öre eller i medeltal 8,529,710 kronor om året.

Statsverkets omkostnader under samma tid för beskattningen af bränvinstillverkningen hafva utgjorts af arfvoden och resekostnadsersättningar till öfverkontrollörer, kontrollörer och vittnen, uppborädsprovision och remisslage till vederbörande tjänstemän, kostnader för kontrollbyrå jemte anskaffning, utdelning och vård af erforderlig kontrollredskap, hvar till komma åtskilliga andra utgifter, såsom för justering af bränvinsprofnings-instrument, byråchefens inspektionsresor m. m., bestridda omedelbarligen af Kongl. Statskontoret. Rörande de förstnämnda bland dessa utgifter ingå årligen uppgifter från landskontoren till kontrollbyrå; men då dessa uppgifter

vanligen infordras tidigt efter kalenderårens slut och innan landskontorens räkenskaper blifvit afslutade, har icke heller i detta afseende fullständig öfverensstämmelse kunnat åstadkommas mellan statskontorets bokslut och byråns sammandrag. Såsom ytterligare skäl till bristen på öfverensstämmelse härutinnan torde få erinras dels att i statskontorets räkenskaper för några år såsom utgifter för bränvinskontrollen upptagits äfven återbärningar af tillverkningsafgifter, som blifvit förskottsvis erlagda utan att motsvarande bränvin blifvit tillverkad, dels att bland dessa utgifter äfven ingått restitution af tillverkningsafgift för bränvin, som blifvit ur riket utfördt. Här nedan äro i Tab. Litt. H., enligt till byrån inkomna uppgifter, samtliga utgifterna, sedan år 1860, då de mindre brännerierna upphörde, sammanförda under följande rubriker, nemligen:

Direkta kontrollkostnader: Arfvoden och resekostnadsersättningar till kontrollpersonalen, värden om kontroll-effekter m. m.;

Uppborädsprovision och remisslage;

Kostnader för byrån: Tjänstemännens aflöning, anskaffning och försändning af kontrollredskap, med flera utgifter, såsom för byråchefens inspektionsresor, komité-sammanträden m. m.

I samuna tabell är äfven angifvet hela kostnadens procentiska förhållande till statsverkets brutto-

Tab. Litt. H. Sammandrag af kostnaderna för kontrollen öfver bränvinstillverkningen äfvensom för uppboräden och redovisningen af tillverkningsafgifterna.

År.	Direkta kontrollkostnader.		Uppborädsprovision och remisslage.		Kostnader för byrån m. m.		Summa.		Procent af inkomster.	Direkt kostnad för 1,000 Kr. Kronor.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.			
1861.....	383,084	85	26,845	62	11,942	76	421,873	23	4,98	27,35	} Efter tillägg eller afdrag för nederlagen.
1862.....	411,656	12	27,758	69	9,260	90	448,675	71	5,20	28,63	
1863.....	447,269	09	31,015	57	11,506	68	489,801	34	5,03	27,58	
1864.....	409,547	84	27,744	48	8,879	72	446,172	04	4,95	27,24	
1865.....	440,373	38	32,036	04	8,099	02	480,508	44	4,77	26,26	
1866.....	401,249	32	30,481	85	7,937	12	439,668	29	4,74	26,—	
1867.....	265,773	48	25,166	20	10,180	46	301,120	14	3,80	21,76	
1868.....	246,022	64	23,029	49	7,317	05	276,369	18	3,87	24,16	
1869.....	288,665	72	27,369	03	7,224	69	323,259	44	3,77	23,63	
1870.....	326,685	64	32,767	88	9,865	34	369,318	86	3,85	20,80	
1871.....	309,498	25	37,296	42	13,693	22	360,487	89	3,08	19,60	
1872.....	304,003	43	37,101	20	8,891	17	349,995	80	2,70	18,23	
1873.....	336,770	94	41,949	82	8,495	75	387,216	51	2,71	18,64	

inkomst af bränvinstillverkningen. Det betydliga nedgåendet af detta förhållande, under den tid tabellen omfattar, eller ungefärligen från $5\frac{1}{4}$ till $2\frac{3}{4}$ procent, har varit beroende dels af nedsättningar i kontrollörernas arvoden och brännerivittnenas dagtraktamenten, dels af minskning i bränneriernas antal och deremot svarande större tillverkning vid hvarje sådant samt dels slutligen till väsendtlig del af tillverkningsafgiftens förhöjning. För att oberoende af denna senare omständighet äfvensom af uppbörds- och redovisningskostnaderna samt utgifterna för kontrollbyrå kunna bedöma kostnaderna för kontrollen, angifves i sista kolumnen af tabellen de verkliga kontrollkostnaderna (sådana de upptagas i första kolumnen) vid brännerierna för hvarje 1,000 kannor tillverkad bränvin. Vid beräkning här af har för tiden från och med 1871 tagits hänsyn icke till det beskattningsbara kannetalet utan till detsamma reduceradt till normalstyrka, hvarförutan jämförelsen med de föregående åren ej skulle blifva fullt riktig. Det äfven enligt denna beräkning fortgående successiva sjunkandet af kontrollkostnaderna är ett direkt resultat af nedsättningen i aflöningen till kontrollörer och vittnen samt af den i allmänhet större dagliga tillverkningen.

Den från och med början af tillverkningsåret 1871—1872 tillverkare medgifna rättigheten att lägga en större eller mindre del af det tillverkade bränvinet på *nederlag vid brännerierna* har under de första åren hufvudsakligen blifvit begagnad under pågående tillverkning, hvaremot endast en jämförelsevis mindre betydlig myckenhet qvarlegat efter tillverkningens upphörande och mot erläggande af fastställd nederlagsafgift. Beloppen af bränvin, liggande på dylika nederlag, utgjorde

	<i>Den 2 Januari.</i>	<i>Den 1 Maj.</i>
1872.....	685,739,8	1,543,671,7 kannor.
1873.....	645,183,4	1,318,986,9 »

De af nederlagen föranledda kostnader, bestående af dels besigtningkostnader samt dels arvoden och resekostnadsersättningar åt tillsyningsmännen, äfvensom de erlagda nederlagsavgifterna hafva under samma år uppgått till följande belopp:

	Besigtning- kostnad.	Tillsyningsmän- nens arvoden och resekost- nadsersättning.	Summa.	Erlagd afgift.
1872...	955: 51.	13,892: 60.	14,848: 11.	15,480: —
1873...	1,097: 47.	12,470: 07.	13,567: 54.	14,292: 30.

Bränvinstillverkningen under tillverkningsåren 1873—1874 och 1874—1875.

I lagstiftningen angående bränvinstillverkningen hafva under ifrågavarande tidrymd följande förändringar blifvit vidtagna:

a) Genom Kongl. Kungörelsen den 26 Augusti 1873 har den särskilda afgift af 25 öre, som enligt 1871 års tillverkningslag utgick för hvarje kanna bränvin, tillverkad i förening med pressjästberedning under sommarmånaderna, upphört, så att tillverkningsafgiften för allt bränvin utgjort 80 öre för hvarje beskattningsbar kanna.

b) Genom Kongl. Kungörelsen den 28 September 1874 äro förnyade stadganden meddelade i fråga om nederlagsmagasin, hvarjemte genom samma Kongl. Kungörelse meddelats åtskilliga bestämmelser rörande bränvinstillverkning i förening med jästberedning under sommarmånaderna, i ändamål att förebygga det densamma ej måtte komma att missbrukas till blott vanlig bränvinstillverkning.

Rörande de under ifrågavarande båda tillverkningsår i gång varande bränneriernas antal, tillverkningsdygnen, utbytets storlek m. m. äro de genom kontrolltjenstemännen inhemtade uppgifterna, efter förutgången granskning i landskontoren, länsvis sammanförda i tabellerna N:is I^a och I^b. Af dessa tabeller framgår:

I afseende å *bränneriernas antal*, att detsamma uppgick under tillverkningsåret 1873—1874 till 426, af hvilka voro i verksamhet under höstmånaderna 419, under våren 338 och under sommarmånaderna 6. Under tillverkningsåret 1874—1875, utgjorde hela antalet 428, hvaraf voro i verksamhet under hösten 419, under våren 373 samt under sommaren 5. En sammanställning med de närmast föregående tillverkningsåren leder beträffande bränneriernas antal till följande resultat:

Tillverkningsår.	Antal brännerier.
1867—1868.....	425.
1868—1869.....	458.
1869—1870.....	440.
1870—1871.....	443.
1871—1872.....	426.
1872—1873.....	431.
1873—1874.....	426.
1874—1875.....	428.

I afseende å *tillverkningsdygnens antal*, att det-
samma uppgick för hela riket till

	1873—1874.	1874—1875.
under hösten	22,137.	22,226.
» våren	17,173.	21,844.
» sommaren.....	430.	587.
eller tillhopa 39,740.		44,657.

Under de närmast föregående tillverkningsåren
utgjorde tillverkningsdygnens antal

1867—1868.....	19,165.
1868—1869.....	28,691.
1869—1870.....	31,970.
1870—1871.....	35,461.
1871—1872.....	35,105.
1872—1873.....	40,069.

Divideras tillverkningsdygnens antal för året med
hela antalet i gång varande brännerier, erhålles det
antal dygn hvarje bränneri i medeltal under tillverk-
ningsårets lopp varit i verksamhet. Detta medeltal
blir således för

tillverkningsåret 1867—1868	45.
» 1868—1869	63.
» 1869—1870	73.
» 1870—1871	80.
» 1871—1872	82.
» 1872—1873	93.
» 1873—1874	93.
» 1874—1875	104.

I afseende å *tillverkningens storlek*, att densamma,
reducerad till normalstyrka eller 50 % alkoholhalt vid
+ 15° Celsius, uppgick till 1873—1874. 1874—1875.

under hösten	9,259,086,2.	9,753,256,4.
» våren	7,964,086,2.	9,838,685,7.
» sommaren	159,507,8.	216,733,5.
eller tillhopa 17,382,680,2.		19,808,675,6.

Sedan hösten 1867 har alltså tillverkningens stor-
lek uppgått till följande belopp:

Tillverkningsåret 1867—1868.....	8,539,898,0 kannor.
» 1868—1869.....	12,400,382,0 »
» 1869—1870.....	14,086,946,5 »
» 1870—1871.....	16,031,975,8 »
» 1871—1872.....	16,522,841,5 »
» 1872—1873.....	17,602,753,2 »
» 1873—1874.....	17,382,680,2 »
» 1874—1875.....	19,808,675,6 »

Divideras hela tillverkningsbeloppet med brän-
neriernas antal, erhålles den årliga medeltillverknin-
gen på hvarje bränneri. Densamma uppgick således
under tillverkningsåret 1873—1874 till 40,804 kannor
och under 1874—1875 till 46,282 kannor, det högsta
belopp, hvartill denna medeltillverkning sedan kon-
trollens införande stigit.

Den *dagliga tillverkningen i medeltal* är natur-
ligtvis högst olika vid de särskilda brännerierna och
vexlar mellan de författningsenligt medgifna grän-
sarna, hvilka endast i sällsynta fall öfverskridas. Föl-
jande sammanställning visar antalen brännerier, hvars
dagliga tillverkningar legat mellan vidstående gränser:

Daglig tillverkning i medeltal.	Tillverkningsåren	
	1873—1874.	1874—1875.
under 200 kannor	2.	1.
fr. o. m. 200 till 240 ¹⁾	26.	22.
» 240 » 275	44.	37.
» 275 » 300	31.	28.
» 300 » 350	70.	65.
» 350 » 400	70.	74.
» 400 » 450	63.	56.
» 450 » 500	38.	41.
» 500 » 550	24.	28.
» 550 » 600	21.	28.
» 600 » 650	8.	16.
» 650 » 700	6.	6.
» 700 » 750	4.	8.
» 750 » 800	3.	5.
» 800 » 850	3.	—
» 850 » 900	4.	2.
» 900 » 950	1.	3.
» 950 » 1,000	2.	5.
» 1,000 och deröfver.....	6.	3.
Summa 426.	426.	428.

¹⁾ Det till den 1 Oktober 1871 medgifna lägsta beloppet af den dagliga medeltillverkningen.

Divideras kannetalet af årets tillverkning inom hela riket med hela antalet tillverkningsdygn, erhålles den dagliga medeltillverkningen för hela landet, och uppgick denna således för tillverkningsåret 1873—1874 till 439 och för 1874—1875 till 443 kannor. Den har alltså i det närmaste bibehållit sig oförändrad sedan den 1 Oktober 1867, då den årligen medgifna tillverkningstiden utsträcktes till sju månader.

Kannetalet af den uppmätta spriten och dennas motsvarande medelstyrka uppgick

1873—1874 till 12,077,682,6 kannor af 71,9 % och
1874—1875 » 13,636,492,7 » » 72,6 %.

I afseende & fördelningen af tillverkningen inom landets särskilda delar, så har densamma fortfarande och under båda de nu ifrågavarande tillverkningsåren varit störst inom de båda Skånska länen, dernäst inom Östergötlands län samt sedermera Västergötland och Blekinge, hvaremot inom Vermlands, Gefleborgs, Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län, likasom under de närmast föregående åren, ej någon bränvinstillverkning egt rum. Sålunda tillverkades inom

	1873—1874.	1874—1875.
Skåne	vid 158 brännerier 39,4 %	vid 161 brännerier 41,0 %
Östergötland	» 71 » 14,7 %	vid 71 » 13,4 %
Västergötland	» 66 » 11,0 %	vid 64 » 12,2 %
Blekinge.....	» 50 » 10,9 %	vid 51 » 10,4 %
Mälaredalen	» 26 » 12,8 %	vid 24 » 12,0 %

af hela produktionen inom landet.

Det framgår här af och ännu mer vid jämförelse med tabellerne sidd. X t. o. m. XIII huru bränvinstillverkningen fortfarande allt mer och mer samlar sig i vissa delar af landet. Äfvenledes har under dessa år tillverkningen nästan uteslutande bedrifvits på landsbygden, så att endast 10 brännerier förekommit i städerna, nemligen 2 i Stockholm, 3 i Upsala, 1 i Vesterås, 1 i Sala, 1 i Nyköping, 1 i Uddevalla och 1 i Visby.

Rättigheten att, utan tillverknings-afgiftens erläggande i förskott, inlägga det tillverkade bränvinet å nederlag vid brännerierna har under de nu ifrågavarande åren blifvit allt mer och mer begagnad, synnerligen under pågående tillverkning. Beloppen af å sådana nederlag qvarliggande bränvin utgjorde i beskattningsbara kannor

	den 2 Januari.	den 1 Maj.
1874.....	690,663,5.	1,247,961,5.
1875.....	816,833,5.	2,411,334,0.

Enligt de vid brännerierna förda inmäskningsjournalerna, af hvilka sammandrag i tabb. II^a och II^b äro meddelade, hafva under de båda ifrågavarande tillverkningsåren såsom rå-ämne för bränvinstillverkningen användts

	1873—1874.	1874—1875.
Spanmål centner	845,347,9.	941,803,9.
Rotfrukter kub.fot	9,639,646.	10,530,184.
Hvitbetsmelass centner	26,852.	23,140.
Renlaf »	7,102.	10,495.

Reduceras uppgifterna beträffande de särskilda slagen af spanmål från vigt till rymdemått, erhålles följande jämförelse rörande åtgången af rå-ämnena under så väl nu ifrågavarande som närmast föregående tillverkningsår.

	Tillverkningsår.			
	1872—1873.	1873—1874.	1874—1875.	
Hvete	Kub.fot.	14,530	21,639	136,305
Råg.....	»	290,530	636,224	880,800
Korn	»	889,910	967,830	1,070,630
Blandsäd	»	262,985	461,930	232,815
Hafre	»	77,305	167,410	41,515
Majs.....	»	—	—	42,605
Bohvete	»	—	—	3,870
Rotfrukter	»	11,203,015	9,639,645	10,530,180
Hvitbetsmelass	Centner.	24,586	26,852	23,140
Renlaf	»	6,013	7,102	10,495
Pressjästaffall	»	75,461	—	—

Användning af hvitbetsmelass såsom rå-ämne för bränvinstillverkning har förekommit endast vid tvenne brännerier, båda i Malmöhus län, nemligen vid Säbyholm och Arlöf i sammanhang med dervarande hvitbetssockerfabriker. Af de speciella inmäskningsjournalerna vid dessa brännerier framgår att hvarje centner melass lemnat något öfver 7 kannor bränvin af normalstyrka. Renlaf har fortfarande blifvit använd, men endast i Jönköpings län vid tvenne brännerier, och af de speciella inmäskningsjournalerna derstädes visar sig att hvarje centner laf gifvit omkring 5 kannor bränvin af normalstyrka. På några ställen, särdeles i Malmöhus län, har under tillverkningsåren 1874—1875, enligt hvad ofvan synes blifvit

såsom rå-ämne användt ej obetydliga kvantiteter majs; och har utbytet deraf uppgått till något öfver 10 kannor bränvin af normalstyrka af hvarje centner inmäskad majs. Efter afdrag af det bränvin, som kan antagas vara erhållet af hvitbetsmelass och renlaf, är återstoden erhållet uteslutande af spanmål och rotfrukter, och för åstadkommande af 1,000 kannor bränvin af normalstyrka har åtgått under tillverkningsåren

	1873—1874.	1874—1875.
Spanmål..... centner	49,3.	48,1.
Rotfrukter ..... kub.f.	563.	538.

Den något mindre åtgången af rå-ämne under det senare tillverkningsåret torde väl till någon del bero af rå-ämnenas, särdeles potatisens, bättre beskaffenhet, men äfven deraf att under nämnde år större myckenheter dyrbarare spanmål blifvit använde. Sälunda utgjorde de särskilda spanmåsslagen under dessa år i procent af all använd spanmål:

	Tillverkningsåren	
	1873—1874.	1874—1875.
Hvete	1,14.	6,43.
Råg.....	31,06.	38,65.
Korn	43,61.	43,35.
Blandsäd	18,21.	8,24.
Hafre.....	5,98.	1,33.
Majs	—	2,00.

Jemföras dessa i öfrigt från hvarandra ej synnerligen skiljaktiga resultat med förhållandena under föregående period, sådana de framgå ur Tab. Litt. D. (sid. xvi), så visar sig först och främst en ej obetydlig tillökning i förhållandet mellan spanmål och rotfrukter, så att under det för perioden 1867—1873 i medeltal mot 100 kubikfot rotfrukter användes 6,22 centner diverse spanmål, uppgick motsvarande spanmålsåtgång under tillverkningsåret 1873—1874 till 8,77 och 1874—1875 i det närmaste till 9 centner. Huruvida detta förhållande beror af tillfälligt mindre gynsamma skördar af rotfrukter, särdeles i de södra länen, eller är af mera permanent beskaffenhet torde ännu vara för tidigt att afgöra. Dessutom synes att under det likasom föregående period den jämförelsevis ringa bränvinsproduktionen i Mälaredalen åstadkommits företrädesvis af spanmål, så är det i de sydliga

länen jemte Öster- och Vestergötland, som rotfrukter i främsta rummet fortfarande användas.

I fråga om de inmäskade rå-ämnenas beskaffenhet upplyses af öfverkontrollörernas berättelser, att desamma hvad spanmålen beträffar under båda tillverkningsåren varit god. Potatisen åter har varit mycket olika och på flera ställen angripen af torr-röta. Såsom ett medelresultat torde kunna uppgifvas, att denna rotväxt för tillverkningsåret 1873—1874 varit mindre god och 1874—1875 medelmåttig. Endast på få ställen sker undersökning af potatisens stärkelsehalt och endast i få fall tages denna i betraktande vid bestämmandet af det pris, hvartill potisen inköpes. Af rå-ämnen, införda från utlandet, hafva under båda åren förekommit förutom majs, såsom förut blifvit omnämndt, dels rågmjöl såväl från Ryssland, som från Danmark och Tyskland och dels potatis, som från Tyskland införts företrädesvis till Skåne och Blekinge. Denna tyska potatis har visat sig hålla ej obetydligt mer stärkelse än den svenska. Vid undersökning i nämnda hänseende vid ett bränneri i Malmöhus län uppgick nemligen stärkelsehalten hos den tyska potatisen till 25 à 26 %, under det att den hos åtskilliga svenska potatisslag vexlade emellan 13 och 21 %. Likartade undersökningar, anställda i Blekinge, hafva visat en stärkelsehalt hos den tyska potatisen emellan 23 och 24 % och hos den svenska vexlande emellan 14 och 18 %. Dessa omständigheter förklara tillfyllest, att det kunnat vara för tillverkarene fördelaktigt att äfven till högre pris inköpa den utländska potatisen.

För ett fullständigt bedömande af bränvinstillverkningen inom landet i statistiskt och ekonomiskt hänseende erfordras emellertid kännedom icke allenast om tillverkningsbelopp, använda rå-ämnen och tillverkningstid, utan äfven om åtskilliga andra förhållanden såsom åtgång af bränsle och arbetskraft m. m. För att i detta afseende fullständiga den statistiska öfversigten, hafva för de tvenne senaste tillverkningsåren hithörande uppgifter blifvit genom kontrollpersonalen hopsamlade, och äro desamma länsvis sammanförda i Tab. III^a och III^b.

Hvad nu först *åtgången af bränsle* beträffar, så

användes i främsta rummet ved och torf samt dernäst stenkol äfvensom något koks och träkol. För att undvika all tvätydighet genom i olika provinser begagnade olika mått, äro uppgifterna infordrade för ved i mått om 100 kubikfot samt för öfriga bränmaterialier i mått om 10 kub.fot. Under de båda tillverkningsår berättelsen omfattar hafva således åtgått:

	Tillverkningsåren	
	1873—1874.	1874—1875.
Ved, mått om 100 kub.f.	67,936.	62,947.
Torf, mått om 10 kub.f.	252,428.	337,637.
Stenkol, d:o	27,854.	43,279.
Koks och träkol, d:o	2,722.	1,161.

Genom jmförelse mellan bränsleåtgång och utbyte af bränvin vid en mängd brännerier, som använda blott ett slag bränsle, kommer man till det resultat att för frambringande af 1,000 kannor erfordras omkring 6,5 mått ved eller 65 mått torf eller 9 mått stenkol. Det är dock naturligt att förhållandena i detta afseende skola vid olika brännerier vara högst olika, beroende dels af de använda bränmaterialiernas skiljaktiga beskaffenhet, dels af sättet, hvarpå de användas och dels af bränneriernas storlek, enär vid de små brännerierna åtgår jmförelsevis betydligt mera bränsle än vid de större. Emellertid framgår af förestående uppgifter, att mer än hälften af tillverkningen åstadkommes med ved såsom bränsle. I medeltal för hela landet har bränsleåtgången för åstadkommande af 1,000 kannor bränvin varit

	Ved.	Torf.	Stenkol.	Koks eller Träkol.
1873—1874	3,9.	14,5,	1,6.	0,15.
1874—1875	3,2.	17,0.	2,2.	0,01.

mått af ofvan anförda slag, så att det sista tillverkningsåret åtgången af ved något minskats men deremot af torf och stenkol ökats.

Af *arbetskraft* hafva ångmaskiner blifvit använda till följande antal med vidstående styrka.

	Ångmaskiner.	Hästkrafter.
1873—1874	48.	343.
1874—1875	51.	400.

I flera fall äro dock ångmaskinerna icke använda uteslutande för brännerierna utan äfven för andra ändamål såsom malning m. m.

Det *antal arbetare*, som varit använda omedel-

bart vid bränvinstillverkningen har enligt de inkomna uppgifterna varit följande:

	Hösten.	Våren.	Sommaren.
1873—1874	4,896.	3,991.	44.
1874—1875	4,889.	4,556.	46.

Dessa siffror äro dock af mindre betydelse, enär en del brännerier varit i verksamhet blott en kort tid under det vid andra arbetet fortgått betydligt längre. Om deremot för hvarje bränneri multipliceras arbetarnes antal med antalet tillverkningsdygn, hvarunder bränneriet varit i gång, så erhålles *antalet arbetsdygn*, hvilket naturligtvis kan anses som en bestämd mätare på det arbete, som blifvit i bränvinstillverkningen omedelbarligen nedlagdt. Resultatet af en sådan beräkning angifver antalet arbetsdygn för

	Hösten.	Våren.	Sommaren.	Summa.
1873—1874	259,627.	189,303.	5,220.	454,150.
1874—1875	260,150.	241,445.	5,529.	507,124.

Till åstadkommande af 1,000 kannor bränvin af normalstyrka har i medeltal för hela landet åtgått under tillverkningsåret 1873—1874... 26,1 arbetsdygn.

» 1874—1875... 25,6 »

Detta det nedlagda arbetets förhållande till arbetsprodukten eller utbytet af sprit är emellertid väsendtligen olika inom olika län såsom af tabellerna III^a och III^b tydligt framgår. Sålunda har med förbigående af Jemtlands län, der af klimatologiska skäl undantagsförhållanden ega rum, jmförelsevis det mesta arbetet åtgått i Kronobergs län, der för produktion af 1,000 kannor bränvin af normalstyrka för de tvenne tillverkningsåren 1873—1874 och 1874—1875 åtgått respektive 44,0 och 41,0 arbetsdygn, under det i Upsala län, der minsta arbetet åtgått, för samma resultat eller 1,000 kannor bränvin, erfordrats under de tvenne tillverkningsåren endast 11,7 och 12,8 arbetsdygn, alltså icke fullt tredjedelen så mycket arbete som i det förra länet. Orsaken till denna olikhet är äfven lätt att inse. Den dagliga tillverkningen vid hvarje bränneri har enligt tabellerna I^a och I^b varit i Kronobergs län 341 och 375 och deremot i Upsala 798 och 735 kannor. Brännerierna i det senare länet hafva alltså varit betydligt större än i det förra, och naturligt är att en större och mera fabriksmessigt bedrifven tillverkning skall för-

anleda besparing i arbetskraft. Dessutom har i Upsala län användts 4 ångmaskiner af ej mindre än 57 hästkrafter under det i Kronobergs län ej någon ångmaskin varit använd. Det är emellertid icke ensamt arbetskraft, hvaraf de mindre brännerierna kräfva jemförelsevis mera; förhållandet är i allmänhet det samma med åtgången af bränsle, såsom af tabellerna III^a och III^b framgår. Skiljaktigheterna i dessa hänseenden blifva naturligtvis ännu större om jemförelsen i stället för länsvis verkställes mellan särskilda brännerier.

Kontrollen öfver bränvinstillverkningen har båda åren utöfvats af 11 öfverkontrollörer, hvilka i mån af bränneriernas antal varit inkallade i tjänstgöring. Sålunda hafva två öfverkontrollörer utöfvat tillsynen öfver brännerierna inom Malmöhus och Kristianstads län, en inom Blekinge län, en inom Jönköpings, Kronobergs och Kalmare län, en inom Skaraborgs län, en inom Elfsborgs, Göteborgs och Bohus och Hallands län, två inom Östergötlands och Örebro län samt en inom Stockholms, Södermanlands och Upsala län jemte Stockholms stad, hvaremot för brännerierna inom Gotlands, Vestmanlands, Stora Kopparbergs och Jemtlands län icke några öfverkontrollörer varit i tjänstgöring inkallade, då derigenom, i följd af dessa bränneriers ringa antal, en jemförelsevis allt för stor kostnad skulle blifvit föranledd. Af de sålunda i tjänstgöring inkallade öfverkontrollörerna hafva sex varit officerare i tjänst, fyra afskedade officerare och en f. d. rektor scholæ. Antalet personer, hvilka varit anställda som kontrollörer har uppgått till

	Hösten.	Våren.
1873—1874 ...	410.	337.
1874—1875	403.	380.

De hafva tillhört följande samhällsklasser:

	Officerare.		Underofficerare.		Civile tjänstemän.	Andre personer.	Summa.
	I tjänst.	Afskedade.	I tjänst.	Afskedade.			
1873—1874.							
Hösten	76.	29.	152.	15.	77.	61.	410.
Våren	65.	27.	105.	15.	63.	62.	337.
1874—1875.							
Hösten	89.	22.	153.	17.	63.	59.	403.
Våren	81.	23.	143.	14.	73.	46.	380.

I afseende å kontrollens handhavande hafva ej några svårare anmärkningar blifvit till byrån an-

mälde; men deremot har visat sig en allt större och större svårighet att erhålla fullt lämpliga personer till kontrollörs-befattningarnes bestridande, hvilket dels föranledt nödvändigheten att mera än förut sammanföra flera brännerier under tillsyn af en och samma kontrollör, dels tvingat till en mera ofta återkommande inspektion från öfverkontrollörernes sida än hvad som i annat fall kunnat vara erforderligt. I allmänhet anföres, att bristen på sökande till kontrollörstjänsterna föranledes af den år 1871 vidtagna nedsättningen i arfvodet; och otvifvelaktigt torde vara att detta, utgörande allenast 4 kronor om dagen, under närvarande förhållanden varit väl lågt.

Statsverkets inkomster af bränvinstillverkningen under åren 1874 och 1875 hafva, så vidt de framgå af byrån från länsstyrelserna meddelade uppgifter, uppgått till nedanstående belopp och upptagas af förut anförda skäl för kalenderår:

Brutto-inkomsten utgjorde år 1874	Kronor.
för 17,340,545,5 beskattningsbara kannor à 80 öre	13,872,436,40.
för 9,587,6 kannor öfver- och under-tillverkning à 25 öre	2,396,88.
Summa	13,874,833,28.

och år 1875	
för 18,750,443,5 beskattningsbara kannor à 80 öre	¹⁾ 15,000,354,80.
för 2,892,4 kannor öfver- och under-tillverkning à 25 öre	723,10.
Summa	15,001,077,90.

Statsverkets omkostnader för kontrollen öfver bränvinstillverkningen hafva, så vidt de blifvit bestridda genom länsstyrelserna, uppgått till följande belopp:
för 1874

a. Kontrollkostnader.

Arvodet och resekostnadsersättningarna åt öfverkontrollörer och kontrollörer	244,516,24.
Dagtraktamenten åt brännerievittnen	54,317,50.
Skrifmaterialier, vård af kontrolloeffekter m. m.	7,147,65.
Summa	305,981,39.

¹⁾ Tillverkningen under höstmånaderna år 1875 har nemligen uppgått till 8,996,687,0 beskattningsbara kannor eller 9,274,935,0 kannor af normalstyrka.

b. Uppbörds- och redovisningskostnad.

		Kronor.
Uppbördsprovision.....	26,997,70.	
Remisslage.....	14,698,34.	41,696,04.

c. Kostnader för nederlagen.

Besigtningkostnader	928,81.	
Arvoden och resekostnadser- sättningar åt tillsyningsmän- nen.....	12,891,43.	13,820,24.
	<u>Summa Kr.</u>	361,497,67.

Till dessa utgifter böra läggas dels omkostnaderna för kontrollbyrån, bestående af:

Tjenstepersonalens aflöning	7,900 —
Diverse utgifter, såsom hyra för byrå-loka- len, inköp af kontrolleffekter, trycknings- och fraktomkostnader m. m. 4,522,10, efter afdrag af 520,08, som under året influtit för ersatta kontrolleffekter	4,002,11.
Dels åtskilliga andra af Kongl. Statskon- toret omedelbart bestridda utgifter.....	681,94.
	<u>Summa Kr.</u> 12,584,05.

Då samtliga utgifterna belöpa sig till ..... 374,081,72.

Häriifrån bör dock afdragas det belopp, som under året influtit såsom nederlagsavgifter eller 13,070 kronor, så att hela den såväl för kontrollen å bränvinstillverkningen som för uppbörderna och redovisningen af tillverkningsavgifterna under år 1874 belöpande kostnad utgör kronor 361,011,72, uppgående alltså till 2,60 procent af ofvan uppgifna bruttobelopp af årets hela tillverkningsavgift.

Motsvarande utgifter år 1875 hafva utgjort:

a. Kontrollkostnader.

Arvoden och resekostnadser- sättningar åt öfverkontrol- lörer och kontrollörer.....	285,505,70.
Dagtraktamenten åt bränneri- vittnen.....	64,946,00.
Skrifmaterialier, vård af kon- trolleffekter m. m.	9,913,96.
	<u>360,365,66.</u>

b. Uppbörds- och redovisningskostnad.

Uppbördsprovision	30,428,59.	
Remisslage	15,408,63.	45,837,22.

c. Kostnader för nederlagen.

Besigtningkostnader	1,206,78.
Arvoden och resekostnadser- sättningar åt tillsyningsmän- nen	21,251,47.
	<u>22,458,25.</u>

Summa Kr. 428,661,13.

Tilläggas äfven här dels omkostnaderna för kontrollbyrån, bestående af:

Tjenstepersonalens aflöning	7,900,00.
Diverse utgifter, såsom hyra för byrå- lokalen, trycknings- och fraktkostnader m. m. 4,755,00, efter afdrag af 695,56, som under året influtit såsom ersättning för kontrolleffekter	4,059,53.
Och dels andra af Kongl. Statskontoret omedelbart bestridda utgifter	200,00.

Summa Kr. 12,159,53.

Så belöpa sig samtliga utgifterna till ..... 440,820,66, hvarifrån dock bör afdragas det belopp, som under året influtit såsom nederlagsavgifter eller kronor 22,940, då hela den för 1875 belöpande kostnaden för kontrollen öfver bränvinstillverkningen äfvensom för uppbörderna och redovisningen af tillverkningsavgifterna uppgår till 417,880,66 eller 2,78 procent af sistnämnda avgifter.

Då den direkta kontrollkostnaden under de båda kalenderåren sålunda utgjort för år 1874 kronor 305,981,39 och för 1875 kronor 360,365,66 samt tillverkningsbeloppen för samma kalenderår utgjort respektive 17,876,850,4 och 19,330,354,2 kannor af normalstyrka, så utgör nämnde kostnad för hvarje 1,000 kannor af normalstyrka
under år 1874 ..... 17 kronor 12 öre, och
» » 1785 ..... 18 » 64 »

Minuthandeln med och utskänkingen af bränvin.

Enligt de under tiden närmast före år 1855 gällande lagliga bestämmelserna angående bränvinsförsäljningen var sådan försäljning, så i stad som på landet, icke lofgifven till myckenhet under en kanna på andra ställen än sådana gästgifvaregårdar samt värdshus, källare och andra tillåtna näringsställen, hvarest mat alltid och ovilkorligen derjemte måste vara att tillgå. Jordbrukare kunde dock obehindradt till underhafvande och sådane personer, som hos dem förrättade arbete, försälja ett ringare belopp, men icke under en fjerdedels kanna åt en hvar.

För hvarje stad egde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, efter Magistratens och Stadens äldstes hörande, årligen bestämman det antal af värdshus, källare, spisqvarter eller andra näringsställen der sålunda bränvin fick till huru små belopp som helst försäljas, eller såsom det då kallades *minuthandel* idkas. Antalet borde vara i möjligaste mån inskränkt, och ålåg Magistraten tillse att till dylik näringsrätt antogos och bibehölls endast tjenlige, ordentlige och välfrejdade personer.

Å landet tillkom det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att sparsamt och efter noga ompröfvande, sedan vederbörande pastor och socknemän, samt, der så ansågs nödigt, äfven Häradsrätt blifvit hörde, meddela tjenlige, ordentlige och välfrejdade personer tillstånd till enahanda försäljning af bränvin, på obestämmd tid, men icke utöfver ett år; och egde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derjemte att, vid förutvarande innehafvares afgang, eller då näringsrättigheten af desse förverkades, eller på derom af pastor och socknemän gjord anmälan, efter omständigheterna, omflytta eller indraga öfverflödiga värdshus, spisqvarter och andra näringsställen.

Utom vanlig bevillning skulle för rätt till minuthandel med bränvin erläggas afgift, som för gästgifverier, hvilkas innehafvare ville af dylik rätt sig begagna, skulle utgå med ett belopp af ifrån 6 till och med 50 R:dr banko, samt för tillåtna värdshus, källare, spisqvarter eller andra näringsställen ifrån och med 20 till och med 100 R:dr banko, efter deras mer eller mindre förmånliga rörelse, enligt pröfning af taxeringsmännen, hvilka borde bestämman en högre afgift än den i allmänhet stadgade, då afsättningen ansågs vara af den betydighet, att den, i jemförelse med andra värdshus, skäligen fordrade en sådan förhöjning.

Då sålunda hvarje jordbrukare egde rätt att i de flesta fall försälja så ringa belopp som en fjerdedels kanna och hvarje annan en kanna, utan att därför någon försäljningsavgift erlades samt det derjemte var nästan omöjligt att öfvervaka det ej föreskrifterna i dessa delar öfverträddes eller kringgingos, så var i sjelfva verket under denna tid bränvinshandeln fullkomligt fri och utöfvades utan några föreskrifter. Då derjemte samtidigt försäljningspriset å bränvinet nedgick till 40 à 50 öre för hel kanna, så var naturligt att denna försäljningsfrihet i förening med den vidt utbredda tillverkningen skulle väsendtligen bidraga till det allt mer öfverhandtagande missbruket af rusdrycker i landet. Den inom svenska bränvinslagstiftningen minnesvärda riksdagen 1853—1854 afgaf derföre äfven förslag till ny försäljningslag, hvilken den 18 Januari 1855 af Kongl. Maj:t fastställdes och, ehuru med åtskilliga förändringar, ännu är i sina väsendtligaste delar gällande.

Först och främst höjdes det minsta belopp, som af en hvar utan dertill särskildt beviljad rättighet

fick försäljas från en eller en fjerdedels kanna till 15 kannor, och något undantag för jordbrukare egde ej numera rum. Vidare infördes mellan den egentliga krogrörelsen eller *utskänknings*, såsom den hädan-efter benämndes, och den fria handeln med 15 kannor eller derutöfver ett särskildt slag af försäljning af minst $\frac{1}{2}$ kanna till afhemtning, och som ej fick å försäljningsstället förtäras. Denna handel benämndes *minuthandel*, och syftenalet med densamma var att för den, som önskade inköpa en mindre myckenhet bränvin till förbrukning i hemmet, bereda tillfälle till detsammans erhållande utan besök å sjelfva krogen eller utskänkningsstället.

De källarmästare, idkare af schweitzerirörelse m. m. hvilka vid den nya författningens trädande i kraft å sina handteringar innehade burskap, bibehöllos dock fortfarande vid sin rätt att utskänka bränvin, hvaremot sedermera förvärfvadt burskap ej medförde dylik rättighet. Likaledes medgafs att de gästgifverier å landet, för hvilka vid den tid då den nya författningen blef till efterlefnad gällande utskänkningsrätt utöfvades, skulle varda vid denna rättighet bibehållna, intill dess densamma upphörde genom uppsägning eller förverkades.

Då åter fråga uppstod om nya rättigheters meddelande, skulle yttrande och förslag till vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afgifvas i städerna af Magistraten efter kommunalstyrelsens hörande och å landsbygden likaledes af kommunalmyndigheterna. Bifölls framställningen af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle de sålunda medgifna rättigheterna i allmänhet utbjudas å offentlig auktion, för en tid af högst tre år, till den eller dem, som åtog sig afgift för högsta beloppet försåldt bränvin, dock skulle de gjorda anbuden pröfvas och antagas med afseende ej endast å anbudens storlek utan äfven å de bjudandes behörighet och tjenlighet för utöfvandet af dylik rörelse. Anbud å mindre årligt försäljningsbelopp än 800 kannor i stad och 400 kannor å landsbygden fick ej till pröfning upptagas.

Bildades i stad bolag för öfvertagandet af de bränvinsförsäljnings-rättigheter, hvilka eljest skolat å auktion utbjudas, då egde Magistraten att, efter kommunalstyrelsens hörande och utan anställande af auk-

tion. med bolaget träffa aftal om handelns öfvertagande på högst tre år; dock att den afgift, som bolaget därför skulle erlägga ej fick sättas lägre än hvad den lägst skolat utgöra i fall rättigheterna blifvit å auktion försålda.

Afgiften antogs skola utgå för allt det bränvin, som försåldes, och bestämdes till 12 skillingar banko i fråga om utskänkning och 8 skillingar banko för minuthandel för hvarje kanna.

Utom förut omnämnda rättigheter egde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att för kortare tid än ett år medgifva rätt till utskänkning vid läger, helso-brunn eller badort, på passagerare-ångfartyg, eller der värdshusrörelse af annan anledning kunde komma i fråga att under endast någon del af året utöfvas. Afgiften för dylika tillfälliga rättigheter bestämdes af den näst derefter sammanträdande komité för bevillnings-taxering.

Af de sålunda inflytande försäljningsavgifterna, så i stad som å landsbygden, skulle för hvarje län en femtedel tillfalla hushållnings-sällskapen, för att af dessa användas till för länen nyttiga ändamål. Af de avgifter som i stad erlades, skulle de återstående fyra femtedelarne tillfalla staden, hvaremot af de avgifter, som för landsbygden ingingo, de fyra femtedelarne aflemnades i landtränteriet, derifrån det för hela länet sammanlagda beloppet fördelades på länets samtliga socknar i förhållande till hvarderas folkmängd. I Stockholm skulle hela afgiften odelad tillfalla staden.

Författningen innehöll derjemte bestämmelser rörande sättet och ordningen för försäljningens utöfvande, föreskrifter till förekommande af missbruk, ansvarsbestämmelser, m. m., hvarjemte stadgades, att allt hvad i författningen vore föreskrifvet rörande handeln med bränvin äfven gällde för andra brända eller destillerade in- eller utländska spirituösa drycker, äfvensom för drycker hvilka blifvit dermed tillagade.

De väsendtligaste förändringar, som sedermera uti denna försäljningslag blifvit vidtagna, äro följande:

Vid öfvergången från bankomynt till riksmünt bestämdes försäljningsavgiften för hvarje kanna brän-

vin till 40 öre i fråga om utskänkning och 25 öre i fråga om minuthandel.

Efter landstings-institutionens införande stadgades dels att hvarje landsting af de inom länet inflytande försäljningsafgifterna skulle, i likhet med hushållningssällskapet, ega att uppbära en femtedel, så att städer och landsbygdskommuner tillkommo allenast återstående tre femtedelar, och dels att i stad, som ej deltagar i landsting, tillfaller staden jemväl den femtedel af de inom staden erlagda försäljningsafgifterna, som eljest skolat landstinget tillkomma.

Att det minsta kannetal, för hvars försäljning under år räknadt, afgift utgöres, blifvit höjdt till 1,200 kannor i stad och 600 kannor i landsbygden.

Att då i stad bränvinshandeln är åt bolag öfverlåten, bolaget sjelft deraf ej får uppbära någon vinst, utan skall hela den nettovinst, som, sedan nödiga förvaltningskostnader blifvit afdragna, uppkommit af all den bränvinshandel bolaget idkat, afstås, för att på stadgadt sätt fördelas mellan staden, landstinget och hushållningssällskapet.

Att den vissa gästgifverier å landet medgifna rätt att utskänka bränvin utan densammas förvärfvande på sätt i öfrigt är föreskrifvet blifvit inskränkt till den, som då Kongl. Förordningen den 26 Augusti 1873 angående villkoren för försäljning af brän-

vin blef till efterlefnad gällande, var egare till sådant gästgifveri, och hans hustru så länge någon af dem lefver och gästgifverihållningen sjelf eller genom annan behörig person besörjer; samt

att det minsta belopp bränvin, som en hvar, utan särskildt tillstånd, eger rätt att försälja, blifvit höjdt från 15 till 100 kannor; men att för handel med bränvin till myckenhet af 15 till 100 kannor, eller såsom den i författningen benämnes *mindre parti-handel*, ej erlagges någon försäljningsafgift. Rätt till dylik mindre partihandel sökes, så i stad som å landsbygden hos vederbörande kommunalstyrelse, som, i händelse ansökningen bifalles, insänder handlingarne till Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande, hvilken i frågan fattar beslut.

Till byrån hafva uppgifter rörande utskänknin- gen och minuthandeln med spritdrycker blifvit afgifna först efter 1869. Enligt Chefens för Kongl. Civil-Departementets cirkulär den 7 Mars 1871 skola nemligen från samtliga länsstyrelserna årligen afgifvas dylika uppgifter rörande antalen försäljningsrättigheter af olika slag, försäljningsafgifternas belopp och deras fördelning m. m. Ur dessa uppgifter äro följande utdrag uppgjorde:

Tab. Litt. I. Antal försäljningsrättigheter under försäljningsåren fr. o. m. 1869—1870 t. o. m. 1874—1875.

	1869—1870.	1870—1871.	1871—1872.	1872—1873.	1873—1874.	1874—1875.
Minuthandelsrättigheter.						
Stockholms stad	35	35	35	34	34	31
Öfriga städer	273	259	242	241	217	211
Landsbygden.....	134	136	146	156	140	120
Summa	442	430	423	431	391	362
Ständiga utskänkingsrättigheter.						
Stockholms stad	323	326	322	321	314	295
Öfriga städer.....	537	544	530	532	523	519
Landsbygden.....	318	324	319	315	308	292
Summa	1,178	1,194	1,171	1,168	1,145	1,106
Tillfälliga utskänkingsrättigheter.						
Stockholms stad	71	74	68	78	60	84
Öfriga städer	169	182	179	192	204	206
Landsbygden.....	179	214	202	192	186	206
Summa	419	470	449	462	450	496

Antalet försäljningsrättigheter af alla slag hafva åledes under de ifrågavarande försäljningsåren uppgått till:

år 1869—1870.....	2,039.
» 1870—1871.....	2,094.
» 1871—1872.....	2,043.
» 1872—1873.....	2,061.
» 1873—1874.....	1,986.
» 1874—1875.....	1,964.

De ständiga försäljningsrättigheternas antal har således både i städerna och på landsbygden under nu ifrågavarande tid ej obetydligt nedgått, nemligen i städerna från 1,168 till 1,056, alltså med nära 10 % och å landsbygden från 452 till 412, omkring 9 %, oaktadt under samma tid förbrukningen i väsendtlig mån ökats. De tillfälliga rättigheterna hafva deremot ökats, hvilket väl ej till ringa grad beror af det ökade antal ångbåtar, å hvilka utskänkingsrörelse medgifves.

Uppgifterna för försäljningsåret 1874—1875 äro särskildt sammanförde i Bil. Tab. IV, och hvaraf framgår att utaf de 242 minuthandelsrättigheter, som försäljningsåret 1874—1875 utöfvades i städerna voro 84 öfverlätne åt derstädes bildade bolag för bränvinshandelns öfvertagande under det de öfriga 158 voro å auktion inropade. Af de 120 minuthandelsrättigheter, som under samma försäljningsår utöfvades å landsbygden voro 116 inropade å auktion och endast 4 öfverlätne åt bolag.

Af de 814 ständiga utskänkingsrättigheter, som under försäljningsåret 1874—1875 utöfvades inom städerna voro 376 öfverlätne åt bolag, 235 inropade å auktion och 203 innehades på grund af burskap eller privilegium. Af detta slags rättigheter, som under

samma år utöfvades å landsbygden, voro 8 upplätne åt bolag, 58 inropade å auktion och 226 innehades på grund af privilegium, nästan uteslutande i förening med gästgifverirörelse. Det ringa antal rättigheter, som å landsbygden är öfverlätet åt bolag, förklaras deraf att bolagsinstitutionen i regel icke är å landsbygden medgifven.

Hvad slutligen beträffar den mindre partihandeln, så förekommer det största antalet rättigheter till dylik handel å landsbygden, företrädesvis inom de län der bränvinstillverkning i större skala utöfvades. Under försäljningsåret 1874—1875 voro beviljade tillsammans 259 rättigheter till mindre partihandel, nemligen 67 i städerna och 192 å landsbygden.

De erlagda försäljningsavgifterna hafva under de ifrågavarande sex försäljningsåren uppgått till de belopp Tab. Litt. K. utvisar.

Den betydliga stegring i dessa avgifter, som visar sig för försäljningsåret 1874—1875, beror förnämligast deraf att från och med nämnde år börjat träda i kraft beslutet att de i städerna bildade bränvinsförsäljningsbolag skola till lagenlig fördelning mellan statskommunerna, landstingen och hushållningssällskapen afstå äfven hela sin nettovinst af bränvinshandeln, och hvilken uppgifna nettovinst för nämnde år uppgick till 1,159,109 kronor 65 öre, ehuru stadgandet då ännu ej kunde tillämpas på de äldre bolagen, i följd hvaraf ej obetydligt större vinstmedel böra under de följande försäljningsåren vara att förvänta¹⁾. Lemnas försäljningsåret 1874—1875, hvilket

¹⁾ Härvid bör erinras att det inom staden Göteborg bildade bolaget äfven under de föregående åren till länets hushållningssällskap afstått en femtedel af sin nettovinst. Något sådant afstående till landstiget har deremot ej kunnat ifrågakomma, enär staden ej deltagit i landstinget.

Tab. Litt. K. Afgifternas totalbelopp försäljningsåren från och med 1869—1870 till och med 1874—1875.

F ö r s ä l j n i n g s å r.	I städerna.		Å landsbygden.		Summa.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
1869—1870	1,438,148	49	165,784	72	1,603,933	21
1870—1871	1,629,148	98	179,440	71	1,808,589	69
1871—1872	1,679,610	21	187,315	65	1,866,925	86
1872—1873	1,821,530	43	191,513	13	2,013,043	56
1873—1874	1,964,870	01	224,930	27	2,189,800	28
1874—1875	3,392,966	74	269,537	37	3,662,504	11

af ofvannämnde orsak ej är fullt jemförligt med de föregående, utan afseende, så blifva medelvärdena af de influtna och till lagenlig fördelning aflemnade försäljningsavgifterna under de fem försäljningsåren 1869—1874 för städerna 1,706,661,62, för landsbygden 189,796,90, och för landet i sin helhet 1,896,458,52;

och hafva följaktligen nämnde avgifter under denna tid utgjort inom städerna i det närmaste 90 procent samt å landsbygden 10 procent af hela afgiftsbeloppet. För försäljningsåret 1874—1875 är nämnde procenttal 92,7 för städerna och 7,3 för landsbygden.

Tab. Litt. L. *Avgifternas fördelning försäljningsåren från och med 1869—1870 till och med 1874—1875.*

Försäljningsår.	Landstingen.		Hushållningssällskapen.		Stadskommunerne.		Landsbygds-kommunerne.		Provisioner m. m.		Summa.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
1869—1870.....	201,652	20	251,121	74	1,012,288	08	98,754	96	40,116	23	1,603,933	21
1870—1871.....	237,642	96	290,985	59	1,137,184	17	107,139	50	35,637	47	1,808,589	69
1871—1872.....	230,035	29	299,637	78	1,186,962	71	111,985	73	38,517	77	1,867,139	28 ¹⁾
1872—1873.....	230,764	10	320,727	21	1,308,975	03	114,357	95	38,219	27	2,013,043	56
1873—1874.....	246,755	58	355,935	32	1,416,003	52	134,700	25	36,405	61	2,189,800	28
1874—1875.....	377,836	36	554,484	60	2,535,689	85	167,220	11	33,273	19	3,662,504	11

Medelvärdena blifva, då äfven här af ofvan anförda skäl det sist upptagna försäljningsåret uteslutes, för de fem försäljningsåren 1869—1874, för landstingen 229,370,03, för hushållningssällskapen 303,681,53, för stadskommunerna 1,212,282,70, för landsbygdskommunerna 113,387,67, hvarjemte provisioner m. m. i medeltal utgjort 37,779,27. Af de influtna avgifterna hafva alltså tillfallit:

	Försäljningsåren 1869—1874.	Försäljningsåren 1874—1875.
Landstingen.....	12,2 %.	10,3 %.
Hushållningssällskapen	16,1 %.	15,1 %.
Stadskommunerna.....	63,9 %.	69,3 %.
Landsbygdskommunerna...	6,0 %.	4,4 %.
Provisioner m. m.	1,8 %.	0,9 %.

Tab. Litt. M. *Avgifternas fördelning inom de särskilda länen under försäljningsåren från och med 1869—1870 till och med 1874—1875.*

	1869—1870.		1870—1871.		1871—1872.		1872—1873.		1873—1874.		1874—1875.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Stockholms stad¹⁾.												
Behållen afgift.....	309,581	94	318,150	21	330,339	26	370,528	35	373,665	83	467,343	08
Provision, restitutioner m. m.	37,191	22	32,256	80	35,606	92	35,107	40	32,964	39	27,988	04
Summa	346,773	16	350,407	01	365,946	18	405,635	75	406,630	22	495,331	12
Stockholms län.												
Landstinget	5,758	68	5,567	10	5,785	33	6,124	01	6,359	01	5,792	35
Hushållningssällskapet.....	5,758	68	5,567	10	5,785	35	6,124	01	6,359	01	5,792	34
Stadskommunerna	13,065	94	12,307	25	13,162	36	13,887	03	14,258	70	14,282	67
Landsbygdskommunerna	4,201	90	4,394	16	4,195	79	4,484	99	4,818	18	3,093	39
Provision	57	65	55	67	59	36	61	28	63	26	57	98
Summa	28,842	88	27,891	28	28,986	19	30,631	32	31,858	16	29,018	73

¹⁾ I följd deraf att ett belopp af 213 kronor 12 öre, utgörande afgift för ett föregående år, blifvit levererad under 1871—1872, öfverstiger denna summa med samma belopp den för nämnde år å tab. Litt. K., sid. xxxii uppgifves.

²⁾ Alla uppgifter rörande Stockholm äro hemtade ur den enl. Stockholms Stadsfullmäktiges beslut utgifna berättelse angående Stockholms Kommunalförvaltning; i följd hvaraf emellertid avgifterna för Stockholm afse det närmaste kalenderåret.

Tab. Litt. M. (Forts.)

	1869—1870.		1870—1871.		1871—1872.		1872—1873.		1873—1874.		1874—1875.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Upsala län.												
Landstinget	7,689	95	6,752	52	6,276	27	10,531	58	10,880	27	10,689	92
Hushållningssällskapet	7,689	95	6,752	52	6,276	27	10,531	58	10,880	27	10,689	92
Stadskommunerna	20,693	73	17,319	82	17,471	78	30,241	46	31,036	06	140,046	53
Landsbygdskommunerna	2,376	14	2,938	20	1,357	01	1,353	29	1,604	80	1,583	74
Provision	77	05	65	72	62	89	105	53	109	03	109	12
Summa	38,526	32	33,823	78	31,444	22	52,763	44	54,510	43	163,119	23
Södermanlands län.												
Landstinget	12,763	95	13,197	52	12,604	04	12,439	69	14,833	67	27,646	88
Hushållningssällskapet	12,763	95	13,197	52	12,604	04	12,439	69	14,833	67	27,646	88
Stadskommunerna	32,206	08	34,298	85	33,192	32	33,248	67	39,580	42	78,456	34
Landsbygdskommunerna	6,085	66	5,293	70	4,619	76	4,070	40	4,921	10	4,484	32
Provision	127	68	132	24	126	30	124	64	148	63	277	03
Summa	63,947	32	66,119	83	63,146	46	62,323	09	74,317	49	138,511	45
Östergötlands län.												
Landstinget	13,207	71	21,045	51	20,495	18	15,522	75	19,218	95	17,646	28
Hushållningssällskapet	13,207	71	21,045	51	20,495	18	20,919	23	35,558	94	34,414	12
Stadskommunerna	33,061	17	56,103	34	53,958	05	60,869	78	100,069	50	218,458	04
Landsbygdskommunerna	6,544	80	7,021	11	7,417	35	7,849	68	22,947	19	18,655	55
Provision	529	99	722	82	190	76	156	08	356	30	344	83
Summa	66,551	38	105,938	29	102,556	52	105,317	52	178,150	88	289,518	82
Jönköpings län.												
Landstinget	7,203	97	7,730	46	8,771	81	11,382	08	11,036	18	17,478	53
Hushållningssällskapet	7,203	97	7,730	45	8,771	81	11,382	08	11,036	18	17,478	53
Stadskommunerna	18,324	46	17,797	90	22,734	35	29,549	84	28,742	41	47,954	17
Landsbygdskommunerna	3,287	44	5,393	40	3,802	58	4,596	39	4,366	15	4,481	41
Provision	72	16	77	46	88	34	114	05	110	58	175	13
Summa	36,092	—	38,729	67	44,168	89	57,024	44	55,291	50	87,567	77
Kronobergs län.												
Landstinget	1,825	69	2,132	80	2,170	49	2,107	86	2,491	04	2,662	98
Hushållningssällskapen	1,825	70	2,132	80	2,170	49	2,107	86	2,491	04	2,662	98
Stadskommunerna	3,113	76	3,113	76	3,113	76	3,113	76	3,997	01	3,996	98
Landsbygdskommunerna	2,363	38	3,284	68	3,397	68	3,209	81	3,476	16	3,989	93
Provision	18	29	21	37	21	74	21	12	24	96	26	71
Summa	9,146	82	10,635	41	10,874	16	10,560	41	12,480	21	13,339	58
Kalmar län.												
Landstingen	12,328	18	13,194	26	13,526	29	11,351	21	11,526	13	28,789	81
Hushållningssällskapen	12,328	18	13,194	26	13,526	29	11,351	21	11,526	13	28,789	81
Stadskommunerna	32,589	67	34,533	85	32,427	14	27,231	74	27,769	07	66,583	49
Landsbygdskommunerna	4,394	85	5,048	86	8,151	65	6,821	86	6,809	39	19,785	96
Provision	123	52	132	19	135	55	113	67	115	48	227	56
Summa	61,764	40	66,103	42	67,766	92	56,869	69	57,746	20	144,176	63
Gotlands län.												
Landstinget	4,245	38	4,120	84	4,270	04	4,314	65	3,154	53	12,258	51
Hushållningssällskapet	4,245	38	4,120	84	4,270	04	4,314	67	3,154	53	12,258	51
Stadskommunen	11,307	78	11,119	73	11,139	70	11,155	67	8,121	76	35,716	52
Landsbygdskommunerna	1,428	36	1,245	33	1,670	45	1,788	30	1,341	74	1,059	02
Provision	42	53	41	29	42	78	43	23	31	60	32	44
Summa	21,269	43	20,648	03	21,393	01	21,616	52	15,804	16	61,325	—

Tab. Litt. M. (Forts.)

	1869—1870.		1870—1871.		1871—1872.		1872—1873.		1873—1874.		1874—1875.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Blekinge län.												
Landstinget	6,588	51	6,785	52	6,695	85	12,217	92	9,406	19	17,874	69
Hushållningssällskapet	6,588	51	6,785	52	6,695	85	12,217	92	9,406	19	17,874	69
Stadskommunerna	13,980	78	13,828	82	13,871	99	30,066	92	21,683	96	43,848	65
Landsbygdskommunerna	5,784	76	6,504	97	6,215	54	6,586	80	6,534	54	9,775	41
Provision	66	01	67	94	67	09	122	42	94	25	155	76
Summa	33,008	57	33,972	77	33,546	32	61,211	98	47,125	13	89,529	20
Kristianstads län.												
Landstinget	8,122	82	8,209	39	8,120	81	8,232	26	8,852	94	10,466	89
Hushållningssällskapet	8,122	82	8,209	39	8,120	82	8,232	26	8,852	94	10,466	89
Stadskommunerna	13,408	19	13,709	—	13,794	39	13,881	02	14,537	61	15,068	87
Landsbygdskommunerna	10,960	29	10,919	20	10,568	06	10,815	80	12,021	21	16,331	82
Provision	81	38	82	27	81	37	82	45	88	69	101	87
Summa	40,695	50	41,129	25	40,685	45	41,243	79	44,353	39	52,439	34
Malmöhus län.												
Landstinget	27,171	64	31,797	40	18,479	59	20,045	01	22,047	76	23,846	44
Hushållningssällskapet	27,171	64	31,797	39	29,697	38	32,357	06	36,084	18	49,198	03
Stadskommunerna	71,730	83	85,152	73	84,801	19	94,359	01	111,181	46	158,812	34
Landsbygdskommunerna	9,783	86	10,239	38	15,508	79	15,024	26	11,107	55	14,134	32
Provision	272	27	318	62	297	57	324	19	349	01	476	28
Summa	136,130	24	159,305	52	148,784	52	162,109	53	180,769	96	240,467	41
Hallands län.												
Landstinget	5,516	17	7,610	93	8,976	50	8,793	41	7,662	43	13,419	97
Hushållningssällskapet	5,516	16	7,610	92	8,976	49	8,793	41	7,662	43	13,419	97
Stadskommunerna	13,118	—	19,727	24	23,846	37	23,589	11	19,779	75	35,706	16
Landsbygdskommunerna	3,430	49	3,105	55	3,083	05	2,870	09	3,206	64	4,553	76
Provision	55	26	76	24	89	90	88	07	76	77	134	47
Summa	27,636	08	38,130	88	44,972	31	44,134	19	38,388	02	67,234	33
Göteborgs och Bohus län.												
Landstinget	8,314	24	8,038	31	8,385	80	8,355	03	9,306	96	11,299	62
Hushållningssällskapet	57,483	76	61,380	96	66,770	46	80,609	62	88,110	28	145,728	40
Stadskommunerna	218,248	42	234,296	95	255,732	60	310,978	05	339,996	45	567,587	88
Landsbygdskommunerna	3,372	85	3,188	61	2,928	74	3,105	38	3,137	70	4,026	18
Provision	575	99	615	04	645	81	807	71	882	81	1,441	77
Summa	287,994	76	307,519	87	334,463	41	403,855	79	441,434	40	730,083	85
Elfsborgs län.												
Landstinget	8,859	74	10,180	64	10,774	09	9,004	73	9,574	18	18,690	68
Hushållningssällskapen	8,859	74	10,180	64	10,774	09	9,004	73	9,574	18	18,690	68
Stadskommunerna	21,933	40	25,726	62	26,784	50	21,281	37	22,263	88	102,785	96
Landsbygdskommunerna	4,653	77	4,815	31	5,537	79	5,732	84	6,458	68	6,170	25
Provision	88	75	102	—	107	95	90	23	95	93	316	71
Summa	44,395	40	51,005	21	53,978	42	45,113	90	47,966	85	146,654	28
Skaraborgs län.												
Landstinget	12,450	16	10,589	07	12,613	82	12,645	86	12,870	—	26,878	42
Hushållningssällskapet	12,450	16	10,589	07	12,613	82	12,645	86	12,870	—	26,878	42
Stadskommunerna	31,923	25	25,235	95	32,525	78	30,226	92	29,752	98	74,610	49
Landsbygdskommunerna	5,427	24	6,531	25	5,314	35	7,710	62	8,857	—	6,024	77
Provision	124	73	106	08	126	40	126	66	128	76	269	32
Summa	62,375	54	53,051	42	63,194	17	63,355	92	64,478	74	134,661	42

Tab. Litt. M. (Forts.)

	1869 - 1870.		1870 - 1871.		1871 - 1872.		1872 - 1873.		1873 - 1874.		1874 - 1875.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Vermlands län.												
Landstinget	10,235	97	10,214	60	10,584	94	10,526	96	8,743	72	10,754	88
Hushållningssällskapet	10,235	97	10,214	60	10,584	94	10,526	96	8,743	72	10,754	89
Stadskommunerna	28,455	36	27,143	53	27,153	90	27,241	72	21,536	86	21,987	91
Landsbygdskommunerna	2,256	18	3,500	28	4,600	93	4,339	15	4,694	30	10,276	67
Provision	102	58	102	08	105	53	104	94	87	08	107	76
Summa	51,286	06	51,175	09	53,030	24	52,739	73	43,805	68	53,882	11
Örebro län.												
Landstinget	7,271	08	8,904	53	9,117	45	9,001	01	14,067	14	14,592	76
Hushållningssällskapet	7,271	08	8,904	53	9,117	45	9,001	01	14,067	14	14,592	76
Stadskommunerna	18,944	99	23,686	55	23,714	53	23,275	36	37,566	71	149,195	01
Landsbygdskommunerna	2,868	26	3,027	10	3,637	86	3,727	68	4,634	72	4,970	04
Provision	72	85	88	97	91	14	89	94	140	95	146	20
Summa	36,428	26	44,611	68	45,678	43	45,095	—	70,476	66	183,496	77
Vestmanlands län.												
Landstinget	16,675	85	17,359	14	17,727	15	17,732	52	16,008	72	24,233	50
Hushållningssällskapet	16,675	85	17,359	16	17,727	16	17,732	52	16,008	72	24,233	50
Stadskommunerna	47,425	58	49,989	39	50,101	15	50,315	23	44,718	92	69,489	76
Landsbygdskommunerna	2,593	85	2,087	94	3,080	28	2,882	25	3,307	22	3,210	73
Provision	157	34	173	51	175	54	176	11	160	35	160	15
Summa	83,523	47	86,969	14	88,811	28	88,838	63	80,203	93	121,327	64
Kopparbergs län.												
Landstinget	9,409	32	9,145	48	9,266	22	9,369	45	10,114	56	18,029	02
Hushållningssällskapet	9,409	32	9,145	47	9,266	23	9,369	44	10,114	57	18,029	03
Stadskommunerna	15,861	26	15,377	43	15,656	87	15,664	89	15,415	10	38,000	34
Landsbygdskommunerna	12,866	73	12,059	01	12,141	83	12,443	52	14,928	60	16,086	25
Provision	94	27	91	58	92	82	93	86	101	33	117	36
Summa	47,140	90	45,818	97	46,423	97	46,941	16	50,674	16	90,262	50
Gefleborgs län.												
Landstinget	6,717	01	20,331	48	20,595	50	11,451	97	20,273	13	44,096	69
Hushållningssällskapet	6,717	04	20,331	48	20,595	50	11,451	95	20,273	13	44,096	69
Stadskommunerna	19,197	57	59,866	85	60,706	15	33,703	79	60,179	36	130,528	21
Landsbygdskommunerna	963	20	1,143	21	1,096	16	667	81	671	81	1,793	95
Provision	38	—	163	90	166	44	77	07	87	81	404	15
Summa	33,632	82	101,836	92	103,159	75	57,352	59	101,485	24	220,919	69
Vesternorrlands län.												
Landstinget	3,781	67	6,657	44	6,749	63	11,374	47	11,384	91	12,471	75
Hushållningssällskapet	3,781	67	6,657	44	6,749	63	11,374	47	11,384	91	12,471	76
Stadskommunerna	10,283	93	18,726	85	18,986	60	32,614	84	32,796	42	33,629	71
Landsbygdskommunerna	1,129	90	1,150	09	1,262	29	1,508	55	1,958	35	3,785	52
Provision	163	06	66	51	67	61	108	95	109	54	124	97
Summa	19,140	23	33,258	33	33,815	76	56,981	28	57,034	13	62,483	71
Jemtlands län.												
Landstinget	854	29	793	15	814	85	842	71	585	56	770	64
Hushållningssällskapet	854	29	793	15	814	85	842	71	585	56	770	64
Stadskommunen	2,275	44	2,275	44	2,275	44	2,275	44	1,538	90	2,157	59
Landsbygdskommunerna	287	43	104	—	169	11	252	70	217	72	154	33
Provision	8	56	7	93	8	15	8	44	5	86	7	75
Summa	4,230	01	3,973	67	4,032	40	4,222	—	2,933	60	3,860	95

	1869—1870.		1870—1871.		1871—1872.		1872—1873.		1873—1874.		1874—1875.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
Vesterbottens län.												
Landstinget	2,265	37	3,382	44	3,218	17	3,558	40	2,640	26	2,563	82
Hushållningssällskapet	2,265	37	3,382	44	3,218	17	3,558	40	2,640	26	2,563	83
Stadskommunerna	6,309	12	9,024	74	9,025	12	9,812	07	7,475	36	7,397	44
Landsbygdskommunerna	487	—	1,108	24	629	40	863	10	466	50	294	—
Provision	21	06	30	14	30	14	32	77	35	—	24	71
Summa	11,347	92	16,928	—	16,121	—	17,824	74	13,257	38	12,943	80
Norrbottens län.												
Landstinget	2,394	85	3,902	43	4,015	47	3,838	56	3,717	34	4,881	33
Hushållningssällskapet	2,394	85	3,902	43	4,015	47	3,838	56	3,717	34	4,881	33
Stadskommunerna	5,747	43	8,671	37	10,447	41	9,862	99	8,339	04	12,045	21
Landsbygdskommunerna	1,437	12	3,035	92	1,598	98	1,652	68	2,813	—	2,598	79
Provision	24	—	39	10	31	67	38	46	37	24	42	12
Summa	11,998	25	19,551	25	20,109	—	19,231	25	18,623	96	24,448	78

Hvad särskildt stadskommunerna beträffar, äro uppgifterna öfver de andelar af försäljningsafgifterna, som efter lagenlig fördelning tillkommit nämnde kommuner, sammanförde i nedanstående tabell:

Tab. Litt. N. Städernas behållna andelar af bränvinsförsäljnings-afgifterna under försäljningsåren från och med 1869—1870 till och med 1874—1875.

	1869—1870.		1870—1871.		1871—1872.		1872—1873.		1873—1874.		1874—1875.		Bolag till
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	
Stockholm	309,581	94	318,150	21	330,339	26	370,528	35	373,665	83	467,343	08	
Stockholms län.													
Sigtuna	832	34	1,162	45	1,162	45	1,162	45	832	33	832	34	
Öregrund	771	56	682	64	682	64	682	64	839	52	841	20	
Södertelge	5,089	80	2,994	—	3,892	20	3,892	20	4,191	60	4,191	60	1/10 1876
Norrtelge	2,529	55	2,750	49	2,751	33	2,750	49	3,058	89	3,058	89	
Östhammar	803	60	1,681	14	1,681	14	1,573	35	1,199	10	1,199	10	
Vaxholm	3,039	09	3,036	53	2,992	60	3,825	90	4,137	26	4,161	22	
Upsala län.													
Upsala	14,541	67	12,289	90	12,441	86	24,612	74	24,617	67	131,689	25	1/10 1875
Enköping	6,152	06	5,029	92	5,029	92	5,628	72	6,418	39	8,357	28	1/10 1875
Södermanlands län.													
Nyköping	10,283	39	12,448	65	12,191	58	12,197	06	16,207	51	16,435	06	1/10 1875
Eskilstuna	14,203	52	14,195	54	12,391	14	12,423	10	12,415	70	41,491	17	1/10 1877
Strängnäs	2,108	43	2,145	70	3,010	80	3,027	23	3,023	04	9,113	98	
Thorshälla	2,095	80	2,095	80	2,185	62	2,185	62	2,185	62	2,724	54	1/10 1877
Mariefred	1,718	54	1,257	48	1,260	—	1,260	—	3,592	88	3,592	80	
Trosa	1,796	40	2,155	68	2,153	18	2,155	66	2,155	68	3,068	89	
Östergötlands län.													
Linköping	1,652	71	20,313	70	18,256	76	20,119	68	15,121	68	14,970	—	1/10 1877
Norrköping	24,689	20	25,503	05	25,520	69	30,593	47	65,359	90	169,507	12	1/10 1877
Söderköping	4,202	09	6,320	32	6,320	32	6,320	32	6,987	19	6,987	19	
Vadstena	1,630	95	2,768	67	2,662	68	2,638	71	2,954	07	17,347	07	1/10 1876
Skeninge	886	22	1,197	60	1,197	60	1,197	60	9,646	66	9,646	66	

Tab. Litt. N. (Forts.)

	1869—1870.		1870—1871.		1871—1872.		1872—1873.		1873—1874.		1874—1875.		Bolag till
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	
Jönköpings län.													
Jönköping	12,502	94	12,423	10	17,279	55	17,165	07	17,165	60	34,801	79	1/10 1877
Ekesjö	3,928	12	3,449	08	3,449	08	10,371	22	9,796	38	9,839	—	
Grenna	1,893	40	1,925	72	2,005	72	2,013	55	1,780	43	3,313	38	1/10 1876
Kronobergs län.													
Vexjö	3,113	76	3,113	76	3,113	76	3,113	76	3,997	01	3,996	98	1/10 1876
Kalmar län.													
Kalmar	15,359	37	14,209	67	14,209	67	10,167	62	10,167	62	38,910	02	
Vestervik	8,822	32	8,931	53	6,798	36	6,806	34	6,823	04	16,911	03	1/10 1877
Vimmerby	898	20	3,952	08	3,952	08	2,664	66	2,664	66	2,664	66	1/10 1876
Borgholm	3,353	28	3,353	28	3,380	22	3,380	22	3,380	23	3,380	23	1/10 1875
Oskarshamn	4,156	50	4,087	39	4,086	81	4,212	90	4,733	52	4,717	55	1/10 1876
Gotlands län.													
Visby	11,307	78	11,119	73	11,139	70	11,155	67	8,121	76	35,716	52	1/10 1876
Blekinge län.													
Karlskrona	3,979	76	3,930	78	3,940	89	19,791	52	11,253	87	26,010	66	1/10 1876
Karlshamn	6,920	18	6,817	20	6,826	32	6,826	32	6,981	—	14,077	53	1/10 1876
Sölvesborg	3,080	84	3,080	84	3,104	78	3,449	08	3,449	08	3,760	46	1/10 1875
Kristianstads län.													
Kristianstad	8,138	75	8,439	56	8,524	95	8,499	31	8,437	34	8,537	46	1/10 1875
Engelholm	3,784	42	3,784	42	3,784	42	3,880	22	4,598	78	5,029	92	1/10 1876
Cimrishamn	1,485	02	1,485	02	1,485	02	1,501	49	1,501	49	1,501	49	1/10 1875
Malmöhus län.													
Malmö	31,918	19	44,994	06	44,871	12	49,248	30	56,145	31	101,406	37	
Landskrona	8,654	53	8,654	65	8,607	46	8,617	91	8,954	06	8,683	—	1/10 1876
Ystad	3,696	59	3,995	99	3,884	22	3,884	21	3,944	10	3,944	10	1/10 1876
Lund	16,175	58	16,167	60	16,167	60	21,272	36	21,272	36	21,272	37	1/10 1875
Helsingborg	9,932	66	10,084	76	10,068	71	10,132	65	19,134	41	21,928	06	1/10 1876
Trelleborg	1,053	88	1,128	43	1,053	88	1,053	88	1,116	92	1,397	30	
Skanör och Falsterbo	299	40	127	24	148	20	149	70	613	80	181	14	
Hallands län.													
Halvstad	5,900	18	5,876	22	6,011	96	6,169	71	6,006	34	16,925	70	1/10 1877
Laholm	898	20	898	20	898	20	898	20	1,317	36	2,364	36	1/10 1876
Falkeberg	1,369	94	7,458	23	7,320	04	7,320	04	3,428	13	3,667	65	1/10 1875
Varberg	3,243	10	3,338	91	3,402	79	3,027	53	2,950	10	2,838	31	
Kongsbacka	1,706	58	2,155	68	6,213	38	6,173	63	6,077	82	9,910	14	
Göteborgs och Bohus län.													
Göteborg	196,771	02	213,370	60	233,538	63	289,018	34	315,213	29	537,715	13	1/10 1877
Uddevalla	11,865	23	11,913	13	12,014	31	11,967	02	12,025	90	12,120	93	1/10 1875
Marstrand	1,773	12	1,773	12	2,962	07	3,021	94	2,994	80	7,348	66	1/10 1875
Kongälf	2,335	32	2,335	32	2,335	32	2,335	32	3,607	78	4,248	48	
Strömstad	5,503	73	4,904	77	4,881	67	4,635	43	6,154	68	6,154	68	
Elfsborgs län.													
Venersborg	12,041	86	12,041	86	12,081	78	6,586	80	6,586	80	59,470	96	1/10 1875
Borås	6,091	96	6,091	96	7,109	92	7,101	77	7,126	20	21,161	52	1/10 1877
Ulricehamn	1,209	58	1,209	60	1,209	60	1,209	60	1,209	60	5,550	88	
Alingsås	1,596	—	5,389	20	5,389	20	5,389	20	5,389	20	14,650	52	1/10 1877
Åmål	994	—	994	—	994	—	994	—	1,952	08	1,952	08	

Tab. Litt. N. (Forts.)

	1869—1870.		1870—1871.		1871—1872.		1872—1873.		1873—1874.		1874—1875.		Bolag till
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	
Skaraborgs län.													
Mariestad	10,954	06	3,768	46	3,752	49	3,880	24	3,656	68	3,904	18	1/10 1876
Lidköping	9,860	55	9,852	26	9,852	26	9,796	37	9,876	30	33,481	75	1/10 1877
Skara	2,994	—	2,994	—	3,293	40	3,293	40	3,293	40	18,415	01	1/10 1877
Hjo	1,826	34	2,335	32	2,335	36	2,514	96	2,215	56	8,098	52	1/10 1877
Sköfde	4,838	30	4,838	30	4,854	28	2,234	49	2,203	58	2,203	58	1/10 1876
Falköping	1,450	—	1,447	61	8,437	99	8,507	46	8,507	46	8,507	45	1/10 1875
Vermlands län.													
Karlstad	15,688	94	15,576	78	15,616	70	15,480	97	10,059	83	10,502	95	1/10 1876
Kristinehamn	3,632	70	5,429	13	5,389	20	5,612	75	5,628	24	5,740	48	1/10 1876
Filipstad	9,133	70	6,137	62	6,148	—	6,148	—	5,848	60	5,744	48	1/10 1876
Örebro län.													
Örebro	12,186	53	13,724	51	13,744	51	13,724	50	23,015	85	101,257	38	1/10 1876
Askersund	1,908	17	5,111	75	5,119	74	4,999	98	4,999	98	11,999	98	1/10 1876
Nora	2,994	—	2,994	—	2,994	—	2,754	48	2,754	48	34,141	25	
Lindesberg	1,856	28	1,856	23	1,856	28	1,796	40	1,796	40	1,796	40	
Vestmanlands län.													
Vesterås	21,285	97	21,978	48	22,002	44	22,192	03	13,154	15	28,458	69	1/10 1876
Arboga	5,604	77	5,516	95	5,516	95	5,509	49	5,508	96	5,556	86	1/10 1875
Köping	9,093	76	10,366	26	10,454	07	10,486	02	13,870	23	23,336	53	1/10 1876
Sala	11,441	08	12,127	70	12,127	69	12,127	69	12,185	58	12,137	68	1/10 1876
Kopparbergs län.													
Falun	10,531	94	10,531	94	10,811	39	10,819	39	10,834	28	33,420	02	1/10 1875
Hedemora	2,613	76	2,449	08	2,449	02	2,449	10	2,196	—	2,185	62	
Säter	2,215	56	2,396	40	2,396	40	2,396	40	2,395	20	2,395	20	
Gefleborgs län.													
Gefle	9,337	57	45,858	85	46,554	15	19,839	79	19,849	36	90,183	09	1/10 1875
Hudiksvall	4,868	—	7,816	—	7,912	—	7,624	—	15,892	—	15,956	—	
Söderhamn	4,992	—	6,192	—	6,240	—	6,240	—	24,438	—	24,389	12	1/10 1876
Vesternorrlands län.													
Hernösand	3,529	47	11,780	70	11,944	72	12,773	61	12,971	33	13,548	96	1/10 1876
Sundsvall	6,754	46	6,946	07	7,041	88	19,841	23	19,825	09	20,080	75	1/10 1875
Jemtlands län.													
Östersund	2,275	44	2,275	44	2,275	44	2,275	44	1,538	90	2,157	59	
Vesterbottens län.													
Umeå	4,449	08	4,305	—	4,305	38	5,101	77	5,262	78	5,173	62	1/10 1875
Skellefteå	1,860	04	4,719	74	4,719	74	4,710	30	2,212	58	2,223	82	
Norrbottnens län.													
Luleå	1,010	18	1,014	96	2,475	44	2,520	94	2,520	94	5,614	10	1/10 1877
Piteå	2,076	98	5,502	97	5,502	97	5,502	98	4,125	74	4,197	59	
Haparanda	2,660	27	2,153	44	2,469	—	1,839	07	1,692	36	2,233	52	

Inom 58 af rikets 89 städer var vid slutet af försäljningsåret 1874—1875 bränvinshandeln öfvertagen af bolag. I tabellens sista kolumn synes i hvilka städer bolag under försäljningsåret 1874—1875 funnos, äfvensom till hvilken tid deras kontrakter då gällde.

Ett noggrannt bestämmande af de kannetal bränvin, hvarför författningsenlig afgift blifvit erlagd, kan icke åstadkommas, enär inom åtskilliga stadskommuner, der handeln är öfvertagen af bolag, dessa för rättigheterna endast erlægga en viss betingad af-

gift utan uppgift å kannetal; i följd hvaraf ej heller kan afgöras huru mycket af denna afgift är att anse såsom erlagd särskildt för minuthandel och särskildt för utskänkning. Men med ledning af de verkligen meddelade uppgifterna befinnes att utan synnerligt fel kan antagas, att två tredjedelar af den influtna försäljningsafgiften härflyter af utskänkingsrörelsen och en tredjedel af minuthandeln. Utgående härifrån hafva kannetalen bränvin, hvarför stadgad försäljningsafgift under de sex försäljningsåren blifvit erlagde, varit följande:

	1869—1870.	1870—1871.	1871—1872.	1872—1873.	1873—1874.	1874—1875.
	Kannor.	Kannor.	Kannor.	Kannor.	Kannor.	Kannor.
För utskänkning	2,673,222	3,014,316	3,111,543	3,355,072	3,649,670	6,104,175
» minuthandel	2,138,578	2,411,453	2,489,234	2,684,058	2,919,732	4,883,336
Summa	4,811,800	5,425,769	5,600,777	6,039,130	6,569,402	10,987,511

För bestämmandet af den verkliga förbrukningen inom landet måste till den inhemska tillverkningen läggas införseln af utländskt bränvin och derifrån dragas den likväl i allmänhet högst ringa utförseln. Enligt Kommers-kollegii berättelser öfver utrikes handeln' och sjöfarten hafva in- och utförsel af bränvin uppgått till

	Införsel.	Utförsel.	Öfverskjutande införsel.
1870 ..... k:r	799,629.	77,361.	722,268.
1871 ..... »	998,424.	7,221.	991,203.
1872 ..... »	944,346.	725.	943,621.
1873 ..... »	1,159,153.	1,509.	1,157,644.
1874 ..... »	4,464,334.	778.	4,463,556.
1875 ..... »	1,295,076.	3,559.	1,291,517.

Enär dessa uppgifter äro lemnade för kalenderår bör, för erhållande af den årliga förbrukningen eller den dertill disponibla myckenheten bränvin, härtill läggas den äfven för kalenderår verkställda tillverkningen, reducerad till normalstyrka. Med iakttagande här af blir resultatet följande:

	Tillverkning.	Öfverskott af införsel.	Disponibelt till förbrukning.
1870 ..... k:r	15,710,312.	722,268.	16,432,580.
1871 ..... »	15,794,187.	991,203.	16,785,390.

	Tillverkning.	Öfverskott af införsel.	Disponibelt till förbrukning.
1872	» 16,678,365.	943,621.	17,621,986.
1873	» 18,064,544.	1,157,644.	19,222,188.
1874	» 17,876,850.	4,463,556.	22,340,406.
1875	» 19,330,354.	1,291,517.	20,621,871.

Att dessa siffertal endast äro approximativa inses lätt deraf, att ej något afseende kunnat fastas å lagerbehållningarne från det ena till det andra året, lika litet, som å den olofliga införseln, hvilken dock under de senare åren lärer varit jemförelsevis ringa. Äfven bör ej förbises, att uti de ofvan till förbrukning uppgifna disponibla beloppen ingår all den sprit, hvilken blifvit använd för tekniska ändamål, såsom för åttiktillverkning, fernissberedning m. m.

Om till den årligen erlagda tillverkningsafgiften, efter afdrag af restitution för utfördt bränvin, läggas dels tullinkomsten dels de uppgifna försäljningsafgifterna, erhålles hela afgiften såväl till staten som kommuner och korporationer, härflytande af bränvins tillverkning, införsel och försäljning. Resultaten af en dylik sammanställning äro följande, deri tullinkomsterna äro hemtade ur Kongl. Kommers-kollegii underdåniga berättelse angående utrikes handeln och sjöfarten:

	Tillv.-avgift efter afdrag af restitution för utfördt brän- vin. Kronor.	Beräknad tullinkomst. Kronor.	Summa statsinkomst. Kronor.	Uppgifven försäljnings- avgift. ¹⁾ Kronor.	Summa avgifter. Kronor.
1870	10,948,585	914,873	11,863,458	1,603,933	13,467,391
1871	11,714,439	1,097,063	12,811,502	1,808,590	14,620,092
1872	12,957,493	1,168,237	14,126,130	1,866,926	15,993,056
1873	14,037,413	1,373,368	15,410,781	2,013,044	17,423,825
1874	13,874,211	5,651,965	19,526,176	2,189,800	21,715,976
1875	14,998,231	1,526,129	16,524,360	3,662,504	20,186,864

¹⁾ Försäljningsavgifterna uppgifne för närmaste försäljningsår.

Jemföras dessa avgifter med avgifterna för åtskilliga andra tullpligtiga allmänna konsumtionsartiklar, så finner man att dessa för hvarje landets inbyggare utgjort:

	För bränvin.		För vin och andra spiri- tuösa ej till bränvin hänför- liga drycker.		Kaffe, the och chocolad.		Socker och sirup.		Tobak.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
1870	3	23	—	09	—	55	1	34	—	40
1871	3	48	—	12	—	61	1	47	—	50
1872	3	76	—	14	—	56	1	21	—	44
1873	4	05	—	17	—	64	1	63	—	56
1874	5	—	—	19	—	51	1	51	—	61
1875	4	61	—	17	—	56	1	67	—	52

För beräkning af dessa värden äro uppgifterna öfver rikets folkmängd hemtade ur Statistiska Centralbyråns berättelser för motsvarande år.

Med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåte
A. H. FOCK.

Stockholm den 1 Augusti 1877.

RÉSUMÉ.

FABRICATION ET VENTE DE L'EAU-DE-VIE.

I. Fabrication.

La législation suédoise actuelle sur la fabrication de l'eau-vie, date de 1855. Elle a subi toutefois depuis cette époque un certain nombre de modifications, dont les principales y furent apportées par la Diète de 1871. Dans la règle, la fabrication de l'eau-de-vie est autorisée pendant sept mois de l'année. Elle peut toutefois, sur demande spéciale, être accordée pour les cinq autres mois, mais seulement en combinaison avec la fabrication du ferment. Elle ne doit dépasser, dans aucune distillerie, une moyenne de 1,200 kannes (3140,4 litres) par journée de travail, ni descendre au-dessous de 200 kannes (523,4 litres), le tout de force normale, c.-à-d. de 50 % d'alcool à + 15° C. Le droit de fabrication est de 80 öre par kanne (42,5 centimes par litre) d'eau-de-vie de la force précitée. 3 % du montant de fabrication sont toutefois défalqués de la quantité imposable. Si le droit susdit n'est pas payé d'avance, l'eau-de-vie est conservée en dépôt sous serrure et surveillance publiques. Pour la surveillance de la fabrication, ainsi que pour la mesure de la quantité fabriquée, est attaché, à chaque distillerie, pendant toute la campagne de fabrication, un contrôleur spécial, nommé et payé par l'Etat, mais logé et nourri par le fabricant. L'autorité municipale dans le ressort de laquelle la distillerie est située, désigne en outre un citoyen honorable et compétent, à l'effet d'assister comme témoin à la mesure journalière de la fabrication. Les contrôleurs sont placés sous les ordres de contrôleurs en chef nommés par district, et tout le personnel du contrôle ressortit à un bureau spécial du Ministère des finances.

L'année de fabrication court du 1 octobre d'une année au 1 octobre de l'année suivante.

Le total de l'eau-de-vie fabriquée s'est élevé aux montants ci-dessous pour les deux derniers exercices mentionnés dans le présent rapport:

Exercice de 1873—74	45,495,700 litres;
» » 1874—75	51,845,200 ».

Pendant les mêmes exercices, à part quelques faibles quantités de mélasse de betteraves et de mousse de renne (*Lichen rangiferinus*), les matières brutes ont été des céréales et des tuberculeux pour les quantités suivantes:

	Céréales. Kilogrammes.	Tuberculeux. Hectolitres.
1873—74	35,933,700.	2,523,000.
1874—75	40,033,800.	2,756,000.

Le nombre des journées de fabrication, pour la totalité du pays, a comporté:

en 1873—74	39,740, dans 426 distilleries,
» 1874—75	44,657, » 428 ».

La recette brute de l'Etat, calculée par année calendaire, s'est élevée:

en 1874	à Couronnes 13,874,833 (19,270,600 frs);
» 1875	» » 15,001,078 (20,834,830 frs).

Les frais de contrôle, etc., calculés comme ci-dessus, ont comporté:

en 1874	Couronnes 361,012 (501,400 frs);
» 1875	» 417,881 (580,400 frs).

Depuis 1855, année à laquelle la fabrication de l'eau-de-vie fut placée sous le contrôle public, jusqu'à 1875 inclusive-ment, les revenus bruts de l'Etat sur cette fabrication se sont élevés au total de 192,080,400 couronnes (266,778,350 frs).

II. Vente.

Le commerce de l'eau-de-vie est entièrement libre pour les quantités de 100 kannes (261,4 litres) et au-dessus.

C'est également une loi de 1855, avec les modifications successives y apportées, qui règle le commerce en détail de l'eau-de-vie. Ce commerce comprend les 3 degrés suivants: a) le *débit* (utskänkning), dans lequel la vente a lieu en aussi petites quantités que possible, de même que par la consommation sur place; b) le *petit détail* (minuthandel), c.-à-d. la vente de quantités qui ne doivent pas dépasser le minimum de 1/2 kanne (1,3 litre), et qui ne peuvent être consommées sur place; c) le *grand détail* (mindre partihandel), qui ne peut descendre au-dessous de 15 kannes (39,3 litres). Il n'est pas payé de droit pour l'exercice de ce dernier commerce; l'autorisation, qui en doit être renouvelée chaque année, est demandée à l'autorité communale du ressort, dont les décisions sont toutefois soumises à l'approbation de l'autorité préfectorale. L'exercice de la vente au petit détail et celui de la vente au débit, sont frappés d'un droit respectif de 25 et de 40 öre par kanne (13 et 21 centimes par litre) présumée de vente. Toute question d'établissement de ventes et de débits de cette nature, doit être soumise à l'autorité communale, et approuvée par elle, sous réserve de la ratification de l'autorité préfectorale. Si celle-ci accorde la ratification demandée, le droit de vente au petit détail, ou celui de débit, est offert par voie d'enchères publiques, pour une période de trois ans au plus, à l'enché-

risseur dont l'offre porte sur la vente présumée du plus grand nombre de kannes, et sur le paiement de droits en conséquence. Dans l'examen des offres, l'autorité communale ne doit toutefois pas avoir exclusivement égard à leur grandeur, mais aussi à la qualification de l'enchérisseur pour la vente en question. Ces droits ou patentes de vente peuvent toutefois, dans les villes, être accordées sans enchères, et dans leur totalité, à des sociétés fondées spécialement à cet effet, lesquelles ne doivent retirer aucun bénéfice de la vente, et ne peuvent prélever que leurs frais. La plupart de nos villes possèdent des sociétés de ce genre, créées dans les intérêts de l'ordre et de la moralité*).

Outre les patentes mentionnées ci-dessus, l'autorité préfectorale peut délivrer, pour moins d'une année, des patentes temporaires de débit à bord de bateaux à vapeur, dans des camps et rassemblements de troupes, dans des stations d'eaux, de bains, etc., moyennant un droit fondé sur les bases indiquées ci-dessus. En dernier lieu, diverses personnes qui, avant 1855, possédaient des patentes de débit à vie, ont été admises à les conserver en payant les droits de vente.

La totalité des revenus tirés des droits ou des bénéfices nets de vente, est, dans la règle, répartie par gouvernement (département) d'après les bases suivantes: $\frac{1}{5}$ entre dans le budget du Conseil général (landsting), et $\frac{1}{5}$ dans celui de la société économique (hushållningssällskap) du gouvernement; les $\frac{3}{5}$ restants entrent dans la caisse municipale, s'ils ont été perçus dans les villes, et sont partagés par les communes, s'ils ont été perçus dans les campagnes. Un certain nombre de grandes villes conservent toutefois la partie qui serait sans cela revenue au Conseil général**).

*) C'est le système connu à l'étranger sous le nom de "système de Gothenbourg", cette ville étant la première qui l'ait adopté.

***) La capitale, qui ne possède pas de société économique, perçoit le droit entier.

L'année de vente court, dans les villes, du 1 octobre, et dans les campagnes, du 1 novembre, aux mêmes jours de l'année suivante.

Le nombre des patentes de toutes espèces mentionnées ci-dessus, s'est élevé aux chiffres suivants pour les deux années de vente 1873—1875:

	Villes.		Campagne.	
	Patentes permanentes.	Patentes temporaires.	Patentes permanentes.	Patentes temporaires.
1873—74.....	837.	264.	308.	186.
1874—75.....	804.	290.	292.	206.

<i>Vente au petit détail.</i>	
	Villes. Campagne.
1873—74.....	251. 140.
1874—75.....	242. 120.

<i>Vente au grand détail.</i>	
	Villes. Campagne.
1874—75.....	67. 192.

Les droits de vente perçus se sont élevés aux sommes suivantes:

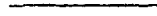
	Villes. Couronnes.	Campagne. Couronnes.	Total. Couronnes.
1873—74.....	1,964,870.	224,930.	2,189,800.
1874—75.....	3,392,967.	269,537.	3,662,504.

Ces sommes ont été réparties comme suit:

	Conseils provinciaux. Cour.	Sociétés économiques. Cour.	Communes urbaines. Cour.	Communes rurales. Cour.
1873—74...	246,756.	355,935.	1,416,004.	134,700.
1874—75...	337,836.	554,485.	2,535,690.	167,220.

Le restant a été absorbé par les commissions et autres frais.

BILAGOR.

Tab. N:o I a.

SAMMANDRAG AF UPPGIFTERNA ÖFVER BRÄNVINSTILLVERKNINGEN I RIKET UNDER
TILLVERKNINGSÅRET 1873—1874.

Län.	Antal brännerier.				Tillverkningsdygn.					E r h å l l e t u t b y t e a f s p r i t .								
	Hösten.	Våren.	Somnaren.	Under tillverkningsåret.	Hösten.	Våren.	Somnaren.	Summa.	I medeltal på hvarje bränneri.	Kannetal bränvin af 50 % alkohol.				Uppmätt sprit.		Medel-tillverkn.		Procent af hela tillverknngen.
										Hösten.	Våren.	Somnaren.	Summa.	Kannetal.	Alkoholhalt.	på bränneri.	på tillverkningsdygn.	
Stockholms stad	2	2	1	2	102	122	128	352	176	95,971,7	117,686,9	76,987,6	290,646,2	203,280,9	71,5	145,323	826	1,67
Stockholms län	4	3	1	4	209	218	124	551	138	78,537,2	86,459,8	25,905,7	190,902,7	136,959,9	69,7	47,725	346	1,10
Upsala d:o	9	11	—	11	588	886	—	1,474	134	402,314,0	773,704,3	—	1,176,018,3	853,770,3	68,9	106,911	798	6,77
Södermanlands d:o	7	5	—	7	388	340	—	728	104	165,800,0	179,757,3	—	345,557,3	241,250,8	71,6	49,365	474	2,00
Östergötlands d:o	70	61	—	71	3,352	3,379	—	6,731	95	1,296,433,4	1,260,133,5	—	2,556,566,9	1,742,317,1	73,4	36,008	380	14,72
Jönköpings d:o	12	7	—	12	558	251	—	809	67	236,468,7	122,761,2	—	359,229,9	246,080,0	73,0	29,936	444	2,07
Kronobergs d:o	12	8	—	12	610	330	—	940	78	207,947,0	112,909,1	—	320,856,1	219,396,1	73,1	26,738	341	1,85
Kalmar d:o	10	9	—	10	509	329	—	838	84	246,152,6	167,245,0	—	413,397,6	299,927,5	68,9	41,340	493	2,38
Gotlands d:o	2	2	—	2	122	149	—	271	135	82,606,9	117,964,6	—	200,571,5	131,139,7	76,5	100,286	740	1,16
Blekinge d:o	49	32	—	50	2,850	1,417	—	4,267	85	1,233,340,1	654,587,6	—	1,887,927,7	1,368,164,4	69,0	37,758	442	10,87
Kristianstads d:o	127	107	1	127	6,689	4,672	128	11,489	90	2,873,432,8	2,128,409,3	25,324,2	5,027,166,3	3,471,933,1	72,4	39,584	438	28,96
Malmöhus d:o	30	29	2	31	1,623	1,859	35	3,517	114	758,539,8	1,033,586,2	28,113,5	1,820,239,5	1,225,601,5	74,3	58,717	518	10,48
Hallands d:o	5	3	—	6	179	105	—	284	47	63,433,7	34,729,8	—	98,163,5	67,436,3	72,9	16,361	345	0,57
Göteborgs och Bohus d:o	2	2	—	2	125	173	—	298	149	69,564,9	92,396,0	—	161,960,9	111,400,0	72,7	80,980	543	0,93
Elfsborgs d:o	19	11	1	19	944	564	15	1,523	80	282,455,3	157,483,4	3,176,8	443,115,5	320,531,1	69,1	23,322	291	2,55
Skaraborgs d:o	47	35	—	47	2,629	1,864	—	4,493	96	849,954,7	628,818,8	—	1,478,773,5	1,015,169,9	71,9	31,062	325	8,40
Örebro d:o	8	8	—	8	490	304	—	794	99	194,726,5	120,550,5	—	315,277,0	210,521,0	74,9	39,409	397	1,82
Vestmanlands d:o	1	2	—	2	77	148	—	225	112	73,250,1	142,646,6	—	215,896,7	156,064,6	69,2	107,948	960	1,24
Kopparbergs d:o	1	—	—	1	31	—	—	31	31	23,327,5	—	—	23,327,5	16,477,5	70,1	23,327	752	0,13
Jemtlands d:o	2	1	—	2	62	63	—	125	62	24,829,3	32,256,3	—	57,085,6	40,260,9	72,3	28,543	456	0,33
Summa	419	338	6	426	22,137	17,173	430	39,740	—	9,259,086,2	7,964,086,2	159,507,8	17,382,680,2	12,077,632,6	—	—	—	100,00
Medium	—	—	—	—	—	—	—	—	93	—	—	—	—	—	71,9	40,804	439	—

Tab. N:o I b.

SAMMANDRAG AF UPPGIFTERNA ÖFVER BRÄNVINSTILLVERKNINGEN I RIKET UNDER
TILLVERKNINGSÅRET 1874—1875.

Län.	Antal brännerier.				Tillverkningsdygn.					Erhållet utbytte af sprit.								
	Hösten.	Våren.	Sommaren.	Under tillverkningsåret.	Hösten.	Våren.	Sommaren.	Summa.	I medeltal på hvarje bränneri.	Kannetal bränvin af 50 % alkoholhalt.				Uppmått sprit.		Medel-tillverknig		Procent af hela tillverknigen.
										Hösten.	Våren.	Sommaren.	Summa.	Kannetal.	Alkoholhalt.	på bränneri.	på tillverkningsdygn.	
Stockholms stad.....	1	2	1	2	77	145	128	350	175	78,111,4	122,179,6	104,475,7	304,766,7	211,976,6	71,9	152,388	870	1,54
Stockholms län.....	4	4	1	4	220	244	122	586	146	82,194,4	88,667,1	27,019,3	197,880,8	143,733,8	68,8	49,470	338	1,00
Upsala d:o.....	10	10	—	10	736	914	—	1,650	165	532,139,2	680,468,5	—	1,212,607,7	868,682,0	69,8	121,260	735	6,12
Södermanlands d:o.....	6	6	—	6	383	390	—	773	129	165,564,7	227,329,7	—	392,894,4	272,130,2	72,2	65,482	508	2,00
Östergötlands d:o.....	68	61	—	71	3,104	3,684	—	6,788	95	1,228,477,5	1,430,920,9	—	2,659,398,4	1,787,965,7	74,4	47,456	392	13,42
Jönköpings d:o.....	9	7	—	10	437	288	—	725	73	190,603,6	146,324,8	—	336,928,4	232,484,8	72,5	33,693	465	1,70
Kronobergs d:o.....	14	11	—	14	717	599	—	1,316	94	263,195,6	231,119,9	—	494,315,5	334,746,6	73,8	35,308	375	2,50
Kalmar d:o.....	10	8	—	11	416	303	—	719	65	194,772,2	153,050,0	—	347,822,2	250,130,2	69,5	31,620	484	1,76
Gotlands d:o.....	2	2	—	2	104	175	—	279	139	88,517,0	144,910,7	—	233,427,7	156,147,5	74,8	116,714	837	1,18
Blekinge d:o.....	50	44	—	51	2,717	1,985	—	4,702	92	1,163,440,8	892,578,6	—	2,056,019,4	1,473,486,9	69,7	40,314	438	10,38
Kristianstads d:o.....	12	116	1	129	6,811	6,350	128	13,289	103	3,065,839,6	2,934,364,4	27,735,9	6,027,939,9	4,126,270,5	73,1	46,723	454	30,43
Malmöhus d:o.....	31	30	1	32	1,796	2,109	125	4,030	126	906,560,0	1,167,661,3	37,927,4	2,112,148,7	1,386,767,8	76,2	66,004	524	10,66
Hallands d:o.....	7	6	—	7	270	209	—	479	68	104,260,1	90,195,4	—	194,455,5	134,577,4	72,3	27,779	406	0,98
Göteborgs och Bohus d:o	2	2	1	3	145	177	84	406	135	80,733,9	83,373,1	19,575,2	183,682,2	124,333,9	73,9	61,227	452	0,93
Elfsborgs d:o.....	18	12	—	18	982	789	—	1,771	98	330,229,3	235,729,7	—	565,959,0	397,666,4	71,2	31,442	320	2,85
Skaraborgs d:o.....	46	42	—	46	2,737	2,948	—	5,685	122	938,711,5	905,466,2	—	1,844,177,7	1,294,926,1	71,2	40,091	324	9,31
Örebro d:o.....	8	7	—	8	390	320	—	710	90	187,897,8	144,522,7	—	332,420,5	216,506,6	76,7	41,554	468	1,67
Vestmanlands d:o.....	2	2	—	2	134	154	—	288	144	127,789,9	144,297,8	—	272,087,7	195,591,3	69,6	136,044	945	1,37
Kopparbergs d:o.....	1	—	—	1	37	—	—	37	37	24,217,9	—	—	24,217,9	17,038,3	71,1	24,218	655	0,12
Jemtlands d:o.....	1	1	—	1	13	61	—	74	74	—	15,525,3	—	15,525,3	11,280,1	68,8	15,525	210	0,08
Summa	419	373	5	428	22,226	21,844	587	44,657	—	9,753,256,4	9,838,685,7	216,733,5	19,808,675,6	13,636,492,7	—	—	—	100,00
Medium	—	—	—	—	—	—	—	—	104	—	—	—	—	—	72,6	46,282	443	—

Tab. N:o II a.

ÅTGÅNG AF RÅ-ÄMNE FÖR TILLVERKNINGEN AF BRÄNVIN UNDER
TILLVERKNINGSÅRET 1873—1874.

Län.	S p a n m å l.					Summa.	Rot- frukter.	Diverse.	Till 1000 kannor bränvin åtgått	
	Hvete.	Råg.	Korn.	Blandsäd.	Hafre.				Spanmål.	Rot- frukter.
	C e n t n e r.						Kub.-fot.		Centner.	Kub.-fot.
Stockholms stad	—	17,831,6	14,423,6	2,468,5	2,878,0	37,601,7	—	—	129,8 ¹⁾	—
Stockholms län	—	12,739,9	7,125,7	383,8	357,8	20,606,6	15,150	—	107,9	79
Upsala d:o	767,5	70,638,3	44,187,2	12,650,7	3,300,0	131,543,7	75,565	—	112,0	65
Södermanlands d:o	—	20,479,8	6,588,0	2,095,9	1,155,0	30,318,7	101,240	—	87,7	293
Östergötlands d:o	92,5	42,843,6	35,013,2	67,034,6	6,050,8	151,034,7	1,170,094	—	59,1	457
Jönköpings d:o	—	4,557,1	7,675,1	229,0	3,852,4	16,313,6	169,188	{ Renlaf 7,102 Centner }	50,3 ²⁾	524
Kronobergs d:o	42,0	677,8	7,664,8	—	2,921,1	11,305,2	234,017	—	35,2	729
Kalmar d:o	2,447,6	7,349,0	7,250,7	3,512,4	2,567,6	23,127,3	228,441	—	56,0	552
Gotlands d:o	46,3	9,327,9	5,032,0	192,6	770,4	15,369,2	53,848	—	76,6	268
Blekinge d:o	—	9,143,8	38,910,4	6,746,8	7,234,7	62,035,2	1,374,228	—	32,8	728
Kristianstads d:o	2,527,1	11,832,6	98,464,0	40,392,8	8,548,8	161,764,8	3,585,048	—	32,1	713
Malmöhus d:o	2,191,9	4,509,3	37,607,2	2,119,1	464,6	46,892,1	998,244	{ Hvitbetsmelass 26,852 Centner }	28,4 ²⁾	625
Hallands d:o	—	6,5	2,229,4	—	—	2,235,9	72,315	—	22,8	737
Göteborgs och Bohus d:o	145,6	7,099,1	4,340,1	566,0	195,8	12,346,6	45,345	—	76,2	280
Elfsborgs d:o	354,4	4,554,5	11,148,9	2,241,9	1,305,7	19,605,4	304,830	—	44,2	688
Skaraborgs d:o	581,6	22,451,4	29,565,9	5,495,1	6,045,1	64,139,1	926,865	—	43,9	635
Örebro d:o	257,5	6,064,4	7,728,9	5,157,2	865,8	20,073,8	176,425	—	63,7	560
Vestmanlands d:o	138,3	10,020,5	1,977,1	2,614,4	1,551,4	16,301,7	51,660	—	75,5	239
Kopparbergs d:o	25,0	420,1	473,5	76,5	423,7	1,418,8	9,016	—	60,7	386
Jemtlands d:o	—	22,5	1,291,3	—	—	1,313,8	48,127	—	23,0	843
Summa	9,617,3	262,563,6	368,697,0	153,976,8	50,488,2	845,347,9	9,039,646	—	—	—
Medium	—	—	—	—	—	—	—	—	49,3	563

¹⁾ Tillverknigen förnämligast utförd i förening med pressjästberedning.

²⁾ Beräkningen gjord efter afdrag af det bränvin, som anses hafva uppkommit af melass och renlaf.

Tab. No II b.

ÅTGÅNG AF RÅ-ÄMNE FÖR TILLVERKNINGEN AF BRÄNVIN UNDER
TILLVERKNINGSÅRET 1874—1875.

Län.	S p a n m å l.							Summa.	Rot- frukter. Kub-fot.	Diverse.	Till 1000 kannor bränvin åtgått	
	Hvete.	Råg.	Korn.	Blandsäd.	Hafre.	Majs.	Bohvete.				Spanmål.	Rot- frukter.
	C e n t n e r.										Centner.	Kub.-fot.
Stockholms stad.....	—	20,595,8	18,976,5	2,490,7	—	—	1,474,2	43,537,2	—	—	143,0 ¹⁾	—
Stockholms län.....	844,6	11,296,2	6,725,9	—	—	7,0	—	18,873,7	25,060	—	95,3	152
Upsala d:o.....	6,701,8	79,190,2	46,552,8	5,030,6	132,0	—	—	137,607,4	39,163	—	113,0	32
Södermanlands d:o.....	1,882,1	25,978,2	6,813,0	1,111,5	220,0	—	—	36,004,8	70,006	—	91,6	178
Östergötlands d:o.....	3,412,5	65,186,5	30,603,7	26,581,1	2,635,5	364,0	—	128,783,3	1,231,341	Hvitbetsmelass 40 Centner Renlaf 10,495 Centner	48,4	463
Jönköpings d:o.....	2,042,0	3,975,5	5,947,4	249,6	217,0	—	—	12,431,5	140,752		43,3 ²⁾	500
Kronobergs d:o.....	624,2	13,575,2	11,850,8	—	43,2	—	—	26,093,4	255,470	—	52,8	517
Kalmar d:o.....	278,6	8,329,7	6,066,0	1,268,8	98,0	26,0	—	16,066,6	194,241	—	46,1	558
Gotlands d:o.....	1,341,5	8,821,8	4,593,7	—	2,0	—	—	14,759,0	82,967	—	63,2	355
Blekinge d:o.....	1,006,3	29,824,3	47,561,3	2,172,9	3,694,1	3,364,0	—	87,622,9	1,324,815	—	42,6	644
Kristianstads d:o.....	17,041,9	8,600,7	122,092,7	31,632,5	1,818,7	273,5	—	181,460,0	4,102,931	—	30,1	681
Malmöhus d:o.....	18,822,2	5,642,8	39,071,4	1,212,4	482,2	12,496,7	—	77,727,7	1,024,523	Hvitbetsmelass 23,099,8 Centner	39,5 ²⁾	531
Hallands d:o.....	1,397,9	88,5	3,677,6	858,0	—	—	—	6,022,0	118,042		—	30,9
Göteborgs och Bohus d:o	568,4	8,767,7	4,281,0	1,213,9	—	—	—	14,831,0	51,639	—	80,7	281
Elfsborgs d:o.....	688,0	10,263,1	11,856,9	860,4	426,3	40,2	—	24,134,9	383,586	—	42,6	678
Skaraborgs d:o.....	2,513,0	34,986,4	29,088,8	2,279,0	2,219,0	13,0	—	71,099,2	1,245,857	—	38,5	676
Örebro d:o.....	147,8	8,859,3	7,277,2	368,7	357,6	1,675,0	—	18,685,6	161,742	—	56,2	486
Vestmanlands d:o.....	1,268,2	18,320,8	3,850,9	275,2	116,0	—	—	23,831,1	56,095	—	87,6	206
Kopparbergs d:o.....	—	1,184,4	583,9	—	58,1	—	—	1,826,4	7,792	—	75,4	322
Jemtlands d:o.....	—	18,2	388,0	—	—	—	—	406,2	14,162	—	26,2	913
Summa	60,581,0	363,505,3	407,859,5	77,604,8	12,519,7	18,259,4	1,474,2	941,803,9	10,530,184	—	—	—
Medium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48,1	538

¹⁾ Tillverknigen utöfvad förnämligast i förening med pressjästberedning.

²⁾ Beräkningen gjord efter afdrag af det bränvin, som anses hafva uppkommit af melass och renlaf.

Tab. N:o III a.

ÅTGÅNG AF BRÄNSLE OCH ARBETSKRAFT FÖR BRÄVINSTILLVERKNINGEN UNDER
TILLVERKNINGSÅRET 1873—1874.

Län.	Antal brännerier.	Åtgång af bränsle.				Använd arbetskraft.						Till 1000 k:r bränvin.					
		Ved 100 k.-f.	Torf 10 k.-f.	Stenkol 10 k.-f.	Koks o. träkol 10 k.-f.	Ång- maskiner.		Antal arbetare.		Arbetsdygn.			Bränsle.				Arbets- dygn.
						Antal.	Häskrafter.	Hösten.	Våren och som- maren.	Hösten.	Våren och som- maren.	Summa.	Ved 100 k.-f.	Torf 10 k.-f.	Sten- kol 10 k.-f.	Koks o. trä- kol 10 k.-f.	
Stockholms stad.....	2	631,0	—	1,200,0	—	1	6	14	14	1,078	3,300	4,378	3,30	—	6,3	—	15,1
Stockholms län	4	347,7	—	921,0	2,322,0	3	22	38	23	1,705	2,114	3,819	1,82	—	4,8	12,1	20,0
Upsala d:o.....	11	3,986,0	18,0	22,0	—	4	57	80	109	4,798	8,910	13,708	3,40	—	0,1	—	11,7
Södermanlands d:o.....	7	1,974,5	—	718,5	—	3	20	72	62	3,958	3,224	7,182	5,71	—	2,1	—	21,0
Östergötlands d:o.....	71	13,559,7	273,0	315,0	60,0	1	4	641	562	31,884	29,372	61,256	5,30	0,1	0,1	0,1	24,0
Jönköpings d:o.....	12	3,028,5	147,0	—	—	1	3	133	84	6,293	3,363	9,656	8,40	0,4	—	—	26,1
Kronobergs d:o.....	12	1,975,8	2,093,0	—	—	—	—	177	122	9,144	4,987	14,131	6,15	6,8	—	—	44,0
Kalmar d:o.....	10	2,092,3	4,410,0	—	340,0	3	13	108	96	5,714	3,170	8,884	5,06	10,6	—	0,8	21,5
Gotlands d:o.....	2	690,0	—	807,5	—	1	20	33	33	1,914	2,277	4,191	3,44	—	4,0	—	20,9
Blekinge d:o.....	50	6,877,0	47,353,0	1,978,0	—	—	—	697	491	41,572	20,548	62,120	3,64	25,1	1,1	—	32,9
Kristianstads d:o.....	127	14,119,1	136,897,5	6,041,0	—	8	40	1,641	1,422	85,009	58,100	143,109	2,81	27,2	1,2	—	28,4
Malmöhus d:o.....	31	977,1	30,502,0	11,024,5	—	7	46	334	319	17,823	20,580	38,403	0,53	16,8	6,1	—	21,1
Hallands d:o.....	6	297,7	1,842,5	189,0	—	1	3	61	38	2,323	1,316	3,639	3,03	18,7	1,9	—	37,1
Göteborgs och Bohus d:o...	2	—	—	1,531,5	—	1	6	22	22	1,045	1,903	2,948	—	—	9,5	—	18,2
Elfsborgs d:o.....	19	4,282,7	5,252,0	—	—	1	8	207	114	10,381	6,003	16,384	9,66	11,8	—	—	37,0
Skaraborgs d:o.....	47	9,168,0	22,870,5	2,116,0	—	10	64	483	339	26,435	18,728	45,163	6,28	15,6	1,5	—	31,0
Örebro d:o.....	8	2,433,0	—	—	—	—	—	96	93	5,745	3,169	8,914	7,70	—	—	—	28,2
Vestmanlands d:o.....	2	891,3	770,0	990,0	—	2	24	21	33	1,617	2,514	4,131	4,10	3,6	4,5	—	19,1
Kopparbergs d:o.....	1	135,0	—	—	—	—	—	14	—	434	—	434	5,78	—	—	—	14,3
Jemtlands d:o.....	2	470,0	—	—	—	1	8	24	15	755	945	1,700	8,23	—	—	—	29,6
Summa	426	67,936,4	252,428,5	27,854,0	2,722,0	48	344	4,806	3,991	250,627	194,523	454,150	—	—	—	—	—
Medium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,91	14,5	1,6	0,15	26,1

Tab. N:o III b.

ÅTGÅNG AF BRÄNSLE OCH ARBETSKRAFT FÖR BRÄNVINSTILLVERKNINGEN UNDER
TILLVERKNINGSÅRET 1874—1875.

Län.	Antal brännemier.	Åtgång af bränsle.				A n v ä n d a r b e t s k r a f t .								Till 1000 kr bränvin.					
		Ved 100 k.-f.	Torf 10 k.-f.	Stenkol 10 k.-f.	Koks o. träkol 10 k.-f.	Ång- maskiner.		Antal arbetare.			A r b e t s d y g n .				B r ä n s l e .				Arbetsdygn.
						Antal.	Häskräfter.	Hösten.	Våren.	Som- maren.	Hösten.	Våren.	Som- maren.	Summa.	Ved 100 k.-f.	Torf 10 k.-f.	Sten- kol 10 k.-f.	Koks o. trä- kol 10 k.-f.	
Stockholms stad.....	2	151,2	—	3,905,0	—	1	6	22	23	22	1,694	1,846	2,816	6,356	0,50	—	12,8	—	20,8
Stockholms län.....	4	417,0	—	1,493,0	1,099,0	3	22	38	35	5	1,750	1,806	610	4,166	2,10	—	7,5	5,5	21,0
Upsala d:o.....	10	5,002,0	—	2,316,0	—	4	57	94	97	—	6,873	8,583	—	15,456	4,10	—	1,9	—	12,8
Södermanlands d:o.....	6	1,808,8	—	831,0	—	2	14	54	72	—	3,489	3,585	—	7,074	4,60	—	2,1	—	18,0
Östergötlands d:o.....	71	14,593,0	2,306,0	—	—	3	18	607	565	—	28,968	33,196	—	62,164	5,50	0,9	—	—	23,4
Jönköpings d:o.....	10	2,723,5	1,260,0	—	—	1	3	111	88	—	5,534	3,223	—	8,757	8,10	3,7	—	—	26,0
Kronobergs d:o.....	14	2,751,4	6,779,0	—	—	—	—	218	197	—	11,213	9,000	—	20,213	5,87	13,7	—	—	41,0
Kalmar d:o.....	11	1,978,9	2,917,8	286,8	62,0	3	13	107	102	—	4,512	3,085	—	7,597	5,70	8,4	0,9	—	21,9
Gotlands d:o.....	2	846,0	—	1,512,0	—	2	32	25	28	—	1,306	2,364	—	3,670	3,60	—	6,5	—	15,7
Blekinge d:o.....	51	6,426,0	55,740,0	761,0	—	1	3	715	608	—	38,741	27,619	—	66,360	3,12	27,1	0,4	—	32,3
Kristianstads d:o.....	129	8,564,0	169,515,0	10,832,0	—	8	49	1,654	1,648	5	85,770	78,146	640	164,556	1,42	23,1	1,8	—	27,3
Malmöhus d:o.....	32	411,7	33,470,5	16,729,0	—	6	53	343	314	7	20,009	22,226	875	43,110	0,20	15,8	8,0	—	24,1
Hallands d:o.....	7	64,8	5,783,6	256,0	—	1	3	90	78	—	3,590	2,720	—	6,310	0,33	30,0	1,3	—	32,4
Göteborgs och Bohus d:o.....	3	—	—	2,057,1	—	1	6	23	19	7	1,663	1,543	588	3,794	—	—	11,2	—	20,7
Elfsborgs d:o.....	18	3,599,7	13,145,0	—	—	1	8	207	137	—	11,307	7,409	—	18,716	6,00	23,2	—	—	33,1
Skaraborgs d:o.....	46	9,725,2	44,611,9	639,9	—	10	68	450	431	—	26,717	29,029	—	55,746	5,20	24,2	0,3	—	30,2
Örebro d:o.....	8	1,941,4	2,108,3	30,0	—	2	14	86	70	—	4,369	3,099	—	7,468	5,80	6,3	—	—	22,5
Vestmanlands d:o.....	2	1,735,0	—	1,630,0	—	2	31	31	31	—	2,127	2,173	—	4,300	6,40	—	6,0	—	15,8
Kopparbergs d:o.....	1	111,0	—	—	—	—	—	14	—	—	518	—	—	518	4,60	—	—	—	21,4
Jemtlands d:o.....	1	95,0	—	—	—	—	—	—	13	—	—	793	—	793	6,10	—	—	—	51,2
Summa	423	62,945,6	337,637,5	43,278,8	1,161,0	51	400	4,889	4,556	46	200,150	241,445	5,529	507,124	—	—	—	—	—
Medium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,20	17,0	2,2	0,1	25,6

MINUTHANDELN MED OCH UTSKÄNKNINGEN AF

L ä n.	A n t a l R ä t t i g h e t e r.														
	S t ä d e r n a.								L a n d s b y g d e n.						
	S t ä n d i g a.						Tillfälliga utskänkings- rättigheter.	Mindre parthandel.	S t ä n d i g a.					Tillfälliga utskänkings- rättigheter.	Mindre parthandel.
	Minuthandel.		Utskänkning.						Summa.	Minuthandel.		Utskänkning.			
	Inropade på auktion.	Överlättne åt bolag.	Inropade på auktion.	Överlättne åt bolag.	Burskap eller privilegium.	Inropade på auktion.	Överlättne åt bolag.	Inropade på auktion.		Överlättne åt bolag.	Burskap eller privilegium.	Inropade på auktion.	Överlättne åt bolag.	Burskap eller privilegium.	
Stockholms stad	31	—	140	—	155	326	84	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	7	2	15	—	2	26	4	—	1	—	4	—	10	15	11
Upsala d:o	2	1	—	18	3	24	6	—	1	—	—	—	5	6	4
Södermanlands d:o	4	3	6	16	4	33	10	—	2	—	1	—	6	9	15
Östergötlands d:o	4	7	6	16	6	39	16	—	5	—	2	2	13	22	13
Jönköpings d:o	1	5	4	13	1	24	8	6	—	—	1	—	14	15	1
Kronobergs d:o	2	—	—	7	—	9	—	1	2	—	2	—	10	14	5
Kalmar d:o	11	5	7	15	1	39	3	—	3	1	—	1	5	10	8
Gotlands d:o	—	1	—	7	—	8	4	2	5	—	1	—	2	8	5
Blekinge d:o	8	14	—	21	2	45	9	5	1	2	—	1	23	27	5
Kristianstads d:o	4	1	—	18	3	26	13	4	41	—	12	—	29	82	50
Malmöhus d:o	38	—	16	41	13	108	18	21	15	—	24	—	26	65	10
Hallands d:o	5	1	6	8	—	20	8	8	4	—	2	—	15	21	2
Göteborgs och Bohus d:o	18	21	8	65	7	119	26	—	2	—	1	—	8	11	10
Elfsborgs d:o	2	6	5	12	2	27	3	—	4	—	—	1	21	26	17
Skaraborgs d:o	3	2	6	29	—	40	6	—	8	—	—	—	4	12	6
Vermlands d:o	1	—	—	14	—	15	10	—	10	—	—	2	1	13	13
Örebro d:o	2	2	—	23	1	28	2	—	1	—	—	—	6	7	3
Vestmanlands d:o	1	6	—	33	—	40	9	—	2	—	—	—	4	6	7
Kopparbergs d:o	2	4	4	6	—	16	5	3	5	—	—	—	15	20	4
Gefleborgs d:o	1	1	4	2	1	9	15	8	1	—	—	—	3	4	5
Vesternorrlands d:o	7	—	—	7	—	14	24	1	3	1	—	1	5	10	8
Jemtlands d:o	1	—	4	—	1	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Vesterbottens d:o	1	1	1	3	1	7	5	—	—	—	—	—	1	1	2
Norrbottnens d:o	2	1	3	2	—	8	6	8	—	—	8	—	—	8	2
Summa	158	84	235	376	203	1,056	290	67	116	4	58	8	226	412	206

N:o IV.

BRÄNVIN UNDER FÖRSÄLJNINGÅRET 1874—1875.

Försäljnings-avgifternas belopp.										Avgifternas fördelning.					Avgifternas belopp för hvarje invånare.										
Inom städerna.				Å landsbygden.				Summa avgifter.	Lands-tingen.	Hushåll-nings-sällskapen.	Stads-kom-munerna.	Lands-bygds-kom-munerna.	Provi-sioner m. m.												
Af bolag.		Af andra innehafvare af rättig-heter.	Summa.	Af bolag.	Af andra innehafvare af rättig-heter.	Summa.																			
Betingade.	Vinstmedel.						Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.		Kronor.	öre.	Kronor.	öre.						
—	—	495,331	12	495,331	12	—	—	495,331	12	—	—	467,343	08	—	27,988	04	3	24							
7,000	—	16,852	09	23,852	09	—	—	5,166	64	5,166	64	29,018	73	5,792	35	5,792	34	14,282	67	3,093	39	57	98	—	21
41,825	109,560	9,088	53	160,474	02	—	—	2,645	21	2,645	21	163,119	23	10,689	92	10,689	92	140,046	53	1,583	74	109	12	1	56
48,950	45,307	36,765	41	131,022	59	—	—	7,488	86	7,488	86	138,511	45	27,646	88	27,646	88	78,456	34	4,484	32	277	03	—	98
87,600	117,103	53,660	53	258,363	95	1,870	—	29,284	87	31,154	87	289,518	82	17,646	28	34,414	12	218,458	04	18,655	55	344	83	1	09
30,800	31,985	17,297	86	80,083	77	—	—	7,484	—	7,484	—	87,567	77	17,478	53	17,478	53	47,954	17	4,481	41	175	13	—	47
5,600	—	1,075	—	6,675	—	—	—	6,664	58	6,664	58	13,330	58	2,662	98	2,662	98	3,996	98	3,989	93	26	71	—	08
27,965	12,416	70,788	33	111,169	98	18,802	93	14,203	72	33,006	65	144,176	63	28,789	81	28,789	81	66,583	49	19,785	96	227	56	—	60
14,000	45,103	453	40	59,556	43	—	—	1,768	57	1,768	57	61,325	—	12,258	51	12,258	51	35,716	52	1,059	02	32	44	1	12
31,281	35,775	6,147	46	73,204	20	—	—	16,325	—	16,325	—	89,529	20	17,874	69	17,874	69	43,848	65	9,775	41	155	76	—	68
18,560	—	6,605	09	25,165	09	—	—	27,274	25	27,274	25	52,439	34	10,466	89	10,466	89	15,068	87	16,331	82	104	87	—	23
71,266	—	151,613	—	222,879	67	—	—	23,587	74	23,587	74	246,467	41	23,846	44	49,198	03	158,812	34	14,134	32	476	28	—	74
14,300	19,378	25,950	60	59,629	53	—	—	7,604	80	7,604	80	67,234	33	13,419	97	13,419	97	35,706	16	4,553	76	134	47	—	51
401,087	284,127	38,144	44	723,360	10	—	—	6,723	75	6,723	75	730,083	85	11,299	62	145,728	40	567,587	88	4,026	18	1,441	77	3	—
38,600	82,585	14,975	60	136,160	65	—	—	10,493	63	10,493	63	146,654	28	18,690	68	18,690	68	102,785	96	6,170	25	316	71	—	52
37,500	71,612	15,487	50	124,600	03	—	—	10,061	39	10,061	39	134,661	42	26,878	42	26,878	42	74,610	49	6,024	77	269	32	—	53
27,000	—	9,719	99	36,719	99	1,400	—	15,762	12	17,162	12	53,882	11	10,754	88	10,754	89	21,987	91	10,276	67	107	76	—	20
21,950	110,386	42,860	—	175,196	77	—	—	8,300	—	8,300	—	183,496	77	14,592	76	14,592	76	149,195	01	4,970	04	146	20	1	03
60,360	41,022	14,583	36	115,966	07	—	—	5,361	57	5,361	57	121,327	64	24,233	50	24,233	50	69,489	76	3,210	73	160	15	—	98
23,440	31,855	8,103	32	63,398	34	—	—	26,864	16	26,864	16	90,262	50	18,029	02	18,029	03	38,000	84	16,086	25	117	36	—	48
50,000	117,500	50,429	69	217,929	69	—	—	2,990	—	2,990	—	220,919	69	44,096	69	44,096	69	130,528	21	1,793	95	404	15	1	35
39,375	—	16,786	88	56,161	88	4,380	—	1,941	83	6,321	83	62,483	71	12,471	75	12,471	76	33,629	71	3,785	52	124	97	—	42
—	—	3,603	20	3,603	20	—	—	257	75	257	75	3,860	95	770	64	770	64	2,157	59	154	33	7	75	—	05
7,000	—	5,353	80	12,353	80	—	—	490	—	490	—	12,843	80	2,563	82	2,563	83	7,397	44	294	—	24	71	—	13
5,500	3,388	11,220	—	20,108	78	—	—	4,340	—	4,340	—	24,448	78	4,881	33	4,881	33	12,045	21	2,598	79	42	12	—	29
1,110,960	1,159,109	1,122,896	20	3,392,966	74	26,452	93	243,084	44	269,537	37	3,662,504	11	377,836	36	554,484	60	2,535,689	85	161,220	11	33,273	19	—	—

